

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Diplomová práce

2023

Bc. Kristýna Ševčíková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Irské politické strany a vývoj jejich pozic směrem k EU

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Kristýna Ševčíková

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: Mgr. Jakub Stauber, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 03.05.2023

Kristýna Ševčíková

Bibliografický záznam

ŠEVČÍKOVÁ, Kristýna. *Irské politické strany a vývoj jejich pozic směrem k EU*. Praha, 2023. 94 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jakub Stauber, Ph.D.

Rozsah práce: 153 694

Abstrakt

Diplomová práce s názvem Irské politické strany a vývoj jejich pozic směrem k EU se zabývá v našem kontextu přehlíženou problematikou, která souvisí s postojem politických stran v Irsku a jejich vztahem k EU, přičemž autorka vymezila období své analýzy roky 2002-2020. První část práce představuje teoretický koncept euroskepticismu skrze nejlivnější teoretické příspěvky autorů, jakými jsou Paul Taggart, Aleks Szczerbiak, Petr Kopecký, Cas Mudde, či Soren Rishoj a také diskutuje míru evropeizace samotného irského politického systému, či samotných politických stran. V další části pak práce pojednává o formování samotného irského politického a stranického systému, který je označován jako tzv. systém dva a půl strany se dvěma dominantními politickými stranami Fianna Fáil a Fine Gael a analyzuje ostatné politické aktéry. Práce je longitudinální analýzou stavějící na datech získaných z Comparative Manifesto Project, Chapel Hill Expert Survey. Tato data autorka doplnila o vlastní datový soubor voleb 2020 a podrobně je představuje v metodologické části. Analýza dat probíhala v programu R za pomoci metod Wordscores a TF-IDF jenž jsou určeny pro obsahovou analýzu stranických programů s cílem zodpovědět tři výzkumné otázky: Jakým způsobem se vyvíjí pozice irských politických stran směrem k EU? U kterých politických stran můžeme pozorovat v průběhu let největší posun? Co tento posun nejlépe vysvětluje?

Abstract

The thesis entitled Irish political parties and the evolution of their positions towards the EU deals with an overlooked issue in our context, which is related to the attitude of political parties in Ireland and their relationship with the EU, and the author has defined the period of her analysis as 2002-2020. The first part of the thesis introduces the theoretical concept of Euroscepticism through the most influential theoretical contributions of authors such as Paul Taggart, Aleks Szczerbiak, Petr Kopecký, Cas Mudde, and Soren Rishoj. Also, it discusses the degree of Europeanisation of the Irish political system or political parties themselves. The next part of the thesis then discusses the formation of the Irish political and party system, referred to as the so-called two-and-a-half party system with two dominant political parties, Fianna Fáil and Fine Gael, and analyses the other political actors. The thesis is a longitudinal analysis building on data collected from the Comparative Manifesto Project,

Chapel Hill Expert Survey. The author has supplemented this data with her 2020 election dataset and presents it in detail in the methodology section. The data analysis was carried out in R using Wordscores and TF-IDF, designed to answer three research questions for the content analysis of party manifestos. Which political parties can we observe the biggest shift over the years? What best explains this shift?

Klíčová slova

Irsko, stranický systém, euroskepticismus, Evropská unie, Fianna Fáil, Fine Gael, Sinn Féin, Green Party, Labour Party, Pozice, Referendum, Krize, Comparative Manifesto Project, Chapel Hill Expert Survey

Keywords

Ireland, Party System, Euroscepticism, European Union, Fianna Fáil, Fine Gael, Sinn Féin, Green Party, Labor Party, Position, Referendum, Crisis, Comparative Manifesto Project, Chapel Hill Expert Survey

Title/název práce

Irish political parties and the evolution of their positions towards the EU

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala za odborné vedení a cenné rady vedoucímu této práce, panu Mgr. Jakobovi Stauberovi, Ph.D.

Obsah

1	Teoretická část.....	14
1.1	Euroskepticismus.....	14
1.2	Evropeizace.....	18
2	Metody a data.....	21
2.1	Obsahová analýza a komparativní metoda.....	21
2.2	Komparativní metoda.....	22
2.3	Data: CMP a CHES.....	23
2.4	<i>TF-IDF a Wordscore</i>	27
3	Politický systém Irska: institucionální nastavení a formování stranického systému... 30	
3.1	Od Svobodného irského státu k Irské republice.....	30
3.2	Politický systém Irska: institucionální nastavení a dělba moci.....	31
3.3	Vývoj stranického systému.....	34
4	Analytická část.....	42
4.1	Důležitost evropské integrace irských politických stran dle <i>Chapel Hill Expert Survey</i>	42
4.2	Důležitost evropské integrace v programech irských politických stran dle <i>Comparative Manifesto Project</i>	44
4.3	Obsahová analýza programů politických stran.....	53
4.4	Irsko a vývoj vztahu k evropské integraci.....	57
	Závěr.....	77
	Summary.....	82

Seznam obrázků

Obrázek 1: Stranické rodiny politických stran s anti-EU pozicemi	18
--	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Výskyt témat v programech irských politických stran v roce 2002 vzhledem k EU	45
Tabulka 2: Výskyt témat v programech irských politických stran v roce 2007 vzhledem k EU	46
Tabulka 3: Výskyt témat v programech irských politických stran v roce 2011 vzhledem k EU	47
Tabulka 4: Výskyt témat v programech irských politických stran v roce 2016 vzhledem k EU	47
Tabulka 5: Seznam evropských referend konaných v Irsku.....	61

Seznam grafů

Graf 1: Zobrazení politických stran na osách „galtan“ a „lrecon“	40
Graf 2: Důležitost tématu evropské integrace v programech irských politických stran.....	43
Graf 3: Zmínky o EU celkem	49
Graf 4: Celkový součet pozitivních zmínek o EU	50
Graf 5: Celkový součet negativních zmínek o EU	50
Graf 6: Komparace pozitivních a negativních zmínek u stran FG, LP a FF	51
Graf 7: Komparace pozitivních a negativních zmínek u stran GP, PD a SF	52
Graf 8: Zobrazení nejčastějších slov napříč skupinami.....	53
Graf 9: Vážení slov.....	56
Graf 10: Pozice irských politických stran v roce 2019 na základě dat CHES.....	58
Graf 11: Vývoj pozic směrem k EU I.....	59
Graf 12: Vývoj pozic směrem k EU II	60
Graf 13: Predikce pozic irských politických stran směrem k EU pro rok 2020.....	74

Seznam stran v irské gaelštině a angličtině

Zkratka	Název strany v gaelštině	Název strany v angličtině
FF	FiannaFáil	Soldiers of Destiny
FG	Fine Gael	Family of the Irish
Lab	Páirti Lucht Oibre	Labour Party
GP	Comhaontas Glas	Green Party
SF	Sinn Féin	We Ourselves
PBPA	People Before Profit Alliance Dlúthphairtíocht–Pobal Roimh	People Before Profit Alliance
S-PBP	Bhrabús	Solidarity - People Before Profit
DS	Daonlathaigh Shóisialta	Social Democrats
I4C	Independents for Change	Independents for Change
RI	Renua Ireland	Renua Ireland

Úvod

Když jsem v akademickém roce 2019/2020 nastoupila na semestrální výměnný pobyt na University of Limerick v Irsku, a začala se přirozeně zajímat o politické dění v této zemi, zjistila jsem, že zatímco v česky psané odborné literatuře najdeme celou řadu příspěvků, které se věnují politickým aspektům vývoje Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku (Brusenbauch Meislova 2019; Říchová 2020), či severoirskému konfliktu (Melichar 2005), tak Irsko (irsky *Éire*) zůstává, s výjimkou prací Ivo Šlosarčíka (Šlosarčík 2007; 2015) poněkud opomíjenou oblastí výzkumu.

Výše zmíněná skutečnost je o to víc překvapující když bereme v potaz výrazné milníky, jenž měli dopad na utváření samotného politického systému v Irsku z několika posledních let, počínaje finanční krizí, která zasáhla Irsko v r. 2008 vůbec nejvíce ze států EU, Brexitem na který muselo Irsko bezprostředně reagovat, a v neposlední řadě, výsledek posledních parlamentních voleb z r. 2020, které potvrdily klesající důvěru v tradiční konzervativní politické strany a vzestup populistické strany Sinn Féin.

Navzdory tomu, že Irsko zažilo v posledních dekadách sérií významných událostí, které ještě více naznačily postupné upozaďování definice irského politického systému, který kategorizujeme jako systém tzv. dva a půl strany (*two and half party system*), je Irsko dle mnoha průzkumů vnímáno, jako jedna z nejvíce proevropských zemí a průzkumy z posledních let dokonce ukazují, že důvěra v EU vzrostla ze 70 % na 92 % (Simpson 2019). Existují v irském politickém systému Irska vůbec strany, které kritizují EU? Pokud ano, v čem spočívá jejich rétorika?

Tato diplomová práce je založena na longitudinální analýze dat shromážděných z expertních šetření, jakými jsou *Chapel Hill Expert Survey*, resp. *Manifesto Project*, a jejich částí, které se dotýkají otázek EU. Diplomová práce si klade za cíl analyzovat vývoj pozic irských politických stran s ohledem na otázky související s evropskou integrací, přičemž se bude snažit analyzovat významné trendy a případné rozdíly mezi stranami. Cílem práce je přinést odpovědi na tyto výzkumné otázky:

RQ1: *Jakým způsobem se vyvíjí pozice irských politických stran směrem k EU?*

RQ2: *U kterých politických stran můžeme pozorovat v průběhu let největší posun?*

RQ3: *Co tento posun nejlépe vysvětluje?*

V kontextu výše zmíněného, je předkládaná diplomová práce členěna následujícím způsobem.

V první kapitole, která představuje teoretické ukotvení mé diplomové práce představím, jak definuje euroskepticismus samotná politická věda a rovněž představím nejznámější typologie euroskepticismu. V této kapitole se zaměřím na vztah samotného Irska k evropské integraci, a kromě teoretického konceptu shrnu vliv europeizace na formování politického a stranického systému.

Ve druhé kapitole, jenž představuje metodologickou část práce, přiblížím data a datové soubory ze kterých práce vychází a rovněž metody a postupy, které jsou v práci použité. Především pak půjde o nastínění a představení samotné metody obsahové analýzy, a především o vysvětlení a pochopení toho, s jakými datovými soubory jsem pracovala.

Ve třetí kapitole přiblížím základní institucionální nastavení irského politického systému, přičemž se kromě klasického rozdělení moci, vlivu volebního systému, zaměřím především na vývoj irského stranického systému, který je pro mou práci nejdůležitější. Cílem není podat komplexní pojednání o irských dějinách, ale spíše se zaměřit na základní atributy irského politického systému, kterým je nutné v kontextu zrodu a formování politických stran v irském politickém systému

Ve čtvrté kapitole, která představuje analytickou část práce představím jednotlivé výsledky dílčích analýz a budu se snažit získané poznatky zasadit a interpretovat v hlubším kontextu vývoje irského politického systému a společnosti.

V závěru práce se pak pokusím o finální shrnutí, zodpovězení stanovených výzkumných otázek a širší diskusi o limitech práce, či možném dalším směřování výzkumu v oblasti politologie, která se zabývá problematikou Irska v českém prostoru.

Teoretická část diplomové práce (dále jen DP) se ve své první části soustředí na klíčové části vývoje irského politického systému, přičemž bude akcentovat především obecné trendy a vývoj irského stranického systému (Bulsara a Kissane 2009; Mair 1979a; Field 2020; Müller a Regan 2021; Hix 2020; Šlosarčík 2007), role a postavení jednotlivých stran (Baker 2008; Puirseil 2017; O'Malley a McGraw 2017; McGraw 2017; Carty 2017; Weeks 2016; Clark 2010; Quinlan a Okolikj 2017; McDaid a Rekawek 2010; Coakley 2010a; Gallagher a Marsh 2004; Bolleyer 2010; Bolleyer a Weeks 2017).

Euroskepticismu a evropeizaci se věnuje řada studií. Zcela klíčovou pak byla práce zejména Taggarta, Haywarda a Murphyové, ale i mnoho dalších (Taggart 1998; Taggart a Szczerbiak 2000; 2002; 2004; Kopecký a Mudde 2002; Kopeček 2004; Brack a Startin 2015;

Fiala et al. 2006; Gregor a Macková 2015; Hayward a Murphy 2010; Leruth et al. 2018; FitzGibbon et al. 2016).

Analýza pozic politických stran vůči EU v literatuře o evropské integraci se objevuje v rozsáhlých komparativních studiích (Hooghe et al. 2002; Marks et al. 2002; Rohrschneider a Whitefield 2007) avšak až na několik výjimek (například Holmes a Simpson 2021), se žádná nezaměřila na vývoj pozic napříč irskými stranami. Stranické pozice v Irsku byly prezentovány již dříve například v práci (Benoit a Laver 2005; 2009), ale nezaměřovaly se konkrétně na politiku vůči Evropě. Je však důležité zmínit práci, která zkoumala vývoj pozic irských politických stran směrem k EU v období 1957 až 2007, a to práci Kennetha Benoita *Irish Political Parties and Policy Stances on European Integration* (Benoit 2009, s. 69). Klíčovou byla pro tuto práci také kniha Ivo Šlosarčíka *Irsko a krize*, jež se zaměřuje na evropeizaci irských politických stran v letech 2008 až 2014 a na zásadní momenty v irské historii, které ovlivnily vnímání EU v Irsku.

V rámci analýzy jednotlivých klíčových momentů, zejména kriticky hodnotím kontextuální okolnosti při konání referend (viz např. Barrett 2017; Brown 2010; Costello 2014; 2021; Gallagher 2011; McDonald 2008), v rámci konání irských parlamentních voleb (Coakley a Gallagher 2018; Gallagher a Marsh 2011; 2016; Gallagher et al. 2021; Farrell a Suiter 2016), či vnímání EU irskou veřejností (Simpson 2019).

1 Teoretická část

V teoretické rovině se práce opírá o teoretický koncept euroskepticismu, přičemž se ho snaží aplikovat na případ irského stranického systému (Usherwood a Startin 2013; Taggart 1998; Brack a Startin 2015; Kopecký a Mudde 2002; Taggart a Szczerbiak 2002). Tato kapitola si klade dva cíle. Prvním je představit samotný koncept euroskepticismu, který zahrnuje hned několik taxonomií, nicméně ve své práci se budu soustředit na představení dle mého názoru nejvýznamnějších, a sice konceptualizaci euroskepticismu dle dvojice Taggart-Sczerbiak, Kopecký-Mudde, či taxonomii Sorena Rishoje. Posléze, ve druhé části této kapitoly přiblížím koncept europeizace a irskou cestu směrem k evropské integraci a specifika irských politických stran dle Murphyho a Haywarda.

1.1 Euroskepticismus

Brexit, dnes již politická realita s následky se musí vypořádat obě strany, je pomyslný vrchol procesu, který započal na Britských ostrovech je spojen s vládou Margaret Thatcher z 80. let minulého století. Lídryně Konzervativní strany je považována za první významnou euroskeptičku, když se v průběhu své vlády začala čím dál více vyhraňovat vůči hlubší integraci členských států, kterou prosazoval Jacques Delors. Ovšem samotná Thatcherová navzdory kritice směrem k hlubší integraci evropských států, viděla budoucnost Velké Británie po boku těchto aktérů.

Pojem euroskepticismus se postupně z ostrovů přenesl i do kontinentální části Evropy, obzvláště na počátku 90. let po podpisu smluv z Maastrichtu (1992) a Amsterdamu (1997), kdy se politické strany v západní části kontinentální Evropy začaly proti zrychlování integračního procesu poměrně hlasitě vyjadřovat. Zatímco česká politologie, jak upozornil politolog Lubomír Kopeček, “by měla tyto debaty [pozn. autorky: o euroskepticismu] nejenom reflektovat, ale poskytnout jim i pevnější terminologický a obsahový rámec, tak prozatím příliš tak nečiní a naopak k nim přistupuje až překvapivě rozpačitě” (Kopeček 2004, s. 241), tak dnes o téměř dvacet let později je poměrně dobře etablovanou částí výzkumu v kontextu EU (viz Kaniok a Havlík 2016; Gregor a Macková 2015; Havlík 2011)

O vůbec první teoretickou konceptualizaci euroskepticismu se pokusil Paul Taggart ve své práci s názvem *A touchstone of dissent: Euroscepticism in contemporary Western European party systems* (1998), kdy analyzoval 16 zemí západní Evropy. P. Taggart odmítá definovat euroskepticismus binárně a vychází z předpokladu, že euroskepticismus propojují tři základní znaky. Prvním je narativ odmítající jak integrační procesy, tak vůbec samotnou

myšlenku EU. Druhým je narativ, jehož aktéři nejsou proti samotné integraci, ale jsou vůči EU jakožto hlavnímu integrátorovi skeptičtí, protože jej považují za natolik rozdílnou, aby byla schopna inkluze. Třetí, poslední narativ je pak postaven na faktu, že samotný integrační proces sice není odmítán, ale EU, jakožto integrační aktér, je postavena na geografickém a sociálním exkluzionismu (Taggart 1998, s. 365–366). P. Taggart pak sám ve svém textu pracuje s definicí euroskepticismu jakožto s myšlenkou “podmíněné, či kvalifikované opozice, resp. nekvalifikovaného, či přímého odporu vůči procesu evropské integrace” (Taggart 1998, s. 366).

Taggartova práce, kromě konstatování, že euroskepticismus se omezuje hlavně na strany na periferii stranických systémů, což je odlišuje od etablovaných politických stran, také tvrdí, že stranický euroskepticismus je do značné míry závislý na domácích kontextových faktorech (Taggart 1998). Taggart rozlišuje mezi čtyřmi přístupy, kterými strany přistupují k užívání euroskeptické rétoriky a programatiky: tzv. *single-issue* strany, *protest-based* strany, etablované strany s euroskeptickou rétorikou a euroskeptické stranické frakce (Taggart 1998, s. 368–369). Jak napovídá název, do první skupiny stran Taggart řadí strany, jejichž cílem je výhradně politika orientovaná proti EU a evropské integraci, přičemž tyto strany nemají v podstatě žádnou jinou politickou agendu (např. *Free Citizens Alliance's Party* v Německu), nebo jednotlivce, či ad-hoc koalice, které využívají např. prezidentské volby (viz kandidaturu Phillipe de Villierse ve Francii), či referenda v jednotlivých zemích týkající se problematiky EU (případ strany *June Movement* v Dánsku). Druhou skupinou stran, jsou pak strany, jejichž euroskeptická rétorika je jakýmsi doplňkem jejich anti systémového postoje toho kterého státu. Do této kategorie řadí Taggart strany jako Národní fronta ve Francii, Vlámský blok v Belgii, či rakouské svobodné. Do třetí, resp. čtvrté skupiny pak P. Taggart řadí jednak tradiční strany, které převzaly euroskeptickou rétoriku, resp. tzv. frakce uvnitř politických stran, které reprezentují euroskeptický hlas dané strany jejichž typickým reprezentantem je např. euroskeptické křídlo uvnitř Konzervativní strany ve Velké Británii.

V průběhu chystaného rozšíření o státy ze sféry vlivu Sovětského svazu, ke kterému došlo v r. 2004, přinesli pak P. Taggart společně s Aleksem Szczerbiakem, dnes již nejvíce uplatňovanou a užívanou dichotomii euroskepticismu, a sice rozlišování mezi tzv. tvrdým a měkkým euroskepticismem. Szczerbiak s Taggartem (2000) definovali tvrdý euroskepticismus (*hard euroscepticism*) jako striktní a principiální opozici vůči EU a evropské integraci, za jehož projev můžeme považovat veškerou agendu dožadující se

vystoupení té které země z Evropské unie, zatímco pro tzv. měkký euroskepticismus (*soft euroscepticism*) je charakteristické, že principiální nesouhlas s členstvím v EU absentuje, nicméně aktéři vyjadřují kvalifikovaný nesouhlas v jedné či vícero oblastech fungování EU, jakožto instituce, či přímo k politikám, které vykonává.

Již na první pohled poměrně jednoduchá dichotomie byla podrobena i kritice. Nejkritičtější pohled přinesla dvojice, Kopecký a Mudde, kteří zformulovali čtyři hlavní výtky, kterými kritizují výše zmíněnou konceptualizaci především pro: (Kopecký a Mudde 2002, s. 299–300):

- příliš široké pojetí tzv. měkkého euroskepticismu
- nejasný rozdíl mezi tvrdým a měkkým euroskepticismem
- nejasná kritéria pro oba koncepty
- nedostatečné rozlišení mezi idejemi EU jako takovými a idejemi tzv. evropské integrace

Samotní autoři pak nabízí vlastní kategorizaci postojů k EU a evropské integraci, když mluví o čtyřech velkých skupinách. **Euroentuziasté** představují z této čtveřice nejvíce nakloněné prointegrační strany, které rovněž věří v samotné instituce EU jakožto hlavního nositele těchto idejí. Naproti tomu, **Euroodmítači** stojí v opozici a odmítají jak samotnou podstatu EU, tak její prointegrační snahy. **Europragmatici** si uvědomují výhodnost členství, navzdory proevropským postojům však nepodporují završení evropské integrace v plné míře. Nakonec **Euroskeptici** podporují myšlenky samotné integrace, ale jsou skeptičtí vůči stávajícímu fungování EU a institucích jako takových (tamtéž, 2020).

Poslední kategorizaci, kterou považují za nutné zmínit, je ta od Sorena Riishoje, který se dívá na euroskepticismus skrze obsahová východiska a přináší poměrně širokou devíti bodovou škálu euroskepticismu, inspirovanou prací Szczerbiaka a Taggarta, když definuje euroskeptické aktéry následovně (Riishøj 2007):

- **Identity-based euroskepticismus** je založen na konfliktu mezi národní a evropskou identitou a strachu, že národní identita a státní suverenita bude pohlcena a nahrazena tou evropskou.
- **Cleavage-based euroskepticismus** nachází svou argumentaci v klasických štěpných liniích, jak je prezentoval Lipset a Rokkan, tedy město-venkov, práce-kapitál, církev-stát, centrum-periferie.

- ***Policy-based***, nebo ***functional euro-realism euroskepticismus*** – je nejvíc podobné typologii tzv. *single issue* euroskepticismu, jak jej načrtli Szecrbiak a Taggart; jde o výrazný odpor proti konkrétní politice vykonávané EU, typicky například společná měna, či společná zemědělská politika.
- ***Institutionally-based euroskepticismus*** je založen na rozporu plynoucím z konfliktu národních institucí a těch evropských, přičemž vychází z předpokladu, že ty národní mají výrazně vyšší legitimitu.
- ***National interest-based euroskepticismus*** je založen na rozporu mezi národními zájmy a cíli EU, přičemž hlavním cílem těchto euroskeptických aktérů je hájit tzv. životní zájmy navzdory oslabování evropského projektu.
- ***Experience-based euroskepticismus*** je založen na argumentaci, že přístupová vyjednávání byla neférová, asymetrická, a tedy že finální výsledek je pro ten který stát nedobrý a nevýhodný.
- ***Party-based euroskepticismus*** je formován v jednotlivých stranách v jejichž čele stojí charismatický lídr, který užívá neoliberalní, anti-moderní tradicionalistické, či levicově populistické argumentace.
- ***Atlantic-based euroskepticismus*** je založen na rozporu mezi pro-americkou a pro-evropskou orientací a dotýká se především otázek společné zahraniční a bezpečnostní politiky.
- ***Practice-based euroskepticismus*** je euroskepticismus založen na rozdílném výkladu pojmu evropeizace, přičemž je důležitý národní kontext, ve kterém mohou být např. tzv. kodaňská kritéria vykládaná jinak než v Bruselu. Typickým příkladem je Slovensko v období tzv. mečiarizmu.

Z výše načrtnutého, a v kontextu Irska, P. Taggart kategorizoval všechny euroskeptické aktéry v irském politickém systému, tedy Sinn Féin, Green Party, Democratic Left, Workers Party, jako tzv. strany protestu (Taggart 1998, s. 370).

Obrázek 1: Stranické rodiny politických stran s anti-EU pozicemi

Country	Party	Party Family
Ireland	Greens	New Politics
	Sinn Féin	Ethno-Regionalist
	Democratic Left	Extreme Left
	Workers Party	Extreme Left
	Labour Party (faction)	Social Democrat

Zdroj: (Taggart 1998, s. 376)

1.2 Evropeizace

V kontextu zkoumání euroskepticismu na případě irských politických stran bych se ráda krátce věnovala také stranickému systému Irska jako takovému. Irský stranický systém je označován jako nekonvenční a také jako takový stranický systém, jež zcela nezapadl do zavedených modelů stranického systému, které se vyskytují ve většině ostatních evropských států (Murphy a Hayward 2009, s. 417).

Evropeizace je koncept, jenž byl uveden pro zkoumání vazeb mezi EU a domácími politickými stranami. Jedná se o koncept, který však „není zcela přesně v politologii definovaný“ (Fiala et al. 2006, s. 4) a neexistuje jasná shoda o jeho přesném významu navzdory tomu, že se používání tohoto termínu od konce 90. let významně zvýšilo. Vzhledem k tomu, že politické strany členských států EU soutěží ve volbách do Evropského parlamentu (EP), je určitá forma evropeizace nevyhnutelná, navzdory tomu však Peter Mair, jež se mezi prvními zabýval dopadem evropské integrace na politické strany, ve své práci deklaroval, že jsou stranické systémy členských zemí vůči evropeizaci odolné, což však může vést až k podkopání demokratické legitimacy politických stran (Mair 2000).

Jak již bylo zmíněno definic pro koncept evropeizace je mnoho, například jedna z nejrozšířenějších definic Claudia Radaelliho popisuje evropeizaci jako proces „utváření, rozšiřování a institucionalizace formálních a neformálních pravidel, procedur, paradigmat politiky, stylů, způsobů ‚jak dělat věci‘ a sdílených hodnot, které jsou nejprve definovány a konsolidovány v rámci utváření rozhodnutí EU a poté inkorporovány do logiky domácího diskursu, identit, politických struktur a veřejných politik“ (Radaelli 2002, s. 4). Evropeizaci se věnoval také Robert Ladrech, který vnímal evropeizaci jako nezávislou proměnnou, která nemá zásadnější vliv na politické strany (Ladrech 2002). Autorská dvojice Schimmelfennig

a Sedelmeier pak vnímá evropeizaci jako přijímání pravidel hry (*rule adoption*), která vznikají na úrovni EU (Schimmelfennig a Sedelmeier 2005, s. 7).

Konceptu evropeizace v rámci prostoru Irska se věnuje také práce Murphyho a Haywarda, v prostředí České republiky pak také například Ivo Šlosarčík. Murphy a Hayward na základě syntézy několika článků tvrdí, že evropeizace stranické politiky v Irsku, jak na severu, tak i na jihu, byla charakterizována pěti tendencemi, které dohromady odhalují přístup k EU, který vypovídá mnohé o samotném procesu evropské integrace a zároveň prohlubuje chápání povahy stranické politiky v dnešním Irsku (Murphy a Hayward 2009, s. 420):

- a) Rezistence (*resistence*) – některé irské politické strany vykazují rezistentní přístup k EU, který je založen na předpokladu, že proevropský přístup není voliči příliš podporován a že naopak rezistentní postoj může posílit jejich přitažlivost a identitu v rámci jejich voličské základny; jako příklad pak uvádí autoři stranu Sinn Féin a Green Party. Právě Sinn Féin je stranou, která euroskeptickým postojem dokázala získat velké množství voličských hlasů (Murphy a Hayward 2009, s. 421). Strany, které pak patří mezi nejvíce rezistentní vůči EU jsou tedy charakteristické tím, že mají (i) relativně neměnnou a úzkou voličskou základnu, (ii) nejistou pozici v rámci stranické soutěže. Euroskeptický postoj může, ale nemusí přinést stranám větší přízeň voličů, protože téma evropeizace a EU jako taková pro voliče může, ale také nemusí být zcela zásadní. Autoři proto připomínají tvrzení P. Maira, že strany mohou zaujímat postoj rezistentní, či přímo euroskeptický pouze „ze zvyku“ jako je tomu v případě Sinn Féin a Green Party (Murphy a Hayward 2009, s. 421).
- b) Podmíněnost (*conditionality*) – podmíněnost evropeizace politických stran v Irsku má dva hlavní rozměry. Za první, evropeizace politických stran se může podle potřeby v čase měnit, přičemž vzestup a pokles zájmu stran o evropské záležitosti (jak naznačují zmínky ve stranických manifestech) může probíhat poměrně synchronizovaným způsobem. Za druhé, podmíněnost může znamenat, že evropeizace je vůči stranickým principům sekundární, tj. evropeizace je podmíněna naplňováním konkrétních zájmů příslušné politické strany. Opět na příkladu Sinn Féin lze pozorovat, že jakékoli zapojení strany do EU je podmíněno tím, že takový krok bude považován za naplnění především nacionalistických zájmů strany.

- c) Pragmatismus (*pragmatism*) – přístup irských politických stran k EU charakterizuje přímočarý pragmatismus. Postoje stran vůči EU jsou tvořeny na základě toho, co je pro danou stranu výhodnější. Zároveň, konkurence mezi samotnými stranami může vyvolat v postojích stran k otázkám souvisejícím s EU posuny. Tento trend však ne vždy naznačuje pohyb směrem k hlubší nebo pozitivní „evropeizaci“. Jako příklad autoři uvádějí proevropský přístup Fianna Fáil, který je pragmatismem řízen.
- d) Sub-národní priority (*sub-national priorities*) - identita a sebeurčení k národu jsou v Irsku velmi silné a rozhodně přesahují identitu a sebeurčení k Evropské unii. Stranické elity upřednostňují sub-národní a národní zájmy, což evropeizaci stranické politiky obecně omezuje. A tedy, i ty nejvíce „poevropštěné“ strany v Irsku ukazují, že „evropská“ povaha referend a voleb má obecně menší dopad než současná národní témata.
- e) Řízení elitou (*elite-led*) - evropeizace byla bržděna existencí podstatné (a někteří naznačují rostoucí) „propasti“ mezi politickou elitou a voličskou veřejností. Lídři stran v Irsku na severu a na jihu nedokázali nadchnout voliče pro důležitost a relevanci EU, a to navzdory pravidelným konáním referend o evropských smlouvách. Zároveň také nízká míra účasti v referendech o smlouvách EU je odrazem neschopnosti lídrů hlavních stran povzbudit své příznivce, aby se vůbec objevili ve volební místnosti. Tato „vzdálenost“ mezi elitou a prostými lidmi v otázkách EU je pravděpodobně větší u stran, které jsou více proevropské než u těch eurokritických. Příkladem je Labour Party, u které neshody ohledně „evropských“ otázek byly známkou odcizení mezi stranickou elitou a jejími občany.

(Murphy a Hayward 2009).

2 Metody a data

2.1 Obsahová analýza a komparativní metoda

Obsahová analýza (*content analysis*) je metoda užívaná v politických vědách, která ve své nejbližší formě bývá řazena ke kvantitativní metodě, protože např. Klaus Krippendorff ji definoval jako „výzkumnou techniku, která umožňuje vyvozovat opakovatelné a validní závěry z textů“ (Krippendorff 2019, s. 18). Nicméně, obsahová analýza, jak upozorňují jiní, např. Downe-Wambolt, je více než jen proces počítání, neboť cílem je propojit výsledky s jejich kontextem nebo s prostředím, v němž byly vytvořeny, když tvrdí, že „obsahová analýza je výzkumná metoda, která poskytuje systematické a objektivní prostředky k vyvození platných závěrů z verbálních, vizuálních nebo písemných dat za účelem popisu a kvantifikace specifických jevů“ (Downe a Wamboldt 1992, s. 314).

V politické vědě dochází ke dvojímu využití obsahové analýzy. Za prvé, když se jedná o velké datové soubory, přičemž obsahovou analýzu využíváme pro zobecnění a počítání četností jednotlivých výroků, či sdělení. Ve druhém případě je obsahová analýza doplněná jinou formou kvalitativní metody, typicky například diskurzivní analýzou, narativní analýzou, sémantickou analýzou atp. (Varkočková 2019, s. 255–256). Samostatnou kapitolou je pak při jejím využívání tzv. kvalitativní obsahová analýza, která dle Phillipa Mayringa kombinuje metodologickou náročnost obsahové analýzy z konceptuální interpretací pramenící ve kvalitativním výzkumu, a proto, může být kvalitativní obsahová analýza tzv. smíšenou metodou výzkumu textu (Mayring 2021).

Obsahová analýza a její zrod je datován do 50.-60. let minulého století a je spjat s výzkumem komunikace, aby se posléze rozšířil rovněž ve výzkumu politických proslavů, či studiu politických programů. Pravděpodobně nejznámější charakteristika obsahové analýzy jakožto metody tkví ve známé definici jednoho z prvních uživatelů této techniky, Harolda Laswella, který tvrdí, že obsahová analýza nám jednoduše pomáhá přijít na to: „Co, Proč, Komu, Jakým způsobem a s Jakým výsledkem sdělil (Lasswell in Varkočková 2019, s. 259).

Obsahová analýza je metoda, která má poměrně jasně dané metodologické kroky, které musí být dodrženy, aby byl výzkum validní a snadno replikovatelný. Hlavním metodologickým výstupem obsahové analýzy je tzv. kódovací kniha (*code book*), kterou „můžeme vnímat jako návod pro vlastní kódování“. Mimo jiné by se zde „měl nacházet přesný popis kódovacích jednotek a proměnných, dále pak hodnot, kategorií, kterých mohou proměnné nabývat. Především by kódovací kniha měla obsahovat vyčerpávající

operacionalizaci kategorií – návod, podle kterého budeme jednotlivé kódovací jednotky zařazovat do kategorií.“ (Varkočková 2019, s. 265).

Vzhledem k tomu, že v práci užívám data z již existujících projektů, *Comparative Manifesto Project (CMP)*, *Chapel Hill Expert Survey (CHES)*, proces vytváření datového souboru a korpusu, vytváření kategorií, či samotné kódování již bylo provedeno. Datové korpusy, charakter dat, či samotné kódovací knihy, které v práci užívám představím v následující části této kapitoly. Protože, datový soubor CMP, pro parlamentní volby 2020 prozatím není součástí, data jsem doplnila vlastním kódováním, přičemž jsem plně následovala kódovací knihy, kterou vyvinul CMP.

2.2 Komparativní metoda

Jak je zřejmé, diplomová práce je zaměřena na výzkum euroskepticismu irských politických stran, který zkoumá skrze rétoriku v politických programech. Jedním z hlavních cílů práce je čtenáři nabídnout srovnání toho, jak jednotlivé politické strany k využívání této rétoriky přistupují a jak se vyvíjel v čase jejich vztah k evropské integraci. S cílem dosažení těchto cílů, se nutně pojí s využitím tzv. komparativní metody, která je běžně užívaným nástrojem výzkumu v politických vědách.

David Collier považuje komparativní metodu za „fundamentální nástroj analytického přístupu“, který se etabloval v různých odvětvích politické vědy, jako např. historická studia, statistická analýza, či experimentální výzkum, v pozdních 60. a následně v 70. letech (Collier 1993, s. 105).

Komparativní metoda v politické vědě je nutně spjata se jménem Arenda Lijpharta a jeho významným textem *Comparative Politics and Comparative Methods*. Lijphart ve svém textu poměrně jasně vymezuje to, jak komparativní metodě rozumí, přičemž v posledním bodě své konceptualizace taky zdůvodní, proč je to metoda, nikoliv technika, když komparativní metodu definuje jako:

- (i) jednu ze základních metod – dalšími jsou experimentální metoda, statistická metoda a metoda případových studií
- (ii) jednu ze základních vědeckých metod (*scientific methods*), nikoliv vědeckou metodu (*scientific method*) - je tedy užšího rozsahu
- (iii) metodu odhalování empirických vztahů mezi proměnnými, nikoli za metodu měření

- (iv) široce pojatou, obecnou metodu, nikoliv za techniku; lze ji také považovat za základní výzkumnou strategii, na rozdíl od pouhé taktické pomůcky výzkumu (Lijphart 1971, s. 682–683)

Lijphart dále rozvíjí koncept komparativní metody, když vidí veliké podobnosti mezi touto metodou a statistickou metodou, přičemž jak uvádí, zásadní rozdíl spočívá v tom, „že počet případů, kterými se zabývá, je příliš malý na to, aby umožnil systematickou kontrolu pomocí dílčích korelací“ a proto je potřeba této metody využít v případě, že počet případů N je malý, přičemž sám uvádí jako příklad výzkumu vybraného fenoménu v politickém systému vybraného státu (Lijphart 1971, s. 685). Na druhé straně, D. Collier se domnívá, že komparativní metoda tak jak jí prezentoval A. Lijphart se nachází na pomezí dvou výše zmíněných přístupů. Jinými slovy, komparativní metoda nabízí o něco slabší základ než experimentální, či statistické přístupy, protože není schopná kontrolovat intervenující proměnné a je postavena na malé četnosti případů, avšak, oproti případovým studiím nabízí větší možnosti pro testování hypotéz (Collier 1993, s. 106). Jan Karlas vidí například pozitivum komparativní metody rovněž ve skutečnosti, že, komparativní studie/metoda „se v několika posledních desetiletích uplatňovala jak v pozitivistické, tak realistické tradici výzkumu, přičemž pro „pozitivisty“ představovala jednu z alternativ k provedení experimentu, zatímco pro „realisty“ nabízela možnosti propojit bytostný zájem o srovnávání substantivních případů s analýzou kauzality (Karlas 2019, s. 127).

Jak jsem uvedla výše, samotný Lijphart vnímá jako jedno z nejlepších využití komparativní metody výzkum vybraného fenoménu v politickém systému daného státu. Tato práce tak činí, když aplikuje výzkum euroskepticismu v politickém systému Irska. S ohledem na počet případů, které v komparativní části srovnává, tento je pak do značné míry závislý na velikosti datových souborů, ze kterých čerpám data pro analýzu. V případě této práce osciluje počet případů (N), tedy počet analyzovaných politických stran v irském politickém systému mezi 5 až 9.

2.3 Data: CMP a CHES

Vladimír Naxera ve své studii na téma korupce v politických programech českých stran poznamenává, že výběr volebních programů jakožto dominantního zdroje dat má určitá úskalí, především pro to, že stranická prohlášení nejsou vždy zanesená v programech, což

však dle něj vyvažuje skutečnost, že politické programy pořád představují základní prostředek komunikace politických stran (Naxera 2022, s. 189).

Metodologické východiska pro analýzu jsou založeny na z agregovaných datech, které pochází z expertních průzkumů *Comparative Manifesto Project (CMP)* a *Chapel Hill Expert Survey (CHES)*. Domnívám se, že výše načrtnutou odkázanost na jeden zdroj datového souboru, který je konstruován jen na základě výzkumu stranického programu, jsem se snažila vyvážit použitím druhého, expertního šetření, které pracuje s odlišnou metodikou, než je striktní orientace na politické programy. V následujících dvou podkapitolách představím obě tyto databáze podrobněji. Konec konců, technika Wordscores, kterou představím vznikla jako protiváha analýzy politických programů, jak s ní pracuje Comparative Manifesto Project.

Comparative Manifesto Project a Chapel Hill Expert Survey

Manifesto Project byl původně vytvořen v 70. a 80. letech takzvanou *Manifesto Research Group (MRG)* a poté byl dataset dále v 90. letech rozšiřován, již pod jménem *Comparative Manifesto Project*. Dataset obsahuje nakódované programy politických stran Evropy, ale také Austrálie, Japonska, Nového Zélandu, Severní Ameriky či Jižní Korey.

Princip kódování CMP spočívá v rozdělení politických programů politických stran do samostatných textových jednotek, označovaných jako tzv. kvazi věty (*quasi-sentences*), jimž je následně přiřazen jeden kód z celkem 56 kategorií (Benoit 2009). V CMP všechny obsahové analytické proměnné začínají předponou „per“ – důvodem je fakt, že hodnoty jsou „per“-cents, neboli v procentech. Hodnoty uložené v proměnných udávají podíl kvazi-vět (*quasi-sentences*), které byly kódovány konkrétní kategorií. To znamená, že například hodnota 4,5 ve sloupci s názvem per501 znamená, že 4,5 % vět politického programu strany, které jsou v této kategorii zastoupeny, byl přidělen kód 501. Hodnoty jsou tedy procenta a mohou se teoreticky pohybovat od 0 do 100, kde hodnota 0 znamená, že ani jedna kvazi-věta nebyla kódována příslušným kódem. Hodnota 100 by pak znamenala, že politický program strany obsahuje pouze prohlášení o jedné kategorii (vzácný případ) (MPD 2022).

Vzhledem k tomu, že výzkumná otázka se zaměřuje na postavení irských politických stran směrem k EU, byly pro analýzu a kódování programů použity také příslušné kódy z CMP:

- **per108** *European Community/Union: Positive*, jež označuje „pozitivní zmínky o Evropském společenství/Unii obecně. Může zahrnovat: požadování přistoupení

(nebo setrvání v členství) země; podporu rozšíření Evropského společenství/Unie; podporu rozšíření pravomocí ES/EU a podporu rozšíření kompetencí Evropského parlamentu.“

- **per110** *European Community/Union: Negative*, jež naopak označuje „negativní zmínky o EU obecně. Může zahrnovat: opoziční postavení vůči specifickým evropským politikám, které preferují evropské orgány, či nesouhlas s čistým příspěvkem země do rozpočtu EU.“

(Lehmann et al. 2022)

Pokud vezmeme v úvahu celkový výskyt textových jednotek kódovaných do jedné z těchto dvou kategorií, pak můžeme měřit jejich relativní výskyt v rámci každého politického programu dané strany a můžeme tak zjistit, jak bylo toto téma důležité v průběhu času.

Naopak, expertní průzkum *CHES* mapuje a poskytuje data 277 politických stran týkajících se politické ideologie, evropské integrace a politických postojů ve 32 zemích, včetně všech členských států EU. Konkrétně tento expertní výzkum mapuje například obecný postoj stran k evropské integraci a k některým konkrétním politikám EU, obecnou pozici na pravo-levé škále, ekonomickou pozici levice/pravice a sociální pozici levice/pravice. Nejnovější průzkumy také obsahují data týkající se politických otázek mimo EU, jako je imigrace, přerozdělování, decentralizace a politika životního prostředí. Průzkum *2019 Chapel Hill Expert Survey* zahrnuje strany všech členských států EU, ale také strany na Islandu, v Norsku, ve Švýcarsku a v Turecku a probíhal od února 2020 do května 2020, přičemž se ho zúčastnilo 421 odborníků specializovaných na politické strany a evropskou integraci. Doposud, *CHES* týkající se evropských zemí¹ pokrývá šest vln sběru z let 1999, 2002, 2006, 2010, 2014 a 2019. Počet zemí se zvýšil ze 14 západoevropských zemí v roce 1999 na 24 a posléze na 32 zemí v roce 2019, přičemž počet analyzovaných stran vzrostl ze 143 na 277 (Jolly et al. 2022).

V rámci datového souboru pocházejícího z *CHES* je pro analýzu této práce důležité skóre, které se přímo dotýká vztahu irských politických stran k EU. Toto skóre je v *CHES*

¹ Vedle souboru dat *CHES-Europe* je zde také soubor dat *CHES-Latin America*, jež byl zahájen v roce 2020. *CHES-LA* poskytuje srovnatelné odhady stranického postoje v ideologii, politických otázkách a mezinárodních vztazích pro 112 národních stran ve dvanácti latinskoamerických zemích, spolu s některými specifickými oblastmi. *CHES-LA* také poskytuje odhady postavení prezidentů v těchto zemích (Jolly et al. 2022).

označeno jako „eu_position“ a je definované jako „celková orientace vedení strany na evropskou integraci v roce 2019“ (Jolly et al. 2022).

Škála, ze které finální skóre vychází je následující:

1 = Silně proti	2 = Proti	3 = Spíše proti	4 = Neutrální
5 = Spíše pro	6 = Pro	7 = Silně pro	

(Jolly et al. 2022).

Na rozdíl od CMP, expertní šetření CHES vybraných odborníků, není postaveno jen na hodnocení politických programů.

Protože bylo zkoumaným obdobím léta v této práci období let 2002 až po současnost, tedy do posledních irských voleb, které proběhly v roce 2020, musela jsem se vypořádat se skutečností, že ačkoli průzkum CMP probíhal v průběhu roku 2020, nezahrnuje poslední volby v Irsku z února 2020, jež jsou pro zkoumání a analýzu pozic irských politických stran zcela klíčové. Tyto volby prozatím nejsou zahrnuty ani v CHES a proto, vzhledem k této skutečnosti, bylo nutné informace nakódovat a doplnit po vzoru postupu a kódovací knihy z CMP tak, aby byla zachována logika kódování.

Pro doplnění datasetu CMP o volby z roku 2020 jsem prvně vytvořila soubor *.xlsx*, kam jsem zkopírovala věty z volebního programu dané strany, které se týkaly EU a přiřadila jsem kód 108, či 110, podle definice popsané výše. Po vytvoření datasetu pro volby 2020 jsem v programu *RStudio* za využití balíku *manifesoR* a *quanteda*, sloučila originální dataset s vlastním vytvořeným datasetem a provedla jednotlivé analýzy. Pro dosažení predikce bylo zapotřebí vytvořit nový dataset, jež by kombinoval způsoby kódování CMP a CHES, a to tak, že jsem:

- pročetla všechny programy irských politických stran pro volby v roce 2020. Následně na základě mechanismu CMP vybrala věty vztahující se k EU a přiřadila jim kód per108, pakliže byly pozitivní a per110, pakliže se o EU vyjadřovaly naopak negativně.
- dataset s kódovanými větami z programů 2020 pak byl doplněn o pozitivní a negativní věty z předcházejících let: 2016, 2011 a 2007 z CMP.
- do datasetu byly doplněny ke každé politické straně kódované pozice *EU_position* z CHES, opět k rokům 2007, 2011 a 2016.

- d) do prostředí RStudia byl tento dataset nahrán a byl aplikován algoritmus *Wordscores*, jež na základě dat z předchozích let predikovala pozici každé politické straně pro rok 2020.
- e) grafické znázornění predikovaných pozic detailněji je popsáno níže.

Abych mohla aplikovat statistické metody a modely v rámci obsahové analýzy na texty, v mém případě na kvazi-věty, musela jsem nejprve provést vnitřní matematizaci textů (*Document Feature Matrix – DFM*), souhrnně označovanou, jako tzv. *embedding*². Nejzákladnější forma embeddingu je pak na základě frekvence slov. V současnosti se začínají používat stále složitější metody, jak embeddingu dosáhnout. V praxi to tedy vede k tzv. *vektorizaci* slov, teda k zasazování jednotlivých slov do prostoru, kde lze následně relativně snadno počítat jednak vzdálenosti mezi slovy navzájem, nebo také vztahy mezi nimi. To sebou nese nutnost aplikaci nějakého z modelů strojového učení, což sebou nese také vyšší výpočetní náročnost. Takováto obsahová analýza je v dnešním světě téměř všudypřítomná, neboť je používána například v prostředí internetu. Nejjednodušším způsobem matematizace textů je metoda tzv. *Bag of Words (BoW)*, na kterou další složitější metody navazují.

2.4 TF-IDF a Wordscore

V rámci této diplomové práce jsem použila dvě techniky, které v následující části představím. První je metoda *Wordscores*, jež je metodou počítačové analýzy politických textů, tou druhou pak metoda *Term Frequency – Inverse Document Frequency (TF-IDF)*.

Metoda TF-IDF (Term Frequency – Inverse Document Frequency)

V diplomové práci využívám rovněž analýzy politických programů za pomoci VSM (*vector space model*), v němž jsou dokumenty reprezentovány vektory příznaků, které jsou definovány sadou funkcí příznaků. Metoda TF-IDF, která je jednou z nejpoužívanějších, vychází z metody BoW, a umožňuje přiřadit určitou váhu slovům v rámci daného korpusu. Princip metody TF-IDF patří opět k tzv. probabilistickým technikám, přičemž základní smysl tkví v přiřazování váhy jednotlivým slovům v rámci daného korpusu, přičemž tato váha vyjadřuje, jak relevantní je dané slovo v rámci dokumentu směrem k celému korpusu.

² Český překlad „vnořování“ se moc se nepoužívá.

TF-IDF je numerická statistická metoda a přiřazuje slovu v dokumentu hodnotu váhy v poměru k počtu výskytů slova v dokumentu a v nepřímém poměru k počtu dokumentů v kolekci, v nichž se slovo vyskytuje alespoň jednou (Peng et al. 2014, 729). Mechanismus algoritmu TF-IDF zahrnuje tři základní matematické charakteristiky:

- počet výskytů tf slova t v dokumentu d ; toto číslo je známé jako *četnost termínů*
- celkový počet N dokumentů v daném korpusu
- počet dokumentů df které obsahují daný termín t ; toto číslo je známé jako *frekvence dokumentů*

(Havrlant a Kreinovich 2017).

Algoritmus funguje tak, že slovům, která se napříč dokumenty vyskytují nejčastěji je přiřazena nejnižší váha, neboť se pravděpodobně jedná o slova, která nejsou nositelem obsahu, která nás zajímá. Váha se úměrně zvyšuje jednak s unikátností slov v rámci textu, ale zároveň také s frekvencí jejich použití. Tato technika je běžně využívanou při tzv. analýzách sentimentů v politických programech (Orellana a Bisgin 2023), či sociálních sítích (Mee et al. 2021; Antonio et al. 2022).

V rámci analýzy programů irských politických stran směrem k EU v roce 2020 by na základě provedení vážení slov měla být zjištěna taková slova, která jsou relevantnější, resp. taková, která jsou nositelem obsahu, který nás zajímá více než jiná, a tím pak zjistit, jaká slova byla definující pro jednotlivé politické programy.

Metoda škálování na základě textů – algoritmus Wordscores

Metody škálování na základě textů lze rozdělit na tzv. *supervised* a *unsupervised*. *Supervised* metoda spočívá na již předem známé škále, jež je aplikovaná na „neznámé“ texty. Jinými slovy tato metoda spočívá v tom, že máme nějakou výchozí znalost škálování, kterou naučíme PC, resp. určitý model nebo algoritmus, jenž pak aplikujeme na texty, které model předtím neviděl a k nimž znalost škálování nemáme. Tímto způsobem se pak snažíme vlastnost u textů odhadnout. Naproti tomu *unsupervised* metody jsou založeny na latentním škálování, kdy se vytváří měřítko na základě vzájemných pozic textů (Grimmer a Stewart 2013, s. 292).

V rámci analýzy této diplomové práce byla použita metoda *supervised*, pod kterou spadá algoritmus *Wordscores*, jež se často používá právě například v politologii při analýze volebních programů (Klemmensen et al. 2007; Lowe 2008). Objevitelé tohoto způsobu

analýzy dat M. Laver, K. Benoit a J. Garry (Laver a Garry 2000; Laver et al. 2003; 2006), postavili svůj model na skutečnosti, že algoritmus pro analýzu textu vyžaduje minimum informací, úplně opomíjí roli lidského faktoru, přičemž, výsledky studie, které provedli např. na vývoji pozic politických stran Velké Británie a Irska v rozmezí let 1992-1997 ukázali vysokou spolehlivost tohoto algoritmu (Laver a Garry 2000). Technika *Wordscores* byla vyvinuta jako přímá reakce poté, co analytické studie prokázali celou řadu „nesystematických chyb“, které vznikali v procesu generování textu u nejméně používaného CMP, či přinesly mnohem vážnější chyby související nejpoužívanějším indexem CMP, tzv. levo-pravou škálou, když autoři ukázali, že „chybná klasifikace je závažným a systémovým problémem současného souboru dat CMP a procesu kódování“, přičemž doporučili „schéma CMP výrazně zjednodušit, aby se vyřešily problémy se spolehlivostí“ (Benoit et al. 2009).

Wordscores se od předchozích metod určování pozic odlišuje, protože představuje tzv. první pravděpodobnostní techniku kódování politického textu, tedy techniku, která nepoužívá ani předem definované kódovací slovníky, ani subjektivní úsudky lidských kodérů, ale zachází se slovy jako s "daty", přičemž vychází z předpokladu, že relativní četnosti používání konkrétních slov politickými aktéry poskytují projevy základních politických postojů (Klemmensen et al. 2007, s. 748).

Za pomoci techniky *Wordscores* bylo v této DP pak možné využít informace o pozici stran směrem k EU z roku 2016, které známe z datasetu CHES a následně odhadnout a predikovat neznámé skóre stran pro EU pro volby z roku 2020.

3 Politický systém Irska: institucionální nastavení a formování stranického systému

3.1 Od Svobodného irského státu k Irské republice

Počátky formování politického systému Irska jsou nutně spjaty s historickými událostmi první poloviny 20. století. První ze série klíčových událostí, jež posléze vedla k odtržení se od Velké Británie a získání nezávislosti se odehrála v r. 1916 a dnes je historicky známá pod názvem tzv. velikonoční povstání. Navzdory tomu, že obsazení Dublinu a vyhlášení irské nezávislosti, které provedli skupiny Irského republikánského bratrstva, Irští dobrovolníci, Irská občanská armáda a členky Ženské rady, nebylo úspěšné, jelikož Britové povstání v průběhu šesti dnů potlačili a organizátory popravili, tak republikánské tendence a vzrůstající separatismus, reprezentovaný především v r. 1905 založenou nacionalistickou strana Sinn Féin byly na vzestupu.

Byly to právě členové Sinn Féin, kteří hned v r. 1919 vyhlásili nezávislou Irskou republiku a založili revoluční parlament *Dáil Éireann*, což přineslo vojenskou odpověď Britů a ve finále, od 21. ledna 1919 do 11. července 1921 trvající Britsko-irskou válku za irskou nezávislost (Dorney 2012). Je paradoxní, že Anglo-irská smlouva podepsána v Londýně 6. prosince, která ukončila partyzánskou válku přinesla rozštěpení mezi irskými představiteli na dvě skupiny; první skupina zformována kolem Arthura Griffitha se smlouvou souhlasila, zatím co skupina která se zformovala kolem pozdějšího prezidenta Irského svobodného státu, Éamona de Valery s podpisem dohody a statusem Irska jakožto britského dominia nezávislého na Spojeném království, no pořád z něj dělá součást impéria, nesouhlasila (Lynch 1996, s. 249).

Irská občanská válka, která byla výsledkem těchto sporů, a která přinesla ještě víc obětí než válka v průběhu Velikonočního povstání, nic nezměnila na skutečnosti, že 6. prosince 1922 vznikl Irský svobodný stát (irsky *Saorstát Éireann*), čímž bylo definitivně ukončené rozdělení na nový nezávislý irský stát a nově ustavené Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Existence Irského svobodného státu, jehož existence trvala až do r. 1937, kdy prezident de Valera zavedl v r. 1937 novou ústavu, která změnila název na nově ustavené Irsko (irsky *Éire*), jako „suverénní, nezávislý a demokratický stát“ (Lynch 1996, s. 253). Definitivní proměna Irska na Irskou republiku, která již není členem Britského společenství, na státní útvar tak jak jej známe dnes, přinesl po druhé světové válce Zákon o

Irské republice, který byl předložen premiérem Johnem A. Costellem, a který vstoupil v platnost na 33. výročí Velikonočního povstání (viz např. Šlosarčík 2007, Lynch 1996).

3.2 Politický systém Irska: institucionální nastavení a dělba moci

Irsko patří mezi klasické demokracie zastupitelského typu a v žebříčcích, které se věnují kvalitě demokracie patří mezi premianty. Freedom House, jenž mapuje stav demokracie od r. 1941, hodnotí pro rok 2023 demokracii v Irsku 97 body ze 100 možných, což je vůbec jedno z nejvyšších dosažených hodnocení (Freedom House 2022). Další respektována metrika hodnocení stavu demokracie, tzv. Index liberálních demokracií (*Liberal democracy index*)³, jenž publikuje V-Dem Institute při univerzitě v Gothenburgu, řadí Irsko na 8. místo ze 179. hodnocených zemí pro r. 2023, kdy lepší jsou pouze Belgie, Nový Zéland, Estonsko, Švýcarsko, Norsko, Švédsko a první Dánsko (V-Dem Institute 2023). Irsko je rovněž jeden z mála států, podobně jako např. Švýcarsko, Rakousko, či Malta, které se řadí k neutrálním státům, přičemž tato neutralita sahá do období 30. let minulého století, a především do období druhé světové války.

Jak jsem již nastínila výše, nejvyšší dokument státu, Ústava z r. 1937, která prozatím do r. 2019 podstoupila 38 pokusů o novelizování (electronic Irish Statute Book 2020), nastavuje základní fungování politického systému následovně. Protože pro potřeby této práce není nutné znát nutně aspekty jako rozdělení soudní moci, uzemní členění atp. zaměřím se jenom na faktory jako jsou rozdělení moci, jednotlivé kompetence klíčových orgánů. V samostatných kapitolách pak nastíním formování stranického systému, resp. jiná specifika irského politického systému.

Zákonodárna moc

Nejvyšším a jediným ústavodárným a zákonodárným tělesem Irska je Národní parlament (irsky *Oireachtas*). Oirechtas sestává z Prezidenta republiky a ze dvou komor – Sněmovny reprezentantů (irsky *Dáil Éireann*), a Senátu (irsky *Seanad Éireann*). Národní parlament se dle dikce zákona musí sejít alespoň jednou ročně. Kumulovat funkce v obou komorách není možné (electronic Irish Statute Book 2020, čl. 15).

Zástupci dolní komory, *Dáil Éireann*, jsou voleni systémem jednoho přenosného hlasu (STV) a členem Sněmovny reprezentantů se může stát každý občan který dovršil 21

³Tzv. LDI index je složen z několika dalších indexů, které hodnotí úroveň volebních procesů, jiných liberálních komponentů, rovnostářství, participace, a deliberace

let. *Dáil Éireann* se dle Ústavy musí rozpustit nejpozději 30 dnů před volbami, ustavit se 30 dnů po konaných volbách, přičemž jeho nejdelší mandát je omezen na sedm let. Specifikem je skutečnost, že počet poslanců *Dáil Éireann* není fixní, nicméně každý zvolený poslanec má reprezentovat mezi 20-30 tisíc občanů. Každých 12 let Ústava ukládá *Oireachtasu* provést případnou změnu volebních obvodů (electronic Irish Statute Book 2020, čl. 16). Od změny volebních pravidel z r. 2016, *Dáil Éireann* pozůstává momentálně ze 160 členů volených ve 39 volebních obvodech (Tithe an Oireachtais 2023). Mezi nejsilnější pravomoci *Dáil Éireann* mj. patří jmenovat premiéra-*Taoiseacha*, kterého jmenuje prezident, schvalovat kandidáty *Taoiseacha* na ministry vlády po jejich jmenování prezidentem, schvalování rozpočtu rozpočet, podávat návrhy zákonů a ústavní zákony, či jmenovací pravomoci (např. jmenování generálního auditora atp.) (electronic Irish Statute Book 2020, čl. 20).

Horní komora, Senát, *Seanad Éireann*, je tvořena 60 zástupci, přičemž platí stejná věková hranice jako pro dolní komoru. Co je zajímavé ve srovnání se Senátem České republiky je klíč, jakým se senátoři vybírají. Jedenáct členů senátů je nominovaných přímo premiérem. Šest členů volí dvě univerzity, University of Dublin a National University of Ireland. Zbylých 49 zástupců je následně rozdělených do odborných panelů⁴ a tito jsou voleni rovněž způsobem jednoho přenosného hlasu (Tithe an Oireachtais 2023). Horní komora v Irsku je spíše jakýmsi poradním hlasem, protože přímo do složení svými 11 hlasy vstupuje samotný premiér. *Seanad Éireann* navíc nemá přímo kompetenci odmítnout, chceme-li vetovat zákon, může jej pouze pozdržet. V případě, že *Seanad Éireann* zákon neschválí do 90dnů, dolní komora jej může v časovém horizontu dalších 180 dnů prohlásit za platný. Jednou z nejsilnějších kompetencí *Seanad Éireann* je tak v případě, že se na tom shodne polovina jeho členů, a přidá se 1/3 *Dáil Éireann*, předložit žádost prezidentu republiky o posouzení a schválení zákona v referendu (Tithe an Oireachtais 2023).

Výkonná moc

Navzdory tomu, že Prezident Irska (*Uachtarán na hÉireann*) je součástí národního parlamentu, a tak jak ve většině zastupitelských demokracií, je považován za vykonavatele výkonné moci, jeho role je symbolická a spíše ceremoniální, přičemž platí, že jeho kompetence jsou jasně vymezené Ústavou a ty nejsilnější jsou právě jmenovací kompetence

⁴Jedná se o tzv. administrativní panel, zemědělský panel, kulturní a vzdělávací panel, průmyslový a obchodní panel, panel zaměstnanců.

při sestavování vlády, či při možnosti rozpustit *Dáil Éireann*. (electronic Irish Statute Book 2020, čl.12).

Uachtarán na hÉireann je nejvyšším ústavním činitelem, vrchním velitelem ozbrojených sil a jeho mandát trvá na rozdíl od českého prezidenta až sedm let s jednou možností znovuzvolení. Specifikum je rovněž způsob navrhování kandidáta/kandidátů. Kandidáta navrhuje buď to minimálně 20 členů *Oireachtas*, nebo nejméně čtyři regionální, nebo městská zastupitelství. V případě úřadujícího prezidenta, který se chystá mandát obhajovat, nebo kandidovat po druh, je pouze pro tyto kandidáty možnost sebenominace, kterou využil i stávající prezident Michael D. Higgins při obhajobě svého mandátu v r. 2018. V případě, že tyto možnosti nevygenerují alespoň dva kandidáty, veřejné hlasování se vůbec nekoná. V prozatímní historii Irska se tak stalo šestkrát, naposled při znovuzvolení Mary McAleese (*Uachtarán na hÉireann* 2023).

Výkonná moc spadá plně do kompetence vlády (*Rialtas na hÉireann*). Vláda dle Ústavy je plně odpovědná *Dáil Éireann* a počet členů je limitován na počet 7-15. V čele irské vlády stojí premiér nazýván *Taoiseach*. Premiér prezidenta republiky o domácích a zahraničních záležitostech. *Taoiseach* si vybírá i svého zástupce, tzv. *Tánaiste* jenž jej zastupuje ve všech úkolech a v případě úmrtí přebírá jeho funkci. Jak premiér, jeho zástupce tak členové vlády musí být členy *Dáil Éireann*, nebo *Seanad Éireann*. V případě členů kabinetu ze Senátu však může jít nejvíce o dva takové členy. Premiér má poměrně jasně vymezené kompetence při odvolávání svých ministrů. Sám předkládá žádosti o dostoupení ministra/ministrů prezidentu republiky, ten však koná až na schválení a doporučení premiérem. S odstoupením premiéra se má za to, že se jedná o odstoupení všech zbylých členů vlády (electronic Irish Statute Book 2020).

Referendum

Při analýze vztahu Irska a EU je důležité zmínit, že v případě nutnosti ratifikace unijních smluv je v Irsku nutné uspořádat referendum. Právě pojetí referenda o unijních smlouvách se v rámci přístupu k evropské integraci Irsko od ostatních unijních států významně liší. (Šlosarčík 2015, s. 70). Požadavek na pořádání referend o smlouvách EU vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu v kauze „Crotty vs. An Taoiseach“ při projednávání ratifikace Jednotného evropského aktu z roku 1986. Rozhodnutí vyžadovalo, aby Irsko uspořádalo referenda o smlouvách EU jako ochranné opatření za účelem sledování předávání irské suverenity vnějším orgánům mimo působnost *Oireachtas* (irské komory parlamentu) a

určení její legitimacy v souladu s vůlí irských občanů (Costello 2014, s. 461). Jinými slovy, Irsko musí konat referendum vždy, když je irská ústava novelizována, a to i přesto, je-li taková novelizace formálně uskutečňována rozhodnutím irského parlamentu, přičemž zájem veřejnosti ani míra politického konsenzu uvnitř parlamentu nehraje roli.

3.3 Vývoj stranického systému

Politický systém v zastupitelských demokraciích je postaven na soutěži mezi politickými stranami. V této podkapitole se pokusím nejdřív, dle chronologického vývoje alespoň krátce představit jednotlivé politické strany, které formovaly a formují irský politický systém a posléze nastínit základní vývojové etapy stranického systému v Irsku.

Sinn Féin

Vůbec první a historicky nejstarší politickou stranou Irska je strana Sinn Féin (angl. We Ourselves), založena v r. 1905 Arthurem Griffithem. Sinn Féin je často považována za politické křídlo Irské republikánské armády (IRA) a je důležité zmínit, že působí rovněž ve stranickém a politickém systému Severního Irska, přičemž jedním z hlavních cílů strany je sjednocení ostrova (Šlosarčík 2007). Sinn Féin je nejenom nejstarší stranou, ale je rovněž stranou, ze které se postupně oddělily další tradiční a vůbec nejúspěšnější politické strany – *Cumann na nGaedheal* (Fine Gael) v r. 1923, a Fianna Fáil, která vznikla v r. 1926, či další subjekty jako Sinn Féin – The Worker's Party po rozdělení strany v r. 1970, či strana Aontú, vedena Peadarem Toibínem, která se od Sinn Féin odštěpila v r. 2019.

První štěpení, z něhož byla založena strana *Cumann na nGaedheal* (Fine Gael) vycházelo z rozdílných pohledů na Anglo-Irskou dohodu a postavení Irska, když právě Sinn Féin nebyla spokojena se statusem dominia, zatímco představitelé pozdější Fine Gael byla „prodohodová“. Druhé štěpení, ze které vzešla Fianna Fáil pak bylo reakcí na politiku neparticipace zvolených zastupitelů Sinn Féin v *Dáilu*. Další štěpení, které je pro moderní Sinn Féin, tak jak ji známe dnes klíčové, se pak odehrálo v 70. letech, a souvisí jednak se štěpením v IRA, a z politického pohledu právě se snahou ukončit období abstinence a nastoupit do případných politických funkcí, když budou zastupitelé Sinn Féin zvoleni. Tomuto proudu se začalo přezdívat oficiální, jehož reprezentantem se později stala Sinn Féin-Workers party, zatímco tzv. „prozatímní Sinn Féin“, vedená Ruairi Ó Brádaighem, vůdcem IRA, odmítala tuto abstenci prolomit (Adams 1996, s. 149). Definitivní ukončení

období, které je nazýváno v historii Sinn Féin jako *Troubles*, bylo ukončeno opuštěním politiky odmítání participace na úřadech iniciované Garry Adamsem v r. 1986.

Po těchto událostech, jak upozornil Liam Weeks spíše než na rychlý vzestup, se moderní Sinn Féin místo toho zaměřila na „přirůstkový růst“ - strana získala své první křeslo v *Dáilu* v roce 1997 a postoupila na pět v roce 2002 a 14 v roce 2011. Do roku 2016 se Sinn Féin pevně etablovala jako třetí největší strana ve státě (Weeks 2018, s. 111). Takto se strana postupně vyvinula v čele s předsedou G. Adamsem, který stranu vedl od r. 1987. V současné době po posledních volbách je strana zastoupená v *Dáilu* 37 poslanci a v průzkumech veřejného mínění si od posledních voleb výrazně polepšila. Jako levicová strana se pod vedením Mary Lou McDonaldové, kromě tradiční nacionalistické rétoriky, snaží prosazovat především státní regulaci v ekonomických oblastech a redistribuci ve prospěch ekonomicky slabších a větší regulaci volného trhu (PolitPro 2023).

Strana stojí v opozici oproti tradičním středo-pravým stranám a v současnosti, kdy od posledních voleb významně posílila, se strana staví zejména do role řešitele krize s bydlením (Sinn Féin 2023), či reformování a modernizaci dalších klíčových oblastí veřejného života.⁵ Podle posledních studií je to právě populistická strategie Sinn Féin která cílí na ekonomické otázky irské společnosti, která stojí za příklonem irského elektorátu ke středo-levým politickým stranám v čele právě se Sinn Féin (Müller a Regan 2021).

Labour party (Páirtí an Lucht Oibre)

Strana práce, je druhou nejstarší politickou stranou Irska, která byla založena v r. 1912, po vzoru ostatních sociálně-demokratických stran napříč Evropou. Jak uvádí P. Mair, přestože Labouristická strana je zařaditelná do klasické sociálně-demokratické rodiny politických stran, ve srovnání s jejími evropskými protějšky je relativně slabá a neschopná získat podporu voličů (Mair 1979b, s. 445), kdy její podpora historicky mezi lety oscilovala mezi lety 1920-2010 mezi 10 až 20 procenty. Důvody toho, proč je Labour jakousi „popelkou“ mezi sociálně demokratickými stranami v Evropě a proč se nikdy neprosadila v politickém systému Irska tak jak Fianna Fáil, nebo Fine Gael jsou především (i) převaha nacionalistických otázek v letech formování irského státu, (ii) předindustrializovaná povaha ekonomiky, kdy byla dělnická třída relativně malá, a mnoho voličů z dělnické třídy častěji volilo Fiannu Fáil, jejíž sociální program byl pro potenciální labouristické voliče atraktivní,

⁵ Pro jednotlivé návrhy řešení jednotlivých oblastí politik ze strany Sinn Féin viz (Sinn Féin 2023).

(iii) rozhodnutí labouristů neúčastnit se voleb v roce 1918, čímž labouristé propásli možnost zařadit v roce 1918 socialistická témata na pořad jednání (Weeks 2018, s. 116). Labour historicky plní v irském systému dva a půl strany právě roli „půl-té strany“. Od r. 1948 se Labour party podílela osm krát na vládě, přičemž vždy, s výjimkou období 1992-1994, kdy byla koaličním partnerem Fianna Fáil, výhradně se stranou Fine Gael. Labour je v současnosti vedená Ivanou Bacik, rodačkou z Dublina jejíž dědeček je rodákem z Vysočiny, který emigroval do Irska s nástupem komunismu v Československu. I. Bacik nastoupila poté, co Labour obdrželi pod vedením Brendana Howlina v posledních volbách jenom šest mandátů, což je nejhorší výsledek této levicové strany v její historii, protože např. ještě v r. 2011 drželi v dolní komoře 37 mandátů (PolitPro 2023). Strana se zabývá dominantními tématy levice, jakými jsou prosazování post-materiální agendy, ale rovněž klasickými tématy vládních intervencí do ekonomiky a nárůstu vládních výdajů na veřejné služby (Field 2020, s. 622).

Fianna Fáil

Strana Fianna Fáil byla založena v r. 1926 skupinou kolem Éamona de Valery, když se odštěpila od strany Sinn Fein, protože dál odmítala absentovat na výkonu mandátu, tak jak to prosazovala právě tato strana. Politici Fianna Fáil se na rozdíl od Fine Gael lišili v názoru na postavení Irů po podpisu Anglo-irské dohody a vztahy s Británií, které ostře kritizovali. Postupně se Fianna Fáil etablovala na vůbec nejsilnější stranu v irském politickém systému, ze které se rekrutovalo logicky nejvíce premiérů, prezidentů a strana měla rovněž konstantně největší počet zástupců na oblastní úrovni a také nejširší členskou základnu, která čítala v r. 1985 na 80 000 tisíc straníků (Weeks 2018, s. 126).

Strana dominovala irské politice od r. 1932, kdy buď to vládla sama, nebo se menšinovou vládou opírala o hlasy nezařazených poslanců. Obzvláště dominantní bylo období mezi lety 1932 a 1973, kdy straničtí vůdci Éamon de Valera, Seán Lemass a Jack Lynch, byli s výjimkou šesti let, kdy stanul v čele země John A. Costello, nepřetržitě u moci, či období let 1994-2009, kdy stranu vedl Albert Reynolds, no především Bertie Ahern, tedy období, kdy si Irsko vysloužilo přezdívku Keltský tygr. Proměna způsobu vládnutí však nastal v r. 1989, když je Fianna Fáil přinucena, ve snaze sestavit vládu, přizvat postupně Progresivní demokraty, kteří se stanou jejím stabilním koaličním partnerem v příštích vládách, Labour Party (vláda v r. 1992), či Green Party (Šlosarčík 2015, s. 49). Fianna Fáil získala v posledních volbách 37 mandátů a již zmiňována účast ve společné koalici společně

se Stranou zelených a s odvěkým rivalem Fianna Gael, a rotace postů *Taoiseach* a *Tainasté* mezi lídry těchto stran je historickým precedentem pro irský politický systém.

Hlavními programovými cíli Fainna Fáil je snaha centralizovat politické dění, následovat ekonomické zájmy Irska a podporovat volný trh, a tuto stabilitu například nadřadit nad problematiku související s environmentálními (PolitPro 2023). Navzdory tomu, že strana patří do frakce stranické rodiny liberálů a demokratů (ALD), politologové označují tuto stranu spíše jako tzv. *catch-all party* (Gallagher 1985).

Fine Gael

Středopravá Finne Gael je historicky čtvrtou nejstarší stranou, a po volbách v r. 2020 je rovněž třetí největší stranou v irském politickém systému, kdy ustoupila z pozic na úkor Sinn Féin. Název Finne Gael používá strana od r. 1933, kdy se *Cumann na nGaedheal* odštěpená strana od Sinn Féin sloučila s menšími národními a centristickými stranami. Finne Gael je v klíčové štěpné linii irské historie řazená ke straně jenž podporovala Anglo-irskou dohodu a podporovala Irský svobodného státu (Weeks, 2018, 114). Strana historicky vytvářela koaliční, či menšinové vlády výhradně s levicovými subjekty, jako Labour party, či stranou Democratic Left v letech 1994-1997, či Stranou zelených v stávající koalici. Výjimkou je hned první vláda Finne Gael, v r. 1948, kdy kromě levicových stran Labour Party a National Labour Party, opřela svoji většinu rovněž o hlasy republikánské strany *Clan an Poblachta* a hlasy menší agrární strany *Clan na Talmhan*.⁶

Finne Gael byla vždy na rozdíl od Fianna Fáil považována za fiskálně konzervativnější stranu, která preferovala omezitelné ekonomické řízení, což se však změnilo v 60. letech, kdy Fine Gael přijala spíše pozice sociální demokracii a Fianna Fáil naopak víc korporativistickou ideologii (Mair 1987, s. 140). Obecně se však dá říct, že od konce 80. let je sblížení politik mezi Fiannou Fáil a Fine Gael zřejmé. V současnosti v čele strany stojí Leo Varadkar, který pokračuje v pro stranu úspěšném období, jelikož je Fine Gael od r. 2011 součástí všech vlád. Po posledních volbách je strana reprezentována v dolní komoře irského parlamentu 35 poslanci a je součástí historicky první koalice s konkurenční Fianna Fáil v historii Irska. Její hlavní politické témata strany mají výrazný překryv s konkurenční Fianna Fáil, jako např. podpora volného trhu, či centralizace státu (PolitPro 2023). Navzdory tomu, že strana je součástí evropské frakce křesťansko-demokratických stran, strana nikdy

⁶ Hlasy této strany využila rovněž k sestavení koalice v r. 1954.

nehájila náboženské zájmy (Weeks 2018, s. 115) a dle oficiálních stránek definuje sebe sama jako „stranu progresivního středu“ jenž se opírá o „jednotlivce a rodiny, které nejlíp organizují a řídí vlastní zájmy“, a zároveň současně vyjadřuje otevřenou podporu Evropské unii (Fine Gael 2023).

Ostatní strany

Jak uvádí dosavadní teoretické poznatky, účinky menších stran na irský politický systém byly značné, když například strana *Clann na Poblachta* se zasloužila o to, že se Fine Gael přiklonila více k explicitnějšímu nacionalistickému směru, nebo že především Progresivní demokraté pomohli polarizovat stranický systém na levo-pravé linie novým způsobem, a dokonce, že právě Progresivní demokraté pomohli zničit poslední zbytky sociální demokracie uvnitř Fine Gael (Coakley 2010, s. 520). Ostatní strany, chceme-li významem menší strany, které v posledních dvou třech dekadách ovlivnily formování stranického systému můžeme rozdělit na dvě skupiny. První tvoří strany, které vznikly v průběhu 80. let a výrazným způsobem vstoupily do proměny stranického systému Irska, když se konkrétně podíleli na výkonu moci; jde o Stranu zelených (*Greens, Comhaontas Glas*), a o Progresivní demokraty (*Progressive Democrats*). Strana zelených vznikla v r. 1981 a v prvních pěti volbách dosáhla na max. 2 mandáty v Dáilu. Průlom nastal v r. 2007, kdy se společně s Progresivními demokraty stanula v koalici s Fiana Fáil. Po posledních volbách v r. 2020 se stala součástí historické koalice s FF a FG a dnes je zastoupená v irském parlamentu 12 poslanci. Strana se opírá, o prosazování klasické „zelené agendy“ jenž stojí na sedmi jasně formulovaných principech (PolitPro 2023; Green Party 2023). Ještě úspěšnější byly z pohledu politického úspěchu Progresivní demokraté, strana založená v r. 1985, politiky z obou největších stran v čele s Desmondem O'Malleyem.

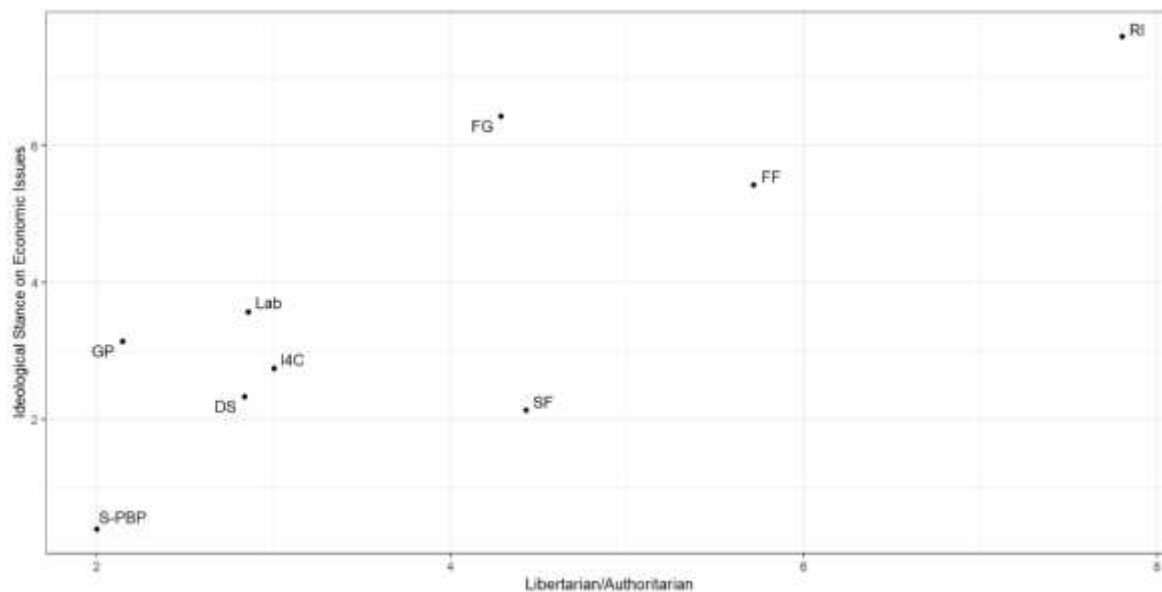
Strana dokázala vytěžit ze šesti účastí ve volbách celkově čtyři koalice s dominantní FF a rovněž s podporou Strany zelených v r. 2007. SD byly vůbec první stranou, se kterou vstoupila v r. 1989 FF v historii do koaliční vlády. Strana se profilovala po svém založení na neokonzervativních základech zdůrazňujíc potřebu snížení daní a veřejných výdajů; do určité míry se podobala progresivním protějškům v Dánsku a Norsku, ale jak upozorňuje Collins, snažila se spíš zařadit do jihoevropské liberální tradice pravice přidružené k liberální skupině na evropské úrovni (Collins 2005). Jejich lídryně strany Mary Harney se v r. 1997 stala vůbec první Tánaisté a PD se rovněž přičinily o svolení Mary McAleese do prezidentského úřadu ve stejném roce (Galligan a Buckley 2018, s. 227). Strana po

neúspěchu ve volbách v r. 2007, kdy obhájila jenom dva mandáty z osmi, a poté co ji opustili lídři strany, přijala na sněmu v r. 2008 závěr, že strana dále není životaschopná a bude rozpuštěná (Coakley 2010b, s. 504).

Druhou skupinu menších stran, které se objevily v irském stranickém systému poji skutečnost, že vznikli v rámci několika posledních let. Nejstarší z těchto nových stran, Independent for Change (*Neamhspleáigh ar son an Athraithe*) byla založena v r. 2014 a v posledních volbách získala 1 mandát. Sociální demokraté (*Na Daonlathaithe Sóisialta*), strana založená v r. 2015 nezávislými poslanci Dáilu je mezi novými stranami nejúspěšnější, když získala v posledních volbách 6 mandátů o jeden více než strana People Before Profit-Solidarity založena ve stejném roce. Na jeden mandát dosáhla v parlamentních volbách 2002 také strana *Aountú* založena v r. 2019, vedena Peadarem Toibínem jež silně akcentuje pro-life politiku a územní celistvost ostrova.

Pro lepší představivost, jakou pozici jednotlivé strany v současném irském stranickém systému zastávají, přikládám následující graf, který znázorňuje pozice irských politických stran na dvou osách – horizontální, která s ohledem na jejich sociální a kulturní hodnoty znázorňuje pozici strany na škále 1-10, přičemž hodnota 0 znamená nejvíce liberální strana, zatímco hodnota 10 znamená nejvíce autoritářská, nebo tradiční strana, přičemž liberální strany upřednostňují rozšířené osobní svobody, například práva na potrat, rozvod a manželství osob stejného pohlaví. A naproti tomu „Tradiční“ nebo „autoritářské“ strany odmítají tyto myšlenky ve prospěch tradic a stability, protože věří, že vláda by měla mít pevnou morální autoritu v těchto otázkách. Vertikální osa znázorňuje pozici na stejné škále 0-10 s ohledem na ideologický postoj k ekonomickým otázkám. Strany jsou klasifikovány na základě přístupu k privatizaci, daním, regulaci, vládním výdajů a sociálnímu státu. Strany ekonomické levice chtějí, aby vláda hrála v ekonomice aktivní roli. Strany ekonomické pravice chtějí naopak roli vlády omezit (Jolly et al. 2022).

Graf 1: Zobrazení politických stran na osách „galtan“ a „lrecon“

Zdroj: autorka na základě dat z CHES

Charakteristika irského stranického systému

Obecně se dá říct, že vývoj irského stranického systému má za sebou několik významných etap. Přední odborník na stranické systémy, Petr Mair, hodnotí především ranní dobu formování irského stranického systému mezi lety 1927-32 jako „modifikovanou verzi Sartoriho polarizovaného pluralismu“, pro který byly typické především (i) přítomnost relevantní antisystémové strany Fianna Fáil; (ii) centrální pozice Labour party (iii) extrémní polarizace; (iv) vysoce odstředivá soutěž mezi dvěma hlavními protagonisty, Fiannou Fail a *Cumann na nGaedheal* (Mair 1979b, s. 447). V letech 1932-1943 se dle Maira, posléze irský stranický systém vyvinul v systém v tzv. umírněný pluralismus. Od r. 1943 až do r. 1979 definuje Mair jako systém tzv. predominantní strany, přičemž do r. 1957 vidí jako klíčový soubor uvnitř stranického systému suboj Fianna Fáil se zbytkem, a od r. 1957 pak posléze též strany se stranami Fiana Gaél a Labour party (Mair 1979, s. 460).

Naopak Jean Blondel řadí irský stranický systém mezi lety 1945-1966 k podobným jaké měli Západní Německo, Lucembursko, Kanada, či Belgie, když mluví o systému tří stran utvářejících tzv. systém dva a půl strany (Blondel 1968, s. 184–186). Alan Siaroff pak posléze mluví o tzv. období tranzice ze systému dva půl strany, přičemž považuje irský stranický systém od r. 1987 za „technicky multipartijní“, a od r. 1992 za plně multipartijní (Siaroff 2003, s. 272). Jednu z největších výzev v moderní historii zaznamenal irský stranický systém v souvislosti s krizovým rokem 2008 a následným kolapsem Fianna Fáil

ve volbách v r. 2011, přičemž nejvýraznějším doprovodným znakem těchto změn se stala zvýšená míra volatility irského voliče, přičemž, jak upozorňují Farrell a Suiter (Farrell a Suiter 2016, s. 276), irské volby v tomto roce byly třetí nejvíce volatilní v historii Západoevropských systémů vůbec.

Opačným příkladem jsou pak poslední volby z r. 2020, které naopak zvrátili trend vzrůstající volatility irských voleb od výše zmíněného r. 2011, když přinesly téměř rovnoměrné rozdělení hlasů mezi tři subjekty – Fianna Fáil, Fine Gaél a Sinn Féin – což přináší vůbec nejvíce fragmentovaný *Dáil* v historii Irska, když hodnota tzv. Laakso-Taagepera indexu fragmentace je dokonce vyšší než v některých multipartijních systémech, což může znamenat definitivní opuštění kategorizace Irska, jakožto systému dva a půl strany (Field 2020, s. 624-625,629).

V neposlední řadě je potřebné zmínit skutečnost, že v stranickém systému v Irsku, s ohledem na poslední konané volby, pozorujeme výrazný „strukturální obrat“, jenž přináší vzrůstající roli levo-pravého štěpení uvnitř systému a posun voličských hlasů směrem k levicovým politickým stranám (Müller a Regan 2021, s. 15). Tuto skutečnost potvrzuje rovněž graf výše, který dokumentuje současné pozice irských politických stran.

4 Analytická část

Tato práce se explicitně zaměřuje na empirický záznam pozice irských politických stran v otázce evropské integrace. Pomocí dat z projektu CMP sleduje význam problému EU v politických programech, které se datují od Římské smlouvy v roce 1957. Na základě dat z expertních průzkumů zkoumá postoj irských politických stran k integraci do EU a také relativní význam této dimenze pro jednotlivé strany.

V této kapitole představím nejprve jak byla evropská integrace pro jednotlivé strany důležitá na základě dat z CHES. Poté přiblížím tutéž problematiku na základě dat z CMP. Následně se práce hlouběji zabývá samotnými politickými programy stran, přičemž pomocí obsahové analýzy politických programů se snaží definovat, jaká klíčová slova se v programech ve vztahu k EU vyskytovala nejčastěji. V poslední části této kapitoly se zaměřím na vývoj pozic v kontextu jednotlivých událostí.

4.1 Důležitost evropské integrace irských politických stran dle *Chapel Hill Expert Survey*

Jak již bylo řečeno, zkoumání vývoje pozic politických stran směrem k EU bylo provedeno již v několika komparativních studiích. Vedle tohoto lze ale také analyzovat relativní důležitost daného tématu pro politickou stranu. Témata, které strany považují za důležitější než ostatní, bývají pravděpodobně ta, u nichž více záleží na rozdílech v postavení k danému tématu napříč politickými stranami, a to jak pro členy a představitele stran, tak také pro jejich voliče. Je logické, že některá témata se v celkovém politickém diskursu objeví častěji jako důležitější než jiná. Zároveň, důležitost určitého tématu se v čase může měnit v závislosti na událostech v daném regionu. Například v Irsku se význam evropské integrace zviditelnil vždy v období ratifikace smluv. Pomocí údajů o významu tohoto problému v čase (*EU Salience*), je možné tyto změny sledovat a měřit. Jedním ze způsobů, jak je možné daná témata nejen sledovat, ale také měřit je analýza nakódovaných pozic irských politických stran v průběhu let z datasetu CHES trend.

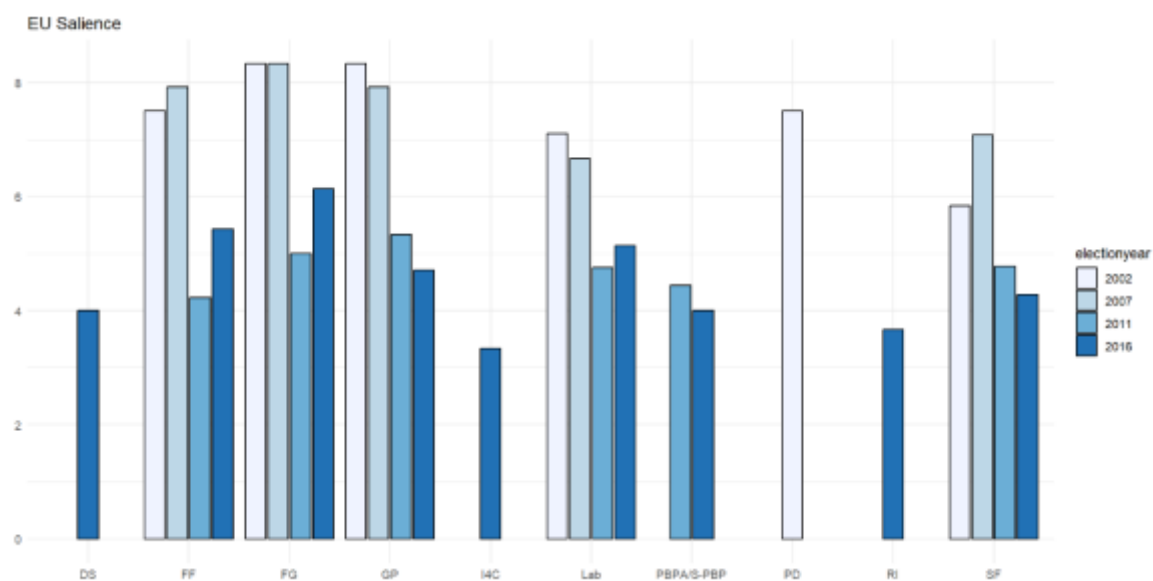
Graf 2 znázorňuje, jak důležité bylo téma evropské integrace ve veřejném postoji stran napříč let. Na ose x jsou znázorněny jednotlivé strany a k nim jsou vzneseny jednotlivé sloupce k jednotlivým rokům, osa y zobrazuje proměnou z CHES trend „význam EU“. Tato proměnná je v charakterizována v codebooku CHES trend jako *EU_salience* „relative

saliency of European integration in the party's public stance in year“ a nabývá hodnot od 0 do 10, přičemž:

- 0 = Evropská integrace nemá žádný význam, nikdy nebyla zmíněna.
- 10 = Evropská integrace je nejdůležitější otázkou.

Výběr let odpovídá rokům, ve kterých proběhly volby. Irské volby proběhly v letech 2002, 2007, 2011, 2016 a 2020. Vzhledem k tomu, že dataset prozatím není doplněn o volby z roku 2020, jsou z tohoto důvodu zobrazeny pouze data do roku 2016.

Graf 2: Důležitost tématu evropské integrace v programech irských politických stran

Zdroj: autorka na základě dat z CHES

Z výsledného grafu je hned na první pohled je jasné, že ani jedna strana, a to v žádném ze zobrazovaných let, nedosáhla krajních hodnot, což znamená, jednak to, že toto téma bylo vždy více, či méně danou politickou stranou nějakým způsobem ve veřejném prostoru artikulováno a nebylo zcela opomenuto, či vynecháno, ale zároveň také to, že evropská integrace u žádné strany v žádném roce nebyla primárním, či tématem zcela nejdůležitějším. Dále je z grafu zároveň patrné, že téma evropské integrace má střídavě stoupající a klesající tendenci, přičemž jak ukazují nejsvětější sloupce zcela nejvíce byla EU ve veřejném prostoru reflektována v roce 2002, kdy se konalo druhé referendum o smlouvě z Nice a 2007, tedy rok před konáním prvního referenda o Lisabonské smlouvě.

Konkrétně, v roce 2002 byla tato problematika nejvíce řešená u strany strana Fine Gael a Green Party a naproti tomu nejméně u strany Sinn Féin. Za Fine Gael se v těsné blízkosti drží Fianna Fáil a následuje Labour Party. Druhým rokem, ve kterém můžeme pozorovat

největší zájem o problematiku EU, je dle grafu rok 2007. Hodnoty v tomto roce nabývají velmi podobných čísel, jako v roce 2002, dokonce i pořadí stran zůstává téměř stejné, až na výjimku u strany Sinn Féin a FF, které v tomto roce jako jediné ze všech stran hodnotu z roku 2002 překročily. Lze tedy říct, že evropská integrace byla jedna z nejdůležitějších otázek právě v roce 2002 a 2007. V roce 2011, tedy v období bouřící celosvětové krize a krize eurozóny, následuje pokles. V tomto roce byla otázka evropské integrace naopak nejméně důležitá u tradičních irských politických stran, Fianna Fáil nabývá zcela nejnižších hodnot. Důležité je také zmínit, že v tomto období se z důvodu již zmíněné krize Irsko nacházelo ve velmi těžké ekonomické situaci. Konaly se předčasné volby a v následujícím roce pak další evropské referendum, tentokrát o Fiskálním paktu. Tomuto tématu se více věnuji v další kapitole.

Posledním rokem zobrazeným v grafu je rok 2016, který je důležitý ve zkoumání důležitosti evropské integrace proto, že se Velká Británie v červnu rozhodla z EU vystoupit, což mělo na Irsko jako takové přímý vliv. V tomto roce byla otázka evropské integrace jednoznačně nejméně důležitá u nové strany Independents 4 Change. A naproti tomu nejdůležitější opět u FG a FF. Graf ukazuje, že právě v roce 2016 zaznamenala otázka evropské integrace pokles u stran SF, GP a S-PBP a naopak u FF a FG opětovný nárůst. Graf zobrazuje také další dvě strany Social Democrats a Renua Ireland, které také nevybočují z trendu poklesu důležitosti evropské integrace napříč politickým spektrem.

4.2 Důležitost evropské integrace v programech irských politických stran dle *Comparative Manifesto Project*

Zatímco v předchozí kapitole analytické části jsem se věnovala důležitosti tématu EU jak ve veřejném prostoru na základě dat z CHES a proměnné *EU Salience*, tak v této části představím data CMP, které vychází z počítání zmínek o EU a porovnáváním těchto hodnot s hodnotami jiných témat v rámci politických programů stran. V této kapitole bych se ráda hlouběji věnovala zmínek o EU v politických programech konkrétně pak:

- a) porovnání témat v politických programech vzhledem k tématu týkající se EU,
- b) celkovému počtu zmínek o EU,
- c) rozdělení na pozitivní a negativní zmínky o EU,
- d) grafickému zaznamenání vývoje u jednotlivých stran

Analýza politických programů pomocí dat z CMP je jedním z dalších způsobů, jak je možné daná témata, kterým se politické strany věnují nejen sledovat, ale také měřit. Pro lepší ilustraci toho, jak velkou část jednotlivá témata zaujímají v rámci politických programů jsem vytvořila následující tabulky. Tyto tabulky postupně vždy zobrazují následující: v prvním sloupci název strany, ve druhém hodnoty témat v procentech, které se v politických programech vyskytovaly nejvíce, ve třetím sloupci názvy těchto témat a ve čtvrtém hodnoty tématu EU pro celkové srovnání. Jinými slovy a konkrétně pro Tabulku 1 níže posléze platí, že politický program Green party v roce 2002 obsahoval z 19,612% zmínky týkající se tématu blahobytu státu (*welfare*), pro porovnání zmínky o EU, ať už pozitivní, či negativní, tvořily 2,913 %.

Tabulka 1: Výskyt témat v programech irských politických stran v roce 2002 vzhledem k EU

Strana	Hodnota	Téma	EU ⁷
Green Party	19,612	Blahobyt ⁸	2,91
Labour Party	18,626	Blahobyt	3,28
Progressive Democrats	14,047	Technologie a infrastruktura ⁹	2,99
Fina Gael	22,774	Blahobyt	6,21
Fianna Fáil	12,245	Zemědělství a farmářství ¹⁰	3,34
Sinn Féin	29,611	Blahobyt	3,64

Zdroj: autorka na základě dat z CMP

⁷ Hodnoty ve sloupci EU jsou výpočtem součtu proměnných per108 (*European Community/Union: Positive*) a per110 (*European Community/Union: Negative*), jež jsou blíže charakterizovány výše v kapitole Data: CMP a CHES.

⁸ *Welfare* v codebooku CMP označuje součet dvou proměnných, a sice „per503“ (*Equality – positive*), neboli „rovnost – pozitivní“ a per504 (*Welfare state expansion*), neboli „rozšiřování sociálního státu“. Proměnná „rovnost“ je konkrétně charakterizována jako „pojetí sociální spravedlnosti a potřeba spravedlivého zacházení se všemi lidmi. To může zahrnovat: zvláštní ochranu pro znevýhodněné sociální skupiny; odstranění třídních bariér; potřebu spravedlivého rozdělení zdrojů; konec diskriminace (např. rasové nebo sexuální diskriminace) (Lehmann et al. 2022, s. 17). Proměnná „rozšiřování sociálního státu“ je pak charakterizována skrze příznivé zmínky o potřebě zavést, zachovat nebo rozšířit jakoukoli veřejnou sociální službu nebo systém sociálního zabezpečení. To zahrnuje například vládní financování: zdravotní péči, péče o děti, péče o seniory a důchodce, sociálního bydlení. Tato kategorie nezahrnuje vzdělávání“ (Lehmann et al. 2022, s. 18). V tabulce je rovněž označení *Welfare* a hodnoty zapsány stejným způsobem, nicméně platí zde navíc pravidlo, že i v případě, tvořili i pouze jedna z proměnných „per503“, či „per504“ největší hodnotu z programu, označení *Welfare* se nemění, hodnoty součtu zůstávají.

⁹ Proměnná „per411“, neboli „Technologie a infrastruktura: Pozitivní“ je charakterizována jako „význam modernizace průmyslu a modernizace způsobů dopravy a komunikací. Může zahrnovat: význam vědy a technologického rozvoje v průmyslu; potřeba školení a výzkumu v ekonomice; požaduje veřejné výdaje na infrastrukturu, jako jsou silnice a mosty; podpora veřejných výdajů na technologickou infrastrukturu (např.: širokopásmový internet, atd.) (Lehmann et al. 2022, s. 16).

¹⁰ Proměnná „per703“ „Zemědělství a zemědělci: pozitivní“ označuje „specifické politiky, které jsou ve prospěch zemědělství a farmářů. Zahrnuje všechny druhy zemědělství a farmářské praxe. Do této kategorie by měly být zařazeny pouze výroky, jejichž hlavním cílem je zemědělství“ (Lehmann et al. 2022, s. 21).

Při bližším pohledu na tabulku 1 je patrné, že většina stran, mimo stranu PD a FF, se ve svých programech zabývala tématem blahobytu. V porovnání s tím, jak bylo v programech reflektováno téma EU je zjevné, že ve většině případů bylo téma blahobytu, případně technologií a infrastruktury u strany PD a zemědělství u FF, reflektováno přibližně 3–4násobně více než téma EU. U strany Sinn Féin se pak násobek pohybuje až okolo 7.

Tabulka 2: Výskyt témat v programech irských politických stran v roce 2007 vzhledem k EU

Strana	Hodnota	Téma	EU
Green Party	19,852	Blahobyt	1,29
Labour Party	17,763	Blahobyt	1,16
Progressive Democrats	13,292	Blahobyt	1,54
Fine Gael	16,221	Vládní a administrativní efektivita ¹¹	1,10
Fianna Fáil	14,798	Blahobyt	1,64
Sinn Féin	21,744	Blahobyt	1,43

Zdroj: autorka na základě dat z CMP

Tabulka 2 pak stejným způsobem jako Tabulka 1 zobrazuje programy stran v roce 2007. Při srovnání těchto tabulek lze na první pohled vidět, že v roce 2007 opět převažuje v programech téma blahobytu. V programu strany FG bylo téma blahobytu nahrazeno tématem vládní a administrativní efektivit, a naopak FF se blahobyt namísto zemědělství stal hlavním tématem. Pokles hodnot můžeme pozorovat u tématu EU u všech politických stran, přičemž největší pokles jde vidět u strany FF. Zde je zajímavé srovnat výsledky z CMP s daty CHES trend zobrazeny v Grafu 2 (str.42). Zatímco CMP evidují v roce 2007 oproti roku 2002 celkové snížení zmínek v programových prohlášeních napříč celým stranickým spektrem, data z CHES trend a konkrétně pak hodnoty u proměnné *EU Salience* říkají, že téma evropské integrace bylo přinejmenším stejně důležité a v některých případech pak dokonce důležitější, než v roce 2002. Ještě k dalšímu snížení pak dochází v dalším zkoumaném roce.

¹¹ Proměnná per303, neboli „Vládní a administrativní efektivita“ je charakterizována jako tzv. potřeba efektivit a hospodárnosti ve vládě a správě a/nebo obecný požadavek na zlevnění a zefektivnění procesu vlády a správy. Může zahrnovat: restrukturalizaci státní služby; omezení státní služby; zlepšení byrokratických postupů.“ (Lehmann et al. 2022, s. 13).

Tabulka 3: Výskyt témat v programech irských politických stran v roce 2011 vzhledem k EU

Strana	Hodnota	Téma	EU
United Left Alliance	29,897	Marxistická analýza ¹²	0
Green Party	15,789	Environmentální ochrana ¹³	0,18
Socialist Party	32,394	Marxistická analýza	0
Labour Party	8,641	Technologie a infrastruktura	2,23
Fina Gael	11,4	Vládní a administrativní efektivita	1,47
Fianna Fáil	15,491	Technologie a infrastruktura	0,92
Sinn Féin	23,607	Blahobyt	0,16

Zdroj: autorka na základě dat z CMP

V roce 2011 téma blahobytu zůstává hlavním tématem pouze u strany SF. Zároveň jsou v tabulce též obsaženy levicové strany, resp. volební aliance United Left Alliance a strany Socialist Party. Hlavním tématem v politickém programu obou těchto uskupení pak byla tzv. marxistická analýza (viz pozn. pod čarou 12 níže).

Tabulka 4: Výskyt témat v programech irských politických stran v roce 2016 vzhledem k EU

Strana	Hodnota	Téma	EU
Green Party	20,24	Environmentální ochrana	1,73
People Before Profit	33,036	Blahobyt	0
Anti-Austerity Alliance Workers and Unemployment Action	35,683	Blahobyt	0,88
Labour Party	26,772	Blahobyt	3,15
Labour Party	23,566	Blahobyt	1,50
Social Democrats	26,367	Blahobyt	0,85
Fine Gael	20,851	Blahobyt	1,35
Fianna Fáil	31,498	Blahobyt	1,99
Sinn Féin	14,716	Politická autorita	3,48
Independent Alliance	26,027	Politická korupce	8,22

Zdroj: autorka na základě dat z CMP

Labour Party však téma blahobytu zůstalo velmi podstatné, tvořilo 12,404 %¹⁴. Témata EU pak celkově klesla, nicméně k poklesu v tomto období dochází i v důležitosti evropské integrace dle CHES trend. Lze tedy říct, že data v tabulce v tomto období podporují výsledky hodnot, které jsou zobrazeny v Grafu 2. Hlavním tématem GP se stal environmentalismus,

¹² Proměnná per415, jež je typická pro strany komunistické, „Marxistická analýza“ je charakterizována jako „pozitivní odkazy na marxisticko-leninskou ideologii a specifické používání marxisticko-leninské terminologie“ (Lehmann et al. 2022, s. 16).

¹³ Proměnná per501 označuje „Obecné politiky, jež jsou ve prospěch ochrany životního prostředí, boje proti změně klimatu a další „zelené“ politiky. Například: obecná ochrana přírodních zdrojů; ochrana krajiny, lesů atd.; ochrana národních parků; práva zvířat. Může zahrnovat velkou rozmanitost politik, které mají jednotný cíl ochrany životního prostředí“ (Lehmann et al. 2022, s. 17).

¹⁴ Hodnota je opět součtem per503 (*Equality: Positive*) a per504 (*Welfare State Expansion*), samostatně však tvoří per503 4,181 % a per504 8,223 %.

FG opět stejně jako v roce 2007 měla jako hlavní téma v programu tzv. vládní a administrativní efektivitu a FF stejně jako Labour Party se od blahobytu přesunula k tématu technologie a infrastruktury.

V roce 2016 hlavním tématem u všech stran vyjma GP, SF a IA byl blahobyt a procentuálně jsou rovněž tyto hodnoty zcela nejvyšší. Velmi důležitým tématem zůstal také u stran GP a SF, přičemž u GP tvořilo 22,503 %¹⁵ a u SF 22,364 %¹⁶. Témata EU se u stran zvýšila, vyjma strany FG a Labour Party, u kterých je zaznamenán mírný pokles. Zároveň lze ale také pozorovat vysokou důležitost EU tématu u IA, která dosáhla ve zkoumaném období zcela nejvyššího procenta 8,219 %.

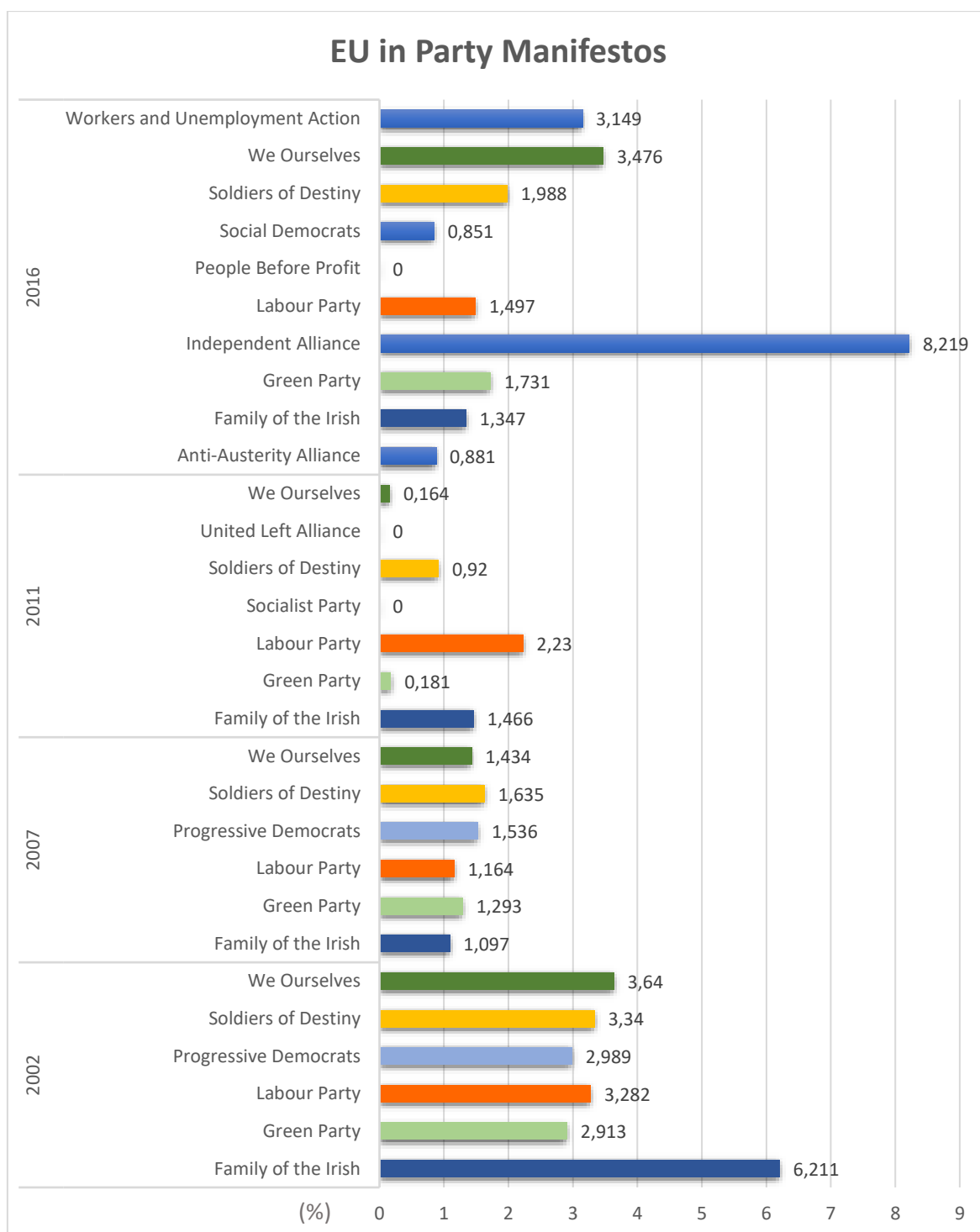
Graf 3 níže pak souhrnně zobrazuje celkové zmínky (pozitivní/per108, či negativní/per110) v politických programech irských politických stran ve stejném období let 2002 až 2016. Lze tak lépe porovnat hodnoty v tabulkách s grafem 2. Zatímco graf 2 pracuje s nakódovanými pozicemi *EU Salience* na základě dat z CHES trend, graf 3 s počty zmínek na základě dat CMP. Vzhledem k výsledkům, které se při zhodnocování pozic v jednotlivých obdobích shodují lze tvrdit, že data CHES trend zobrazená v grafu 2 potvrzují data CMP zobrazená v grafu 3 pouze v roce 2002 a 2011. Jinými slovy lze tvrdit, že v těchto letech s rostoucí mírou důležitosti evropské integrace (*EU Salience*) na základě dat CHES trend roste míra počtu zmínek (pozitivních i negativních) o EU v programech Irských politických stran, což samozřejmě platí i obráceně.

Počty zmínek rostou v letech 2002 a 2011 úměrně s hodnotami pro důležitost evropské integrace. Je však otázkou, do jaké míry se jedná o skutečnou kauzalitu. Toto zjištění je pouze vedlejším efektem práce a přesahuje analytickou část v rámci DP. Do budoucna by pak bylo zajímavé se tomuto věnovat hlouběji.

¹⁵ Hodnota je součtem per503 a per504, samostatně však tvoří per503 4,527 % a per504 17,976 %.

¹⁶ Hodnota je součtem per503 a per504, samostatně však tvoří per503 7,879 % a per504 14,484 %.

Graf 3: Zmínky o EU celkem

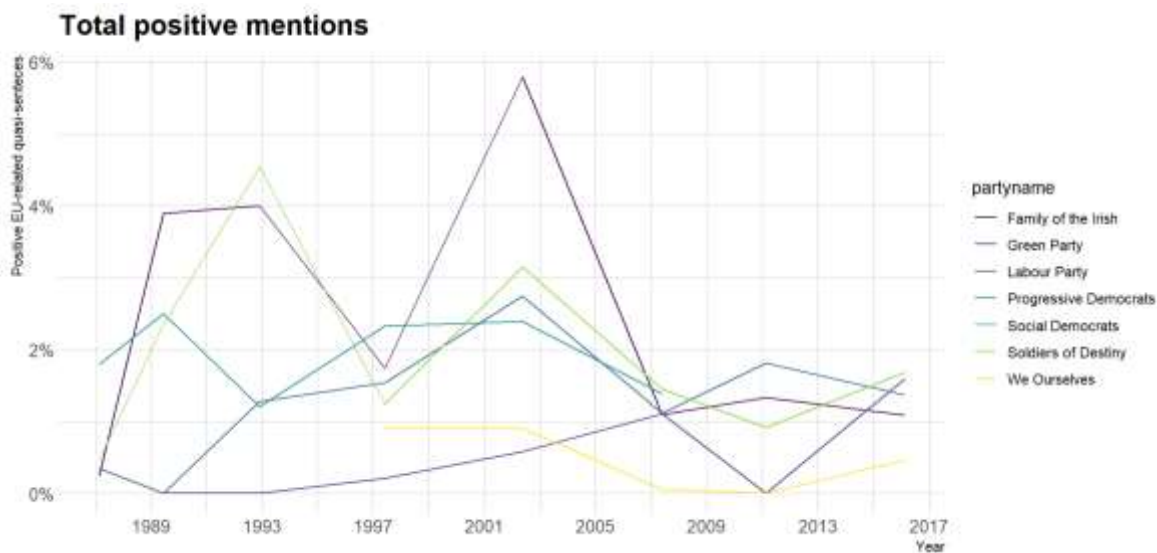

Zdroj: autorka na základě dat z CMP (per108 + per110)

Graf 4 a 5 zobrazuje celkové zmínky o obou kategoriích EU (pozitivní a negativní) v průběhu času, pro sedm hlavních stran, od roku 1987. V období do roku 1987 se počty zmínek pohybovaly na velmi nízkých hodnotách a před vstupem Irska v roce 1973 by neměla být

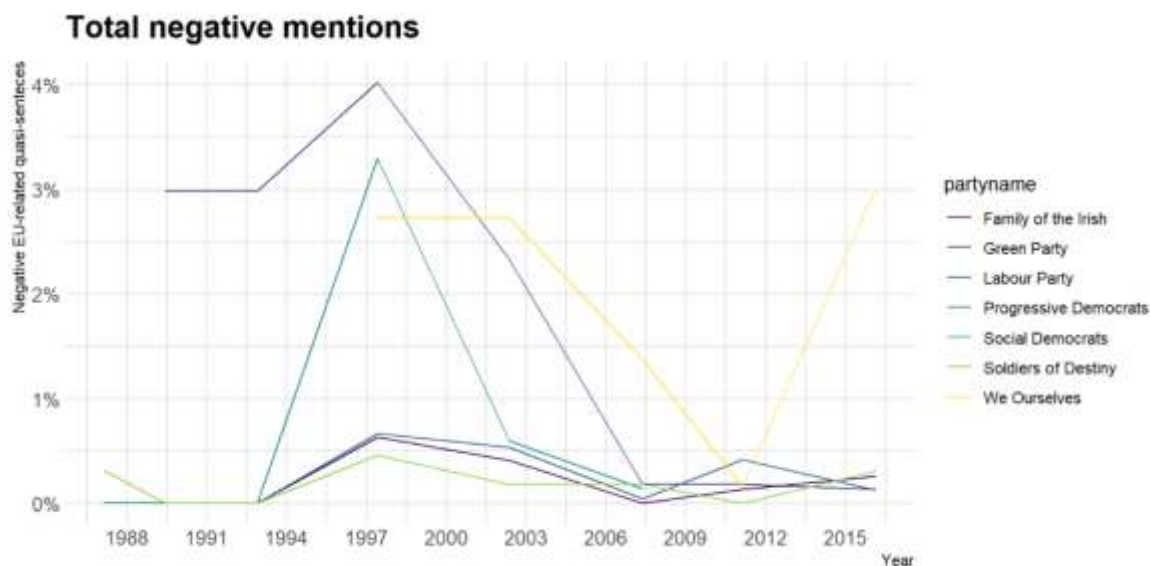
znázorněna téměř žádná zmínka o EU, a to „pravděpodobně kvůli skutečnosti, že ačkoli všechny strany před referendem o přistoupení k EU v roce 1972 intenzivně vedly kampaň, EU nebyla tématem následné předvolební kampaně, která se konala dvě měsíce po vstupu do EU“ (Benoit 2009, s. 449).

Graf 4: Celkový součet pozitivních zmínek o EU

Zdroj: autorka na základě dat z CMP

Graf 5: Celkový součet negativních zmínek o EU

Zdroj: autorka na základě dat z CMP

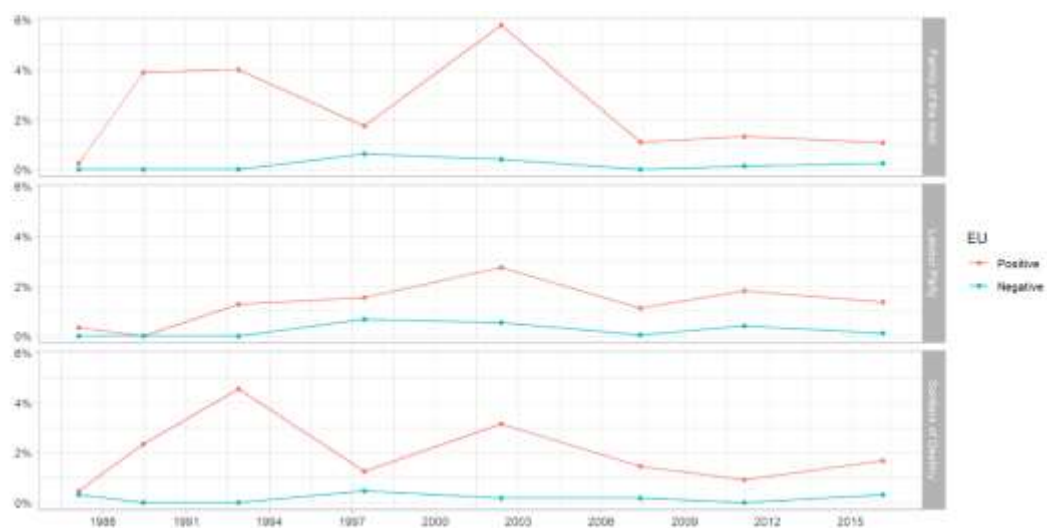
Graf 4 zobrazuje, které strany, ve kterém roce měly ve svých programech nejvíce pozitivních zmínek o EU. Jednoznačně nejvíce těchto zmínek v průběhu let měly ve svých programech FF a FG. Dalším zcela patrným znakem je, jak jsou počty u všech stran nekonzistentní.

Naznačuje to, že počty zmínek reflektovaly kontext událostí a zejména pak, konání referend o smlouvách EU v Irsku. Lze tedy zhodnotit, že růst zmínek tak odstartovalo referendum o Jednotném evropském aktu, které se konalo krátce po volbách v roce 1987.

EU začala být tématem po vstupu Irska v roce 1973. Vstup Irska do EHS zpočátku nebyl zcela podporován všemi irskými politickými stranami, zejména pak LP. LP následně svůj postoj změnila, pravděpodobně ze dvou důvodů. Jednak kvůli vysokému výsledku přístupového referenda, kdy se celkem 83% obyvatel vyslovilo pro vstup, ale také z důvodu koaliční vlády s FG (Šlosarčík 2015, s. 67). Poté co LP upustila od euroskeptické pozice, vyhrazovaly se vůči evropské integraci jen slabší politické strany, přičemž hlavním reprezentantem pak byla samozřejmě SF či GP, či menší levicové politické strany (tamtéž).

K. Benoit ve svém textu na grafu zobrazuje období přistoupení Irska do Evropského hospodářského společenství (EHS) do roku 1987, kdy se konalo referendum o Jednotném evropském aktu (SEA), je v politických programech stran téma evropské integrace zmíněno pouze okrajově. K. Benoit ve svém textu zároveň tvrdí, že právě v tomto období došlo k výraznému posunu, kdy se téma evropské integrace dostalo oproti předchozím obdobím do popředí. Nicméně, ještě výraznější nárůst zmínek probíhal až po roce 1989. Důvodem byly především dva aspekty: 1) v roce 1989 se začalo intenzivně debatovat o přípravě další z evropských smluv, konkrétně Maastrichtské smlouvy, jejímž cílem mělo být mimo jiné též vytvoření Evropské hospodářské měnové unie (EMU), která měla zavést společnou měnu pro země EHS a zároveň 2) v Irsku se konaly dvojí volby, parlamentní a volby do Evropského parlamentu (EP) (Benoit 2009).

Graf 6: Komparace pozitivních a negativních zmínek u stran FG, LP a FF

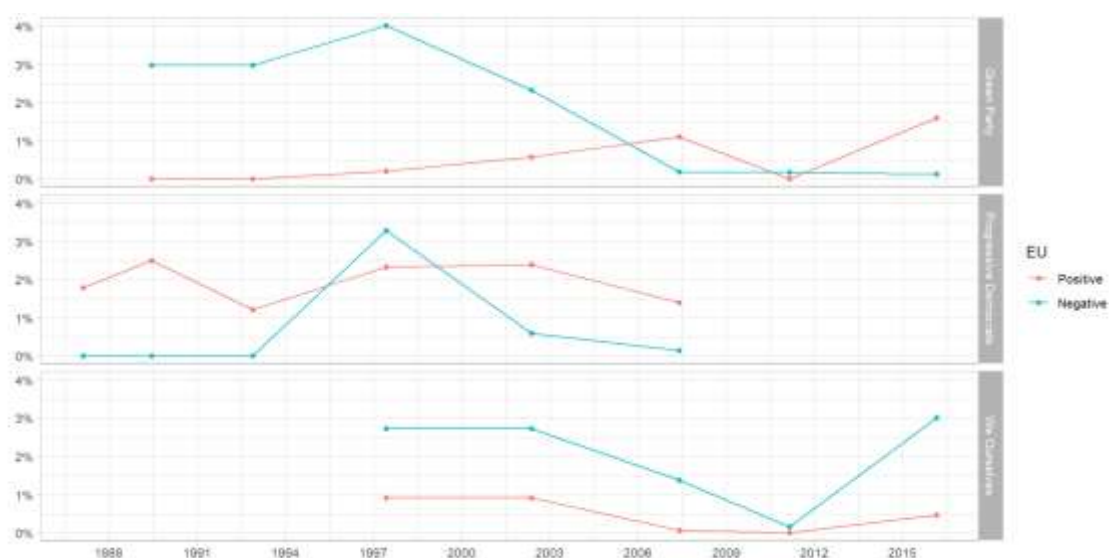
Zdroj: autorka na základě dat z CMP

Pro komparaci pozitivních a negativních zmínek lépe poslouží grafy 6 a 7, jež u každé strany zobrazují vývoj obou těchto zmínek.

Graf 6 zobrazuje strany FG, LP a FF. Již na první pohled je jasné, že u těchto zmíněných stran převažují vždy zmínky pozitivní. Velmi podobný vývoj pak lze vidět u FG a FF. U obou stran lze vidět velký počet pozitivních zmínek, jež narůstá v období let 1989 až 1993. V tomto období se také u LP začíná počet těchto zmínek mírně zvyšovat. U všech stran je pak výraznější nárůst kolem roku 2002, přičemž následuje u strany LP a FF mírný a stran FG výraznější pokles. Zatím co v devadesátých letech dvacátého století byly výkyvy co do celkového počtu pozitivních zmínek výraznější, od roku 2007 se pak nejen výkyvy ale také samotné počty s negativními zmínkami vyrovnávají.

U negativních zmínek naopak výkyvy jsou daleko vyrovnanější, konstantnější. Počty jsou nižší, žádná ze stran nepřesáhla v žádném období 2 % a daleko častěji se přibližují, nebo dokonce zcela vyrovnávají 0.

Graf 7: Komparace pozitivních a negativních zmínek u stran GP, PD a SF

Zdroj: autorka na základě dat z CMP

Graf 7 stejným způsobem jako graf 4 zobrazuje vývoj, tentokrát u stran GP, PD a SF. Při pohledu na první ze zmíněných stran, lze vidět výrazné snížení počtu negativních zmínek. Zatímco v období let 1997 až 1999 dosahoval celkový počet až 4 % v následujících letech počty klesají. Ve stejnou chvíli zároveň roste počet u pozitivních zmínek. Pozitivní zmínky v období kolem roku 2008 mírně klesaly, ale následně se počty zase mírně začaly zvyšovat.

Z grafu dále plyne, že PD byla od počátku zkoumaného období ve svém programu eurooptimističtější. V devadesátých letech převyšovaly pozitivní zmínky. Na konci devadesátých let pak na krátko negativní zmínky převýšily počty pozitivních, nicméně od té

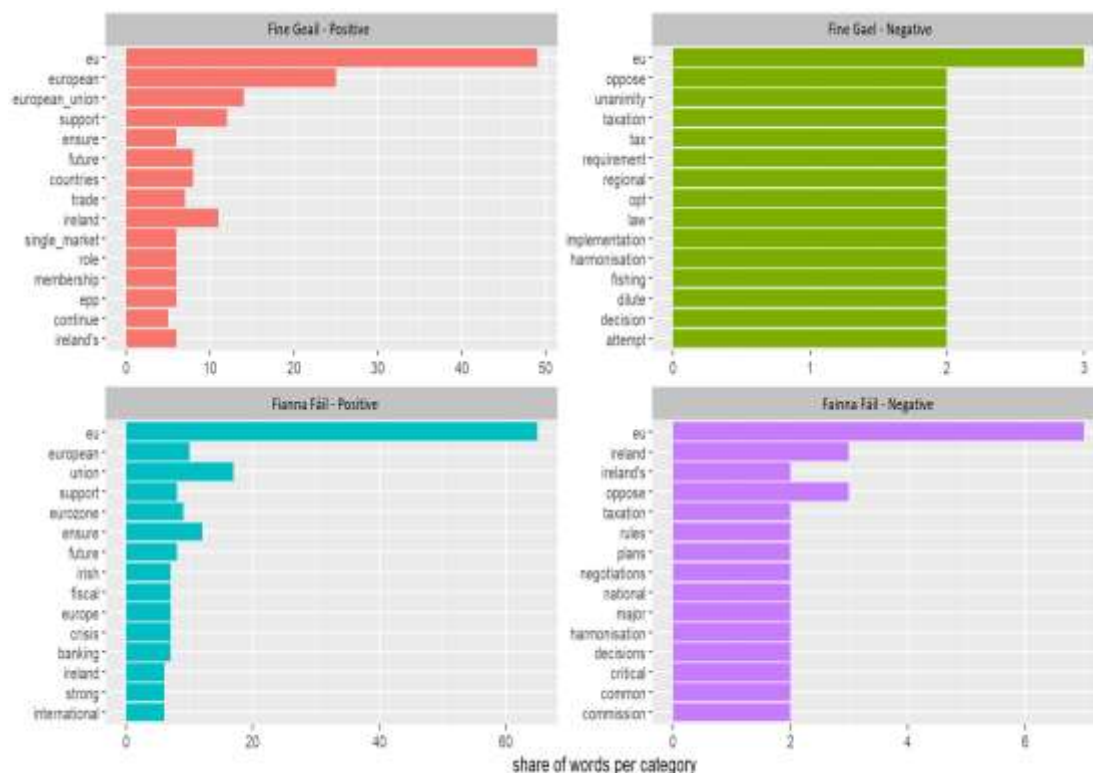
doby tyto počty stále klesají. Opačným případem je pak SF, která je od počátku zkoumaného období ve svém programu euroskeptická. I přesto, že celkový počet negativních zmínek v období let 2002 až 2011 mírně klesal, stále převyšoval výskyt pozitivních zmínek. V období kolem roku 2011 pak stran SF, stejně jako GP, představuje politický program, ve kterém se o EU téměř nezmiňuje, ať už pozitivně, či negativně. Od tohoto období pak lze vidět opět zvýšení počtu zmínek v programu kopírující předešlou praxi.

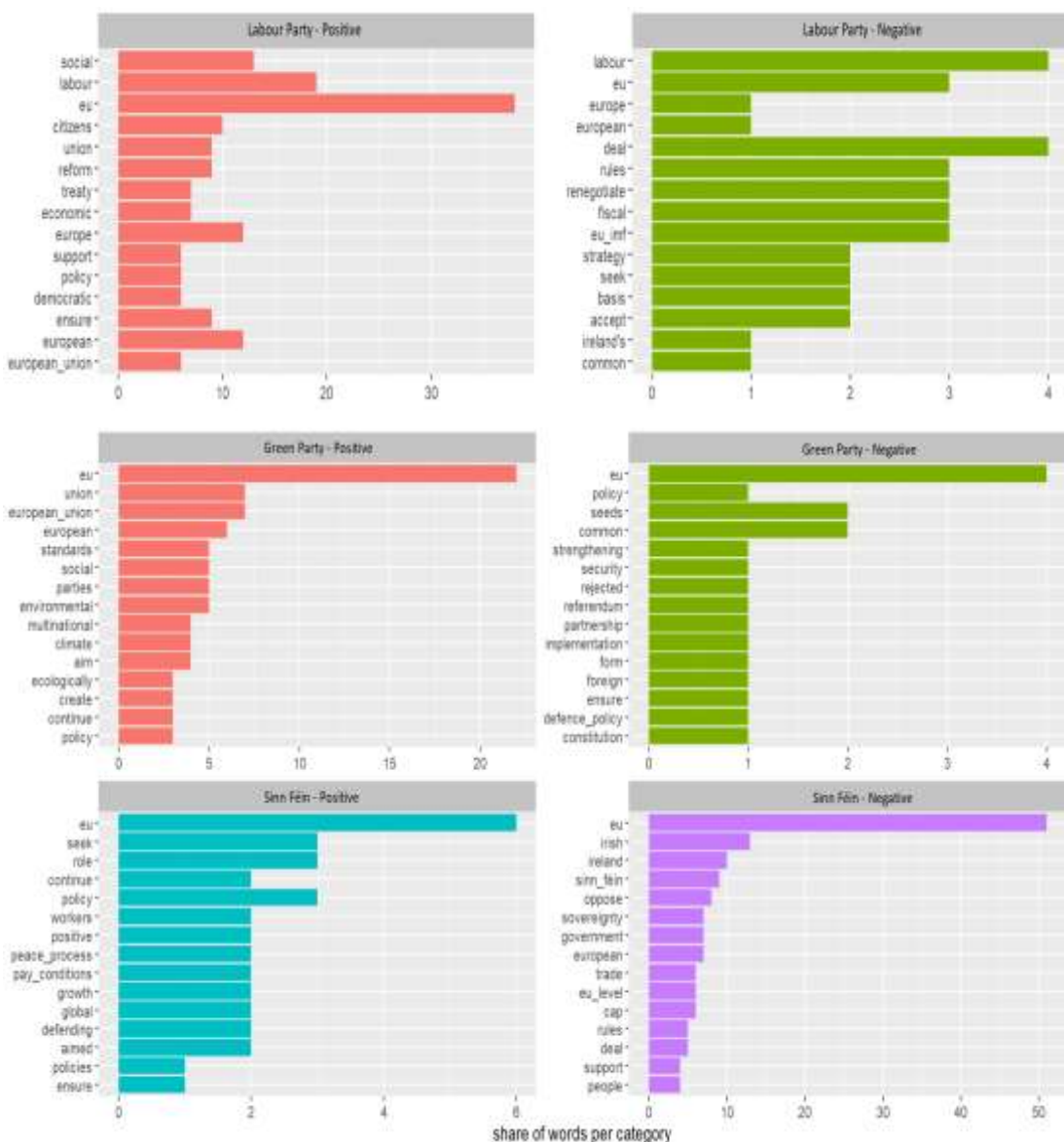
4.3 Obsahová analýza programů politických stran

Pro doplnění celkového kontextu v rámci analýzy pozic bych se v této kapitole ráda zaměřila na obsahy programů irských politických stran. Konkrétně, na základě identifikace a kódování *quasi-sentences* o EU nejprve zobrazím nejčastější frekvence slov v *quasi-sentences* napříč skupinami pozitivních tvrzení a negativních tvrzení o EU. Následně na základě metody TF-IDF vážení slov, jež počítá s procentuálním zastoupením slov, graficky zobrazím, jaká (klíčová) slova se v programech objevovala nejvíce, což umožní odhadnout, jaká slova byla pro daný politický program definující.

Zobrazení nejčastějších frekvencí slov napříč skupinami

Graf 8: Zobrazení nejčastějších slov napříč skupinami

Zdroj: autorka na základě dat CMP

Graf 8 zobrazuje jaká slova se nejvíce vyskytovala ve větách o EU u jednotlivých stran. Z grafů lze na první pohled vyčíst diskrepanci slov u pozitivních a negativních vyjádření u jednotlivých stran. Zatímco u stran FG, FF a GP se klíčové slovo „EU“ nejvíce vyskytuje u pozitivních vyjádření k EU, u strany FG je toto slovo nejčastější u negativních vět. Přičemž je to právě SF, která je jedinou stranou, u které je výskyt slova „eu“ nejčastější v rámci negativních vět. U ostatních lze na první pohled vidět, že pozitivní vnímání „eu“ daleko přesahuje ta negativní. Diskrepance lze vidět také mezi četností „eu“ v rámci pozitivních zmínek u jednotlivých stran. Například u LP je výskyt přes 30 a u GP přes 20 a naproti tomu u strany Fine Gael osciluje kolem 50 a u FF až kolem 60, což podporuje skutečnost, že se jedná o strany, které EU jako takovou vnímají velmi pozitivně a jedná se o proevropské

strany. A opět u strany Sinn Féin je tomu naopak. Klíčové slovo „EU“ se vyskytuje mnohem více u negativních vyjádření, kolem 50 frekvencí.

Na základě dalších slov v grafu lze také vyčíst, kterým tématům se strany ve svých programech věnovaly. Například strany Green Party se vyskytují slova „environmental“, „climate“ a „ecologically“, což napovídá, že se jedná o stranu, která se zabývá environmentální politikou a zároveň se tato slova vyskytují pod kódem 108, z čehož plyne, že jsou tato slova spojena s pozitivním vnímáním EU. V rámci negativních vyjádření, kterých je výrazně méně, se vyskytují slova „common“, „implementation“, „security“, „foreign“ a „defence“, jež mohou naznačovat, že strana nemá zájem o implementaci a posilování politiky v oblasti obranné a zahraniční.

U strany Fine Gael je výskyt slov pod skupinou pozitivních zmínek ze všech stran největší a jsou zde slova jako „future“, „countries“, „membership“, „epp“ jež naznačují podporu EU hned na několika úrovních, ať už podporu evropské integrace, tak také institucí EU. V rámci negativních vyjádření jsou zde například slova „taxation“, „tax“, „regional“, „fishing“, jež mohou naznačovat snahu této strany o změnu či kritiku EU v oblasti rybolovu a daňové politiky.

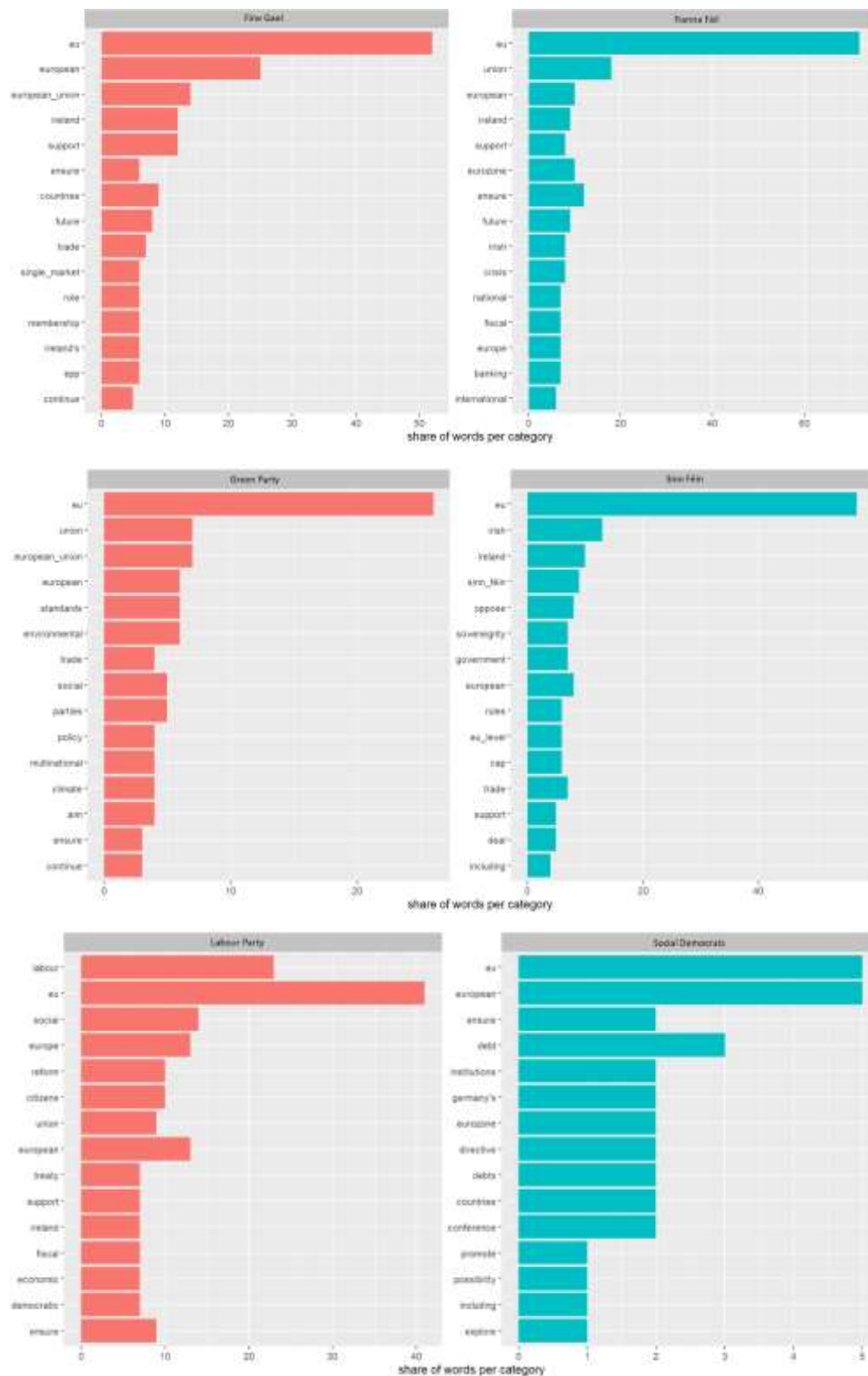
Strana Sinn Féin je na základě tohoto grafu jednoznačně nejvíce euroskeptická, vzhledem k počtu slov v rámci negativních vyjádření. U pozitivních vyjádření se vyskytují například slova „workers“, „jobs“, „creating“, „pay“, což může naznačovat pozitivní vnímání EU v souvislosti s vytvářením nových pracovních míst v rámci EU. Negativní vyjádření pak obsahují slova, jako například „sovereignty“, „rules“, „government“, „deal“ jež naznačuje kritiku této směrem k EU v oblasti společných politik a snahu strany Sinn Féin o omezení pravomocí evropských institucí a preferenci suverennosti.

Vážení slov

V této kapitole se pomocí metody TF-IDF přiřadí jednotlivým slovům v rámci daného korpusu určité váhy, jak již bylo zmíněno v kapitole věnující se metodám obsahové analýzy. Tato váha vyjadřuje, jak relevantní je dané slovo v rámci dokumentu směrem k celému korpusu. Vážení je důležité z toho důvodu, jelikož umožní přesunout se z jednoduchých frekvencí k váženým hodnotám, přičemž počítá s procentuálním zastoupením a nikoli s absolutními počty slov. Jedná se o složitý *embedding*. Znamená to, že texty, nebo jejich části jsou převáděny na matematické objekty. V grafech pak můžeme vidět, jaké (klíčová) slova

se v programech objevovaly nejvíc a snažíme se tak odhadnout, co bylo definující pro politický program.

Graf 9: Vážení slov

Zdroj: autorka na základě dat CMP

Vzhledem k tomu, že data jsou v obou grafech (graf 8 a 9) omezena na věty pozitivní/negativní směrem k EU, vychází jednak jak četnost, tak také důležitost slov velmi podobně ale především je zřejmé, že se nejvíce objevují slova „eu“, „eurozone“, „european“ atp.

U strany Green Party lze opět vidět slova „environmental“ a „climate“ odkazující na environmentální politiku, opakují se ale také slova „union“, „standards“, „continue“, „aim“ a „multinational“, jež se vyskytují také v Grafu 8 na str. 53 a to pod pozitivními vyjádřeními, což naznačuje celkovou podporu EU této strany.

U strany Fine Gael jsou klíčovými slovy opět ta slova, jež spadají pod pozitivní vyjádření, například „future“, „countries“, „membership“. Je navíc zajímavé, že slova, která vidíme u FG jsou přítomna také u FF. Jsou to „eu“, „support“, „eurozone“, „future“, „ensure“, která jsou také zmíněna nejvíce. V dolní části grafu pak můžeme pozorovat klíčové odlišnosti mezi těmito dvěma stranami: u FG politické programy definovala slova jako „trade“, „single-market“, „role“, „membership“, „continue“ a u FF například „crisis“, „fiscal“, „banking“, „national“ a „international“.

V neposlední řadě se klíčová slova shodují s těmi, která jsou nejfrekventovanější i u strany Sinn Féin, nicméně opět v rámci negativních vyjádření, „sovereignty“, „rules“, „government“, „deal“ jsou jedny z klíčových slov pro tuto stranu. U LP pak definujícími slovy byla například „social“, „citizens“, „fiscal“, „economic“ a „democratic“ a samozřejmě „eu“, „labour“ a u SD opět vedle „eu“ a „european“ nejvíce „dept“ a dále pak „institution“, „directive“, „debts“, „countries“ ale překvapivě také „germany’s“, která se shodují s předešlým grafem zobrazující četnost.

4.4 Irsko a vývoj vztahu k evropské integraci

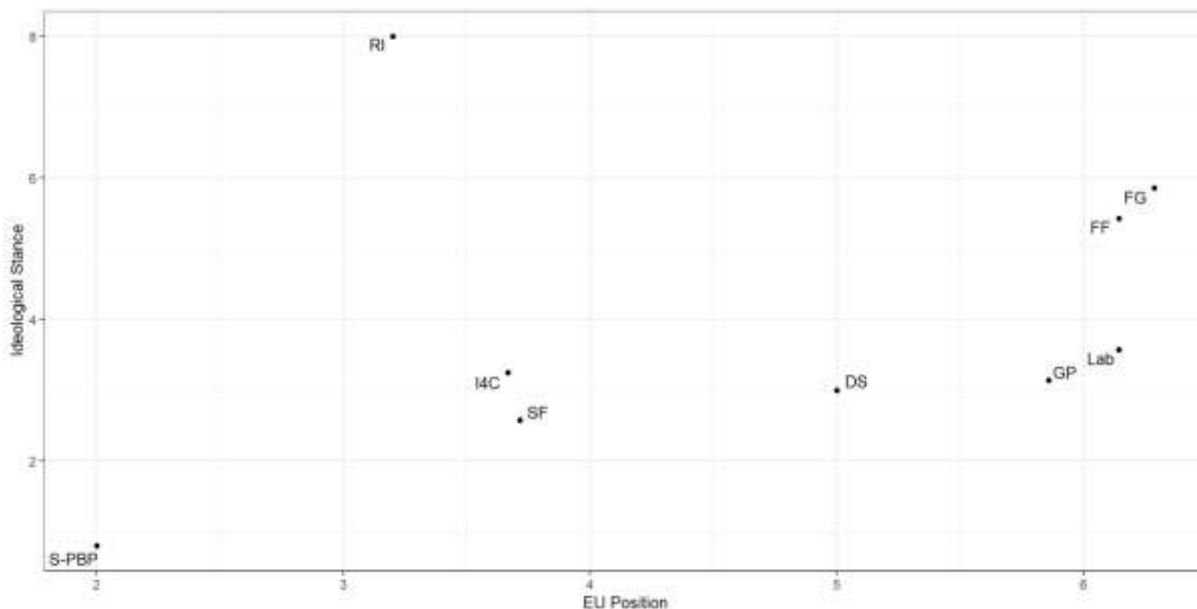
V předešlých kapitolách jsem se podrobněji věnovala zmínce, či tzv. kvazi-větám v politických programech stran v čase za účelem analýzy, jak velkou část a v jakém kontextu je EU v politických programech reflektována. Data pro tuto analýzu byla čerpána z CMP. V první části této kapitoly věnovala se nejprve věnuji vztahu irských politických stran k EU z trochu odlišného úhlu pohled a sice skrze vývoj pozic irských politických stran na základě nakódovaných dat z CHES. Následně v druhé části této kapitoly představím zásadní milníky a specifika vývoje irských politických stran směrem k EU, přičemž budu akcentovat stav současného poznání v kontextu euroskepticismu v Irsku společně s analýzou první části této

kapitoly a rovněž také s výsledky analýzy důležitosti evropské integrace v irských politických programech. Ještě předtím, bych však ráda krátce představila současné pozice irských politických stran směrem k EU (osa x) vzhledem k jejich pravo-levému ideologickému zařazení (osa y).

Na první pohled jde vidět, že na okrajích politického spektra jsou dvě strany, extrémní levici představuje S-PBP a naproti tomu extrémní pravici RI. Na tomto grafu lze také vidět, že z celkového počtu devíti politických stran nejvíce euroskeptické jsou strany, které na pravo-levé škále zaujímají pozici spíše nalevo. Týká se to zejména S-PBP (skóre EU 2), I4C (skóre EU 3,67) a SF (skóre EU 3,71). Skeptické k EU ale nejsou jen tyto strany, RI, jež má skóre EU druhé nejnižší (3,20) je naopak nevíce pravicovou stranu v irském stranickém systému.

Nejvíce proevropskou skupinu tvoří strany u středu, a sice středo-levicové strany GP a LP a středo-pravicové strany FG a FF. Z hlediska pozice směrem k EU mají strany FF a LP zcela totožné skóre 6,14, jež je řadí mezi strany nejvíce eurooptimistické. GP se pak se skóre 5,86 drží těmto stranám přibližuje a za ní DS se skóre 5,0, Zcela nejvíce eurooptimistická je pak FG (skóre 6,29).

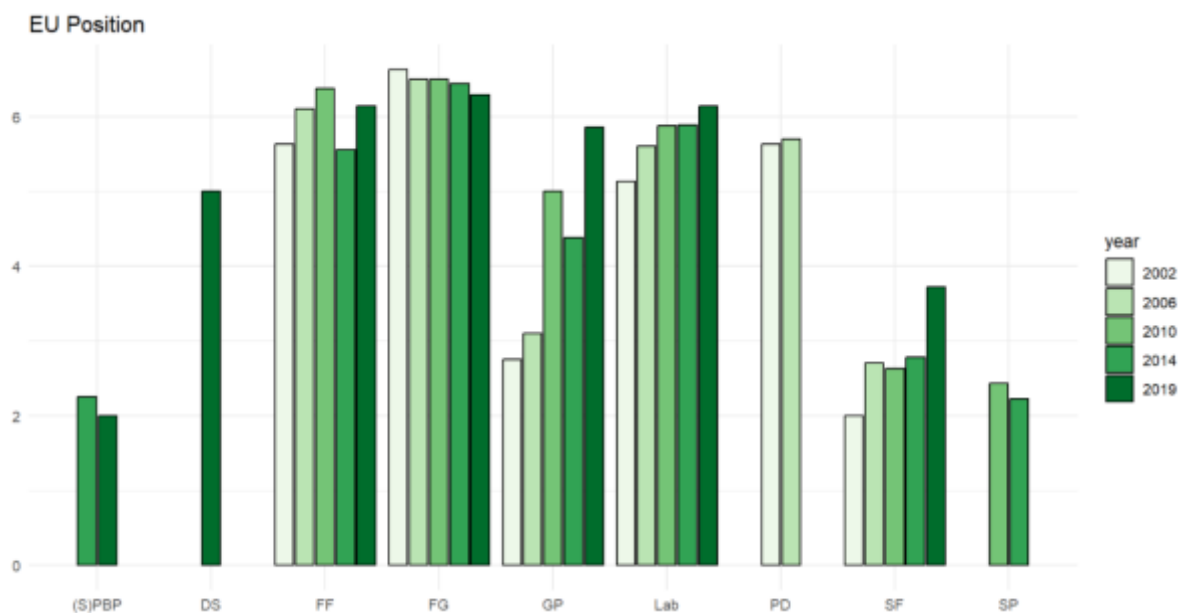
Graf 10: Pozice irských politických stran v roce 2019 na základě dat CHES

Zdroj: autorka na základě dat z CHES

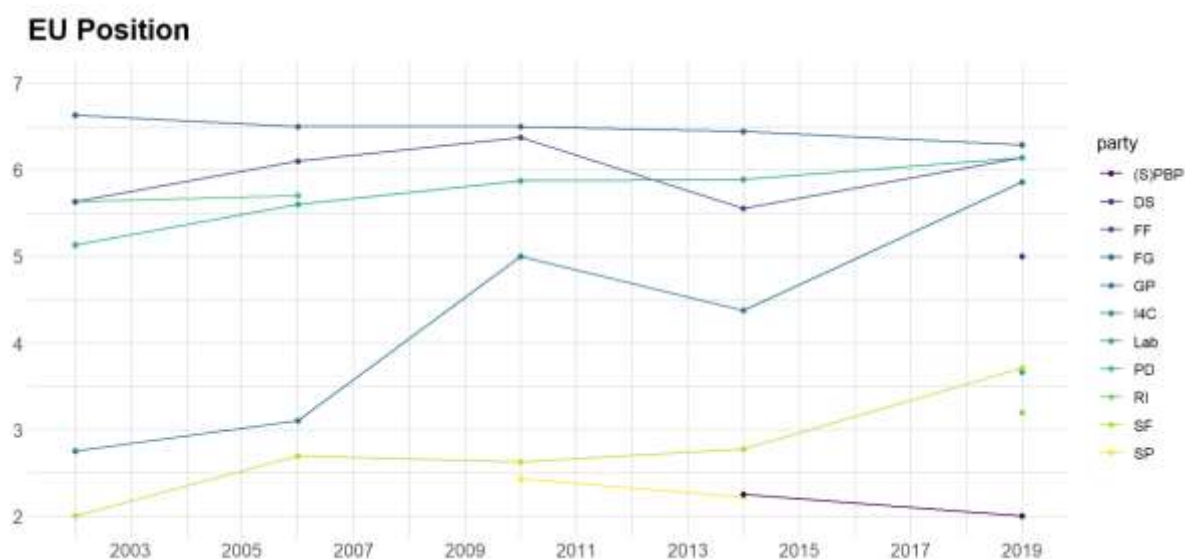
Grafy 11 a 12 níže zobrazují vývoj pozic stran k EU v období let 2002–2019. Z těchto grafů lze jednoznačně určit, které strana je nejvíce proevropská, a která naopak euroskeptická. Suverénně nejproevropskou stranou po celou dobu zkoumaného období je FG. Zejména ve spojnicovém grafu lze pozorovat mírnou klesající tendenci. Nejvyššího skóre dosáhla v roce 2002, 6,63, v roce 2019 pak mírně kleslo na 6,29. FF se k titulu nejvíce eurooptimistická strana Irska nejvýrazněji přiblížila v roce 2010, kdy dosáhla na pozici 6,38, nicméně poté zaznamenala strana mírný pokles, což vedlo k tomu, že v roce 2014 měla vedle FG vyšší skóre také LP. Od roku 2014 se pak rozdíl mezi těmito stranami snižuje a v roce 2019 je skóre pro obě strany totožné. LP je opakem FG, neboť u ní můžeme pozorovat mírný nárůst.

Graf 11: Vývoj pozic směrem k EU I

Zdroj: autorka na základě dat z CHES trend

Graf 12: Vývoj pozic směrem k EU II

Zdroj: autorka na základě dat z CHES trend

Zcela největší „skok“ lze pozorovat u GP. V roce 2002 měla tato strana skóre 2,75 a spolu se SF tak byla řazena mezi nejvíce eurokritické strany Irska. Nicméně od roku 200 se v roce 2010 dostala až na 5,0, následoval mírný pokles v roce 2014 (4,38) a od té doby opět nárůst. Mezi eurooptimistické strany je řazena také PD, u které jsou skóre uvedena pouze v období 2002 (5,63) a 2006 (5,7).

Druhou skupinu tvoří euroskeptičtější strany, mezi které řadíme zejména SF, SP a S-PBP. Z těchto zmíněných stran se pak pouze SF posouvá směrem k pro-evropštější pozici. Zatímco v roce 2002 měla tato strana skóre 2,0, v roce 2006 skóre vzrostlo a strana se výrazně přiblížila GP (2,7). Od roku 2006 do 2014 SF měla skóre téměř zcela konzistentní a od 2014 opět zaznamenala nárůst. Strana SP ve zkoumaném období 2010–2014, stejně jako strana S-PBP ve zkoumaném období 2014–2019 mírně klesá. V roce 2010 se se skórem 2,43 nejvíce přiblížila SF, nicméně od té doby tyto strany posouvají opačným směrem. Poslední strana S-PBP v roce 2014 se skóre 2,25 dále klesá na 2,0 v 2019.

Pro vysvětlení, proč k takovýmto posunům docházelo, nyní představím důležité milníky ve vývoji vztahu irských politických stran k evropské integraci. Zejména se bude jednat o evropská referenda v kontextu irských parlamentních voleb. Tabulka 5 představuje seznam evropských referend, jež se v Irsku od roku 1972 konala. V této kapitole se rovněž věnuji parlamentním volbám z roku 2016 a Brexitu a jako poslední analyzuji volby z roku 2020

Tabulka 5: Seznam evropských referend konaných v Irsku

Rok	Téma	Volební účast (%)	Pro (%)	Proti (%)	Výsledek
1972	Vstup do EHS	70,9	83,1	16,9	ano
1985	Jednotný evropský akt	44,1	69,9	30,1	ano
1992	Maastrichtská smlouva	57,3	69,1	30,9	ano
1998	Amsterodamská smlouva	56,2	61,7	38,3	ano
2001	Smlouva z Nice I	35,8	46,1	53,9	ne
2002	Smlouva z Nice II	49,5	62,9	37,1	ano
2005/2006	Smlouva o Ústavě pro Evropu	-	-	-	plán na referendum zrušen po odmítavých referendech ve Francii a Nizozemsku v roce 2005
2008	Lisabonská smlouva I	53,1	46,6	53,4	ne
2009	Lisabonská smlouva II	58,0	67,1	32,9	ano
2012	Fiskální pakt	50,5	60,4	39,6	ano

Zdroj: (Šlosarčík 2015, s. 93)

Referenda o JEA, Maastrichtské smlouvě a Amsterodamské smlouvě

Jak již bylo řečeno, zájem o téma evropské integrace více méně odstartoval především JEA. V tomto období byly nejsilnějšími politickými stranami v Irsku Fine Gael a Fianna Fáil. Ačkoli tyto dvě strany stály v politickém boji proti sobě, v postoji k EU se více méně shodovaly. To, že dva největší politické subjekty podporovaly prohlubování evropské integrace bylo odrazem společnosti, která se vyslovila pozitivně na členství v EHS a jeho dalším prohlubování. Kampaň o Jednotném evropském aktu se stala příkladem a udávala tón, který bude následovat v následujících kampaních v rámci referendových kampaních. Worker's Party a Sinn Féin vedly kampaň za hlasování proti, přičemž Labour Party nepřijala oficiální stanovisko kvůli vnitřním rozdíům, hlavní opozice pocházela ze seskupení mimo stranický politický systém, včetně například veterána bojujícího proti EU Anthonyho Coughlana. Strany, které vedly kampaň za hlasování pro, pak kladly důraz na to, že členství Irska v Evropském společenství by bylo v případě odmítnutí smlouvy v ohrožení a že by v případě neúspěchu referenda došlo k poškození ekonomiky a zaměstnanosti v Irsku (Laffan a O'Mahony 2008, s. 435).

Na počátku devadesátých let pak Irsko stálo před dalším referendem, tentokrát o Maastrichtské smlouvě, které se konalo v roce 1992. O'Mahony pak ve svém textu tvrdí, že v případě referenda o Maastrichtské smlouvě šlo o pouhé opakování referenda JEA (O'Mahony 2009, s. 436). Nutno dodat, že v devadesátých letech ekonomika v Irsku začala výrazně prosperovat, což v odborné literatuře označováno jako fenomén Keltského tygra (Šlosarčík 2015). Ekonomická prosperita¹⁷ tak měla přímý vliv na ratifikaci následujících smluv o EU, neboť smlouvy pro Irsko znamenaly další benefity, například v rámci unijní kohezní politiky se z Irska stal jeden z nejúspěšnějších příjemců transferů (tamtéž). Ve svém textu K. Benoit tvrdí, že celkový počet zmínek o EU v programových prohlášeních irských politických stran v parlamentních volbách v témže roce poklesl. Tento pokles může být dle K. Benoita vysvětlen tím, že se referendum konalo ještě před volbami, a to s výsledkem schválení většinou obyvatelstva. Větší míru důležitosti EU nehrála ani v roce 1994 a to i přesto, že se v témže roce konaly volby do Evropského parlamentu.

Téma evropské integrace začalo výrazněji rezonovat před dalšími parlamentními volbami v roce 1997 a to ze dvou důvodů: a) v roce 1998 se konalo další referendum, tentokrát o Amsterodamské smlouvě, ale také se b) výrazně diskutovalo vytvoření Evropské hospodářské a měnové unie, které bylo mimo jiné podporováno zejména Fine Gael. Nicméně na všechny strany se přidaly na stranu FF a FG v podpoře přijetí Amsterodamské smlouvy. Například GP odmítla ratifikaci podpořit. Zde je nutné také říct, že Amsterodamská smlouva měla nejnižší podporu i u obyvatelstva, vzhledem k obavám ze vzdání se suverenity a neutrality Irska (Laffan a O'Mahony 2008, s. 113). Parlamentní volby dopadly vítězstvím FF, která zformovala koaliční vládu s PD.

V rámci zhodnocení postoje irských politických stran směrem k EU v období 90. let se na základě počtů zmínek jako nejvíce proevropská strana jeví FG a FF. Jednotlivé strany v Irsku dle Ivo Šlosarčíka „akcentovaly odlišné aspekty evropské integrace a snažily se ji využít k odlišným cílům v soupeření v rámci irské politiky“ (Šlosarčík 2015, s. 67). A nejvíce zřetelný rozdíl v přístupu k evropské integraci lze spatřit právě mezi dvěma nejvíce euro optimistickými stranami FF a FG. Zatím co FF měla k evropské integraci spíše způsob pragmatický, kdy zdůrazňovala především nízkou míru regulace ze strany EU, a naopak podporu v ekonomické oblasti, konkrétně finančních transferů putujících do irské

¹⁷ Vstup Irska do EHS na počátku sedmdesátých let neměl příznivý dopad na ekonomiku tohoto státu. Zatím co pro zeměděle vedl k velkému přínosu financí v rámci tohoto sektoru, rybolovný sektor však pocítil přístup do EHS velmi negativně v důsledku „povinnosti otevřít irskou mořskou výlučnou ekonomickou zónu“ (Šlosarčík 2015, s. 16).

ekonomiky, podpora u FG pak spočívala ve vícero aspektech nad rámec ekonomické oblasti (tamtéž). Podíváme-li se na opačný pól, euroskeptické strany v Irsku jsou reprezentovány, jak již bylo řečeno, především menšími levicovými stranami, ale také GP a SF. GP se může jako jevit jako euroskeptická z důvodu, že ve svých programových prohlášeních odmítla podpořit jak Maastrichtskou smlouvu, tak také EMU a následně i Amsterodamskou smlouvu, nicméně v některých oblastech zejména v environmentálních ale i v dalších iniciativách EU vyjádřila svou podporu.

Referenda o smlouvě z Nice

Smlouva z Nice byla smlouvou, která navazovala na smlouvu Amsterodamskou, konkrétně měla Niceská smlouva dokončit institucionální reformu EU, a zároveň měla připravit půdu na tzv. Východní rozšíření, tedy na přístup zemí postkomunistické Evropy. Ihned na počátku nového tisíciletí stálo tak Irsko opět před dalším referendem, které bylo vyhlášeno v červnu roku 2001 koaliční vládou FF a PD (Šlosarčík 2015, s. 75). I přesto, že proti ratifikaci se postavily strany Sinn Féin a Green Party, neočekávalo se, že by ratifikaci smlouvy měly doprovázet jakékoli problémy, a to zejména z toho důvodu, že podporu pro ratifikaci tvořila převážná většina v podobě koaliční vlády ale také opozice Fine Gael a Labour party. Podporující strany prezentovaly, že je v nejlepším zájmu Irska smlouvu z Nice ratifikovat, protože by usnadnila rozšíření EU z 15 na 25 a tím umožnila irskému průmyslu přístup k rozšířenému jednotnému trhu. Referendum se také konalo ve stejný den jako dvě další referenda o Mezinárodním trestním soudu a trestu smrti (O'Mahony 2009, s. 437). Většina hlasů existovala jak v horní sněmovně, tak také v dolní sněmovně parlamentu, kde byl celkový počet hlasů 150 ze 166 (Šlosarčík 2015, s. 75).

Ivo Šlosarčík zdůrazňuje slabou informační kampaň, jež referendu předcházela. Irsko se totiž v tomto období připravovalo na parlamentní volby, jež se měly konat rok poté a dle Šlosarčíka měla být kampaň před volbami finančně nákladná, což mělo za následek, že kampaň před referendem o smlouvě z Nice byla zařazena až na druhou kolej. Aktivně se v kampani neangažovaly ani opoziční strany FG a LP z obavy o přivlastnění si kladného výsledku vládnoucími stranami (Šlosarčík 2015, s. 76). Do popředí se proto dostalo volání mimoparlamentních uskupení, jako například *Peace and Neutrality Alliance* společně s euroskeptickým křídlem uvnitř Fianna Fail, jež ratifikaci smlouvy z Nice otevřeně nepodporovaly. Referendum nakonec nedopadlo tak hladce, jak se na začátku přepokládalo. Volební účast byla pouhých 34% přičemž většina těchto voličů, 54%, se vyjádřila proti

ratifikaci (Coakley a Gallagher 2018, s. 359). Bylo to tak poprvé, kdy v irském evropském referendu převážili hlasy proti.

Vzhledem k tomu, že první konané referendum nedopadlo podle představ jak unijních aktérů, tak vlády v podobě FF a PD, vláda krátce po konání prvního referenda oznámila, že se bude záhy konat referendum druhé. Druhé referendum pak bylo naplánováno na říjen v roce 2002 a předcházely mu parlamentní volby v červnu téže roku, což mělo vliv na to, že ve svých programech jednotlivé strany začlenili zmínku, ať už pozitivní, či negativní, přinejmenším okrajově. Volby opět vyhrála FF a stejně jako v předchozím období zformovala koaliční vládu s PD a v opozici stanula FG (Gilland 2002). Tentokrát volby doprovázel intenzivní zájem o evropskou integraci, a to u obou politických rivalů, který lze sledovat opět zejména v grafu 3 a rovněž byly také zvýšeny náklady na kampaň. Takže i v druhém referendu o smlouvě z Nice byla podpora vyjádřena jak FF, tak FG. K politické elitě se navíc připojila také řada silně angažovaných skupin občanské společnosti organizovaných pod zastřešující Irskou aliancí pro Evropu (*Irish Alliance for Europe*) (O'Mahony 2009, s. 437).

I přesto, že odpůrci zejména v podobě SF a GP, která vyzdvihovala obavy z rostoucích pravomocí EU na úkor menších států jako je Irsko, ve volbách posílili, smlouva z Nice byla v referendu za volební účasti přes 49% nakonec přijata a mohla tak od roku 2003 vstoupit platnost (Šlosarčík 2015, s. 79–80). Právě druhé Niceské referendum představuje pro Irsko jistý milník, neboť byl poprvé voliči vyřčen jakýsi nesouhlas se směřováním EU a preference spíše opatrnějšího přístupu.

Referenda o Lisabonské smlouvě

V roce 2008 se konalo další referendum, tentokrát o Lisabonské smlouvě, přičemž Irsko bylo jedinou z 27 členských zemí, ve které se referendum konalo. Lisabonská smlouva narozdíl od smluv předešlých nepřinášela žádnou výraznější změnu. Jako pozměňující smlouva stanovila různé postupné reformy rozhodovacích a politických postupů EU. Referendu v roce 2007 předcházely irské parlamentní volby, ve kterých opět zvítězila Fainna Fáil a byla zformována vláda společně s GP a PD, která byla podporována čtyřmi nezávislými kandidáty. V rámci programových prohlášení ve volbách, jež referendu předcházely, lze mimo jiné již zmíněný sledovat pokles zmínek o EU u všech irských politických stran.

I v případě referenda o Lisabonské smlouvě bylo překvapením, že se 53% voličů vyjádřilo proti přijetí dokumentu (McDonald 2008). První referendum o Lisabonské

smlouvě se tak stalo druhým krizovým okamžikem pro Irsko, jež přivedlo do centra pozornosti dva klíčové problémy: a) nedostatek znalostí o EU, kterými irští voliči disponovali a b) proměny názorových postojů irské společnosti směrem k evropské integraci a k EU jako takové. Irové v referendu podleli strachu o ohrožení neutrality země a strachu z evropské daňové harmonizace. Odmítnutím ratifikace již druhé smlouvy tak vzniklo prostředí, ve kterém se irská referenda o smlouvách EU stala velmi spornými záležitostmi. Referendum o Lisabonské smlouvě v červnu 2008 tak naznačilo, že poučení z prvního referenda o smlouvě z Nice mělo mezi irskými politickými elitami jen krátké trvání (O'Mahony 2009, s. 429).

Ratifikace Lisabonské smlouvy byla opět podporována ze strany jak vládnoucí koalice, tak opoziční FG. Nicméně, je důležité zmínit rozdíl skladby stran podporujících ratifikaci, tedy specifický postoj Green Party. GP jež v minulosti ratifikace evropských smluv nepodporovala, nyní jelikož se stala součástí vládní koalice podporující ratifikaci, byla vnímána jako strana, jež Lisabonskou smlouvu rovněž podporuje. Tento shift k více proevropským názorům je vysvětlen Taggartem a Szczerbiakem tak, že u stran jež jsou mírně euroskeptické je běžné, že po vstupu do vlády jejich negativní názory a výhrady směrem k EU mohou být umírněny (Taggart a Szczerbiak 2002). Posun lze pozorovat na konkrétních *quasi-sentences* v rámci politického programu. Jedna z celkem 12 pozitivních zmínek dokonce přímo říká, že:

- *The Green Party/Comhaontas Glas is a pro-European party*¹⁸
- *We are proud and active members of the European Greens*¹⁹.

Další pozitivní tvrzení se pak zejména dotýkají environmentálních témat, jako například:

- *Our aim is to create an ecologically sustainable, socially just and peaceful Union*²⁰.

Naopak negativní zmínky v programu má GP pouze dvě, přičemž se týkají odmítavého postoje směrem k společné zahraniční a bezpečnostní politice (kvazi-věty č. 1238 a 1264). Pro srovnání FF má ve svém programu dokonce čtyři negativní zmínky zejména týkající se daňové harmonizace, avšak v počtu zmínek pozitivních GP značně převyšuje, s celkovým počtem 33 kvazi-vět, což je největší počet vět. LP jich má 24 a FG 23.

Odpůrci smlouvy pocházeli z pravé části politického spektra, zejména z nových volebních organizací Libertas a Cóir²¹, jakož i z tradičnější protievropské levice, včetně Sinn

¹⁸ Kvazi-věta č. 1257 z CMP.

¹⁹ Kvazi-věta č. 1258 z CMP.

²⁰ Kvazi-věta č. 1261 z CMP.

²¹ Konzervativní katolická skupina, v irštině znamená „spravedlnost“ (Šlosarčík 2015, s. 82)

Féin a řady malých levicových stran, či Paece and Neutrality Alliance (PANA) (Coakley a Gallagher 2018, s. 359; Šlosarčík 2015, s. 84). Tyto skupiny byly úspěšné v definování podmínek debaty o referendu a překonaly opačné hlasy hlavních politických stran a další aktérů jakožto například různých zájmových organizací (Quinlan 2009; O'Mahony 2009). SF ve svém programu měla pouze jednu pozitivní zmínku o EU, která je však důležitá z hlediska vnímání své pozice směrem k EU *Continue our policy of critical but positive engagement in the EU*²². Naproti tomu výrazně disponovala negativními zmínkami s celkovým počtem 23 zmínek.

I. Šlosarčík ve své knize zmiňuje, že i přes velkou hlasitost kampaně přicházející ze strany odpůrců smlouvy průzkumy veřejného mínění naznačovaly, že smlouva bude v referendu přijata, nicméně tato predikce se týden před hlasováním změnila a nakonec smlouva v referendu přijata nebyla (Šlosarčík 2015, s. 84). Výzkum po referendu ukázal, že sociodemografické faktory a stranická příslušnost hrály důležitou roli při hlasování. Nejvyšší počet hlasů proti (65 %) byl zaznamenán mezi nekvalifikovanou dělnickou třídou, zatímco mezi bohatšími skupinami střední třídy dosáhl hlas pro 64 % (Quinlan 2009). Poreferendový výzkum ukázal, že většina příznivců Fianny Fáil (63 %) a Fine Gael (52 %) sledovala stranickou linii, naproti tomu 61 % příznivců Labour Party ne, a hlasovali proti. Většina příznivců Strany zelených také hlasovala proti, stejně jako drtivá většina příznivců Sinn Féin (tamtéž).

Výsledek referenda vnesl do centra pozornosti propojení mezi irskou politikou a politikou EU. Bylo jasné, že vlády ostatních členských států si přály smlouvu ratifikovat. To znamenalo, že se Irská vláda ocitla v izolované pozici, neboť irští voliči si jak se zdálo nebyli zcela jistí jakou přesnou podobu by EU měla mít (Coakley a Gallagher 2018, s. 359). Obnovené úsilí hlavních stran spolu se souborem politických a právních ujištění ze strany EU však pomohlo vytvořit podmínky pro druhé referendum, které se mělo konat o rok později. Klíčovým argumentem stran podporující ratifikaci pak bylo „riziko marginalizace Irska v EU v případě odmítnutí Lisabonské smlouvy“ (Šlosarčík 2015, s. 88). Ke stranickým podporovatelům se nově přidala i celá řada soukromých aktérů z podnikatelské sféry. Na straně odpůrců stanula opět *Cóir* avšak *Libertas* nyní hrála méně významnou roli (tamtéž). V období uprostřed hospodářské krize, voliči v říjnu 2009 smlouvu schválili významnou většinou 67 % (Coakley a Gallagher 2018, s. 359).

²² Kvazi-věta č. 13904 z CMP.

Volby v roce 2011 a referendum o fiskálním paktu

Ještě před druhým referendem o Lisabonské smlouvě propukla v roce 2008 globální ekonomická krize a prosperující období „Keltského tygra“ tak bylo u konce. Na přelomu let 2009 a 2010 pak vypukla i krize eurozóny, kterou odstartoval krach Řecké ekonomiky. V Irsku krize zpočátku zasáhla stavební sektor, poté ale i bankovní a sektor veřejných financí. I přes snahy irské vlády a přijatých kroků, které měly vést ke zvládnutí krize, se situace ubírala opačným směrem. Irsko se tak dostalo do pozice země, která vyvolávala obavy, že nadále nebude schopná plnit své finanční závazky (Costello 2014).

Zpočátku, v období začínající krize, plnila EU pouze roli konzultanta a neměla povinnost intervence, z čehož se, i vzhledem k absenci nezbytných nástrojů pro takovou intervenci, také reakce EU následně odvíjela. Ačkoli se se závažnými problémy potýkaly také další unijní státy, nemohla se Irská vláda opřít o žádný unijní model pomoci, který by byl totožný pro všechny členské státy. Situace v Irsku byla odlišná od Řeckého případu, takže pomoc Irsku nemohla kopírovat formu pomoci Řecku. V Irsku i přes velké zadlužení, rostoucí nezaměstnanost a další problémy, nehrozil státní bankrot (Šlosarčík 2015, s. 34). Nicméně, nakonec situace dospěla do nutnosti zásahu EU a poskytnutí programu pomoci EU a Mezinárodního měnového fondu ve formě záchranného balíčku neboli bail-outu. Bail-out byl irským parlamentem přijat v prosinci 2010. Jednalo se o poskytnutí finančních bezúročných půjček v celkové výši 85 miliard eur, jež bylo podmíněno přijetím několika reformních kroků (Euractiv 2013).

Během ekonomické krize nastoupil do čela vlády, po odstoupení Bertieho Aherna, Brian Cowen, jež byl do té doby ministr financí za Fianna Fáil, nicméně netěšil se takové oblíbenosti, jako jeho předchůdce. FF se v čele s B. Cowenem rozhodla přijmout několik úsporných rozpočtů, a tak právě ekonomická krize a bail-out měla za následek, že popularita premiéra, ale i celé strany FF značně klesla i přesto, že protesty proti těmto krokům byly v Irsku v omezené míře. V následujících volbách se však politická mapa Irska změnila, a to takovým způsobem, že ve volbách byla strana, jež o bail-out musela požádat „potrestána“ volební porážkou. Vedle Irska můžeme stejný scénář sledovat také u dalších zemí jako například v Itálii, Portugalsku, Řecku, či ve Španělsku (Šlosarčík 2015, s. 38).

Před volbami se Fianna Fáil ocitla v obtížné situaci. Vedle finanční krize navíc zažívala uvnitř koalice konflikty. Nejprve se PD rozhodla v reakci na volební neúspěch z voleb 2007 rozpustit a GP se v reakci na několik koaličních kompromisů, jež nebyly zcela přijaty stranickými členy, rozhodla po schválení rozpočtu koalici opustit. Rostoucí hrozbě

rozpadu koalice nepomohly ani vnitrostranické konflikty uvnitř samotné FF (Stafford 2011). V únoru roku 2011 se tak konaly předčasné parlamentní volby, jež zásadně změnily podobu politické scény v Irsku. První místo nejsilnější strany nyní obsadila Fine Gael, druhou nejsilnější stranou pak byla Labour Party a Fianna Fáil spadla až na třetí místo. Dvě nejsilnější strany FG a LP mohly pohodlně sestavit vládu a FF stanula v opozici (tamtéž). Enda Kenny, tehdejší předseda Fine Gael, se stal *Taoiseachem* a Eamon Gilmore, tehdejší předseda Labour Party, se stal ministrem zahraničních věcí a obchodu (Murphy a O'Brennan 2019, s. 479). Ivo Šlosarčík v knize *Irsko a krize* hovoří o tom, že „neúspěch Fianna Fáil byl zrcadlovým obrazem úspěchu dosavadní opozice“ (Šlosarčík 2015, s. 61). Ve volbách 2011 lze také pozorovat úspěch levicových stran, jež měly historicky celkově nejlepší úspěch (Suiter a Farrell 2011).

V roce 2012 pak Irové opět zaměřili k volebním urnám, neboť se konalo další evropské referendum, ve kterém mohli vyjádřit svůj názor. Tentokrát se referendum týkalo Fiskálního paktu²³, resp. Smlouvy o stabilitě koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii, jež byl reakcí na celosvětovou ekonomickou krizi (Costello 2014). Fiskální pakt nepředstavoval formu tradiční unijní zřizovací smlouvu, nýbrž měl podobu zvláštní mezistátní smlouvy, která nemusela být nutně ratifikována všemi členskými státy. Jinými slovy, v případě, že by se v Irsku opět v referendu voliči vyjádřili proti, neznamenalo to, že by Fiskální pakt nevstoupil v platnost, pakliže by byl ratifikován alespoň dvanácti signatářskými státy. Po obsahové stránce Fiskální pakt rozšiřoval vyšší kontrolu veřejných rozpočtů členských států EU. Plynula z něj povinnost udržovat vyrovnaný nebo přebytkový rozpočet s plnou implementací tohoto pravidla do legislativy, nejlépe do národních ústav, do konce roku 2013 (Costello 2014, s. 458). Zároveň umožnil usnadnění ukládání sankcí v případě, že by tyto podmínky byly ze strany signatářů porušeny (Šlosarčík 2015, s. 90–91).

Co se týče podporovatelů a odpůrců napříč politickým spektrem, byly i přes obměnu ve vládě oba tyto tábory rozděleny stejným způsobem, jako v předcházejících evropských referendech. Vládní koalice v podobě FG a LP společně s opoziční FF ratifikaci podporovaly a smlouvu označovaly jako klíčový nástroj, jež napomůže k ekonomickému ozdravení Irska, který navíc umožní v případě potřeby přístup k finanční pomoci v rámci eurozóny pomocí

²³ Fiskální pakt nepředstavoval formu tradiční unijní zřizovací smlouvu, nýbrž měl podobu zvláštní mezistátní smlouvy, která nemusela být nutně ratifikována všemi členskými státy. Jinými slovy, v případě, že by se v Irsku opět v referendu voliči vyjádřili proti, neznamenalo to, že by Fiskální pakt nevstoupil v platnost, pakliže by byl ratifikován alespoň dvanácti signatářskými státy (Šlosarčík 2015, s. 90).

Evropského stabilizačního mechanismu. Fiskální pakt byl podporován rovněž i mimoparlamentními uskupeními, jako například *Alliance for Ireland* (tamtéž), či skupina občanské společnosti *Ireland for Europe* (Costello 2014, s. 460). Opačný tábor tvořily levicové strany Sinn Féin a nová politická strana United Left Alliance a Socialist Party. Oponenti označovaly Fiskální pakt za smlouvu, která povede k dalším úsporám, jež byly vedeny FG (Šlosarčík 2015, s. 91). Kroky FG a úsporná opatření byly opozičními uskupeními vnímány jako špatné a vzhledem k tomu, v jaké se Irsko nacházelo ekonomické situaci, se dlo nich Irsko nemohlo k cílům obsažených ve Fiskálním paktu zavázat, protože by pro ekonomiku státu mohly být destruktivní. Zároveň vnímali Fiskální pakt jakožto hrozbu ztráty suverenity v rámci vlastní rozpočtové politiky a dále argumentovali také rostoucí nezaměstnaností a především tím, že v případě potřeby bude finanční pomoc EU stále k dispozici, i když Fiskální pakt Irsko nepřijme (tamtéž). Zvláštní postoj k Fiskálnímu paktu pak měla Green Party. Po volbách v roce 2011 se ocitla opět v opozici, což mělo za následek, že proevropský postoj k EU z roku 2007 opět umírnila a v rámci referenda o Fiskálním paktu zaujala neutrální pozici (McGee 2012).

Kampani, jež referendum provázela, se věnuje mimo jiné také text T. Costella *The Fiscal Stability Treaty Referendum 2012*. Costello tvrdí, že referendová kampaň byla podporována horlivým aktivismem a účastí z celé irské společnosti. Vedle irských politických stran, ji tvořily aktéři občanské společnosti, zástupci soukromé sféry, akademici a veřejnost. Dále Costello srovnává kampaň vedenou před referendem o fiskálním paktu s předchozími referendovými kampaněmi o EU, konkrétně s kampaní doprovázející Niceskou smlouvu v roce 2002 a druhou Lisabonskou smlouvu v roce 2009. Obě smlouvy z Nice (2001–2002) i obě Lisabonské smlouvy (2008–2009) se zaměřovaly na posílení rolí a pravomocí stávajících institucí EU. Mnoho stran a skupin na straně jak podporujících, tak odmítajících Fiskální pakt zaujímalo podobné pozice v rámci referenda o smlouvě z Nice v roce 2002 a o Lisabonské smlouvě v roce 2009. S ohledem na kampaně ke smlouvě z Nice a lisabonské smlouvě pak dle Costello identifikuje společné znaky v rámci jednotlivých skupin – podporujících a odmítajících ratifikace smluv. Dle Costella je patrné, že euroskeptická uskupení stojící na straně proti přejití smluv a proti rostoucí integraci EU, byli v rámci pravo-levé škály umístěni nalevo. Rovněž je pro tato uskupení charakteristické, že jsou často spojovány, ale ne výhradně s levicovou nacionalistickou a socialistickou ideologií, jež je obecně kritická vůči neoliberální ekonomii (Brown 2010). Naproti tomu euro optimistická skupina podporující evropské smlouvy a evropskou integraci zahrnovala

ty strany, skupiny a jednotlivce, kteří v rámci pravo-levé škály umístění ve středu, až na středo-pravé pozici. Pozice, jež tyto strany/skupiny zaujaly ve vztahu k EU byly v rámci referenda o Smlouvě z Nice v roce 2002, tak o Lisabonské smlouvě v roce 2009 stejné, jako v rámci referenda o Fiskálním paktu v roce 2012. Jinými v rámci analýzy irských politických stran a uskupení, jež hrají v době konání evropských referend významnou roli, lze pozorovat silný konzistentní ideologický postoj směrem k integraci EU, a to v obou táborech podporujících, či odmítajících ratifikace (Costello 2014, s. 461).

V dalším evropském referendu v roce 2012 za volební účasti 50% více než 60% voličů podpořilo Fiskální pakt a vzhledem k tomu, že podporu získal celkem v šestnácti unijních státech, v platnost vstoupil následující rok (Šlosarčík 2015, s. 92; Costello 2014).

Volby 2016 a Brexit

V únoru roku 2016 se v Irsku konaly další parlamentní volby, a zatímco všechny předešlé volby vyústily ve vítězství jedné ze stran Fianna Fáil, nebo Fine Gael, jež měly ať už samostatně nebo v koalici pohodlnou většinu, po volbách v roce 2016 ani jedna z těchto velkých stran nebyla schopna sestavit samostatnou ani koaliční vládu. Nejsilnější stranou, ačkoli od voleb z roku 2011 ztratila 26 křesel, zůstala Fine Gael, ze 158 získala 50 křesel. V opozici opět stanula Fianna Fáil jakožto druhá nejsilnější strana s 44 křesly. FF si od voleb, kdy měla historicky nejhorší výsledek, na rozdíl od FG poměrně výrazně polepšila. V roce 2011 totiž měla o 24 křesel méně. Labour Party v roce 2011 jako druhá nejsilnější strana v roce 2016 zaznamenala velký propad a to ze 37 na pouhých 7 křesel. Pro LP to byl historicky nejnižší výsledek. Pozici třetí nejsilnější strany tak nahradila Sinn Féin, která byla schopna získat 23 křesel. Tradiční systém dva a půl strany se zdál být zachován, ovšem s tím, že Sinn Féin nahradila tradiční pozici Labour party jakožto „půlté strany“ (Field 2020, s. 616). Zbýlých 34 křesel pak bylo rozděleno mezi menší strany a nezávislé kandidáty (Gallagher a Marsh 2016; MacGuill 2016).

Volby přinesly nejroztříštěnější *Dáil* v historii země, díky čemuž se vláda tvořila mnohem složitěji. Mezi dnem voleb a vznikem parlamentu uplynulo 70 dní. Vzniklou vládu pak tvořila Fine Gael a řada nezávislých kandidátů s vyjádřenou ochotou Fianna Fáil podpořit vládu podpořit. Jak upozorňuje Gallagher a Marsh v knize *How Ireland voted 2016* nebyla to sice první menšinová vláda v zemi, ale byla to svým způsobem vláda s nejmenší úrovní podpory, jež byla vázaná na dohodu se stranou, která stála mimo ní (Gallagher a Marsh 2016, s. 255). Bylo to také poprvé, kdy FG sestavila vládu bez podpory labouristů.

Doba trvání sestavení vlády tak byla do jisté míry způsobena skutečností, že stran, které by se aktivně zajímaly o její vytvoření bylo pouze málo „kdyby to byly volby, které nikdo nevyhrál vyhrála, byla to také vláda, ve které nikdo nechtěl být“ (tamtéž).

Irsko se v době konání parlamentních voleb v roce 2016 nacházelo v odlišné ekonomické situaci ve srovnání s rokem 2011. Ekonomika se po finanční pomoci opět nastartovala a to tak, že byla dokonce považována za jednu z nejrychleji rostoucích v rámci EU. Vláda FG tak dovedla Irsko do zdárného ukončení bail-outu a navrátila Irsku suverénní pozici v rámci ekonomického sektoru (Gallagher a Marsh 2016). Irsko se navíc v roce 2014 poprvé stalo čistým přispěvatelem do rozpočtu EU, a to právě v době, kdy finanční krize vrcholila (Murphy a O'Brennan 2019, s. 480). Zajímavé také je, že ekonomická krize nezměnila preference irských elit pro model liberálního tržního hospodářství. Ve skutečnosti dle Murphyho a O'Brannona krize v mnoha ohledech zdvojnásobila oddanost neoliberalismu a Irsko tak i nadále zůstalo vysoce globalizovanou liberální tržní ekonomikou (tamtéž).

I přes její překonání měla krize velký vliv na Irsko jako takové. Vedle roztržitosti stranického systému, lze pozorovat prudký nárůst podpory Sinn Féin a některých euroskeptických nezávislých aktérů. Nicméně i přesto, dokázal irský stranický systém zachovat velkou míru kontinuity. Navzdory závažnosti finanční krize byl dopad na vnímání EU jak irských politických stran, tak také irskou veřejností podobně minimální (Simpson 2019). V rámci irského politického systému tak také napříč společností obecně přetrval silný prounijní konsensus, což je rovněž nepochybně posíleno vleklým brexitovým dramatem.

Pozice Irska v rámci Evropské unie bylo rozhodujícím způsobem ovlivněno rozvíjející se krizí související s Brexitem po roce 2016. Hlasování Spojeného království o vystoupení z EU dne 23. června 2016 způsobilo zásadní šok pro irskou politiku, neboť právě Irsko bylo tímto krokem nejvíce ovlivněno (Murphy 2019). Spojené království nebylo jen nejbližším sousedem Irska, bylo také jedním z jeho největších obchodních partnerů. Brexit také představoval značné politické a diplomatické výzvy pro britsko-irské vztahy, které se teprve nedávno normalizovaly a stabilizovaly v kontextu vyvíjejícího se mírového procesu v Severním Irsku (Murphy a O'Brennan 2019, s. 481). Murphy a O'Brennan ve svém textu tvrdí, že společný vstup a členství Irska a UK v EU mělo vliv na pozitivní vývoj jejich vztahů, který Brexit významně ohrozil (tamtéž).

Před konáním referenda UK o výstupu z EU v roce 2016, všechny hlavní politické strany v Irsku vyjádřily podporu pro jeho setrvání v EU, a to včetně Sinn Féin, neboť irské

politické strany věřily, že je to v zájmu Irska (Holmes, 2016, s. 14 in Murphy a O'Brennan 2019, s. 482). Ihned po britském referendu se 24.června konalo mimořádné zasedání irské vlády. Po jednání kabinetu vyjádřil tehdejší premiér Enda Kenny svou lítost nad výsledkem referenda, ale respektoval rozhodnutí britských voličů. Premiér uzavřel své prohlášení s tím, že budoucnost Irska pevně leží v Evropské unii jako plnoprávný a plně podporující členský stát. Tři dny po výsledku referenda, v pondělí 27. června 2016, se *Dáil* sešel, aby projednal dopad Brexitu na Irsko. (Murphy 2019, s. 534). Nejnáročnějším bodem vyjednávání mezi EU a UK byl právě tzv. *Irish border issue*, přičemž od začátku vyjednávání bylo prioritou, aby Brexit nezpůsobil tvrdou hranici mezi severem a jihem na irském ostrově. Tvrdá hranice by totiž znamenala omezení pro svobodný a volný pohyb osob a zboží přes irské hranice, jež bylo vstupem do EU zajištěno (Gallagher et al. 2021, s. 96).

Postoj Irska k Brexitu nastínil premiér Kenny také v klíčovém projevu předneseném v Institutu pro mezinárodní a evropské záležitosti (Institute of International and European Affairs, IIEA) v únoru 2017 nazvaném „Irsko v srdci měnící se Evropské unie“, ve kterém jasně řekl, že členství Irska v Evropské unii „přineslo obrovské výhody a irský lid toto členství soustavně podporuje“ (Kenny 2017). Následoval také zveřejnění klíčových politických postojů, které zopakovaly irské priority, jež zahrnovaly vztah mezi EU a Irskem (Murphy a O'Brennan 2019). Pozice irské vlády zůstávala po celou dobu vyjednávání jasná a rozhodná, sporadicky vyjádřila určitou opozici vůči britskému politickému establishmentu, a do značné míry se shodovala s přístupem EU. A zároveň, jak popisuje Murphy a O'Brennan, míra, do jaké i naopak EU podpořila Irsko a projevila solidaritu s irským postojem k brexitu, byla poměrně pozoruhodná.

Vedle vládní koalice i ostatní větší politické strany, ale i občanská společnost a zájmové skupiny vyjádřily nad rozhodnutím UK lítost. Návrh Sinn Féin, že výsledek Brexitu poskytl příležitost prosadit agendu sjednoceného Irska, se setkal se silnou kritikou ze všech politických stran. Opačný pohled prezentovala pouze velmi malá menšina nezávislých kandidátů and Solidarity-People-Before Profit, která vyjádřila podporu UK vystoupit z EU (Murphy 2019, s. 535). Jednotná reakce na brexit na úrovni EU se odrážela v podobné jednotě napříč irským politickým spektrem, jinými slovy byla pozorovatelná jednotná reakce jak na evropské, tak na domácí úrovni. Fianna Fail se dokonce za účelem omezení nestability během vyjednávání o Brexitu zdržela v prosazování konání voleb, i když, jak Murphy upozorňuje, tento postoj mohl být motivován také čistě politickou kalkulací, pokud jde o načasování voleb, s cílem maximalizovat volební výsledek strany (Murphy 2019, s. 541).

Jak tvrdí ve svém textu Rory Costello, zdá se, že Brexit měl na vnímání EU opačný efekt a namísto snížení vedl naopak ke zvýšení podpory evropské integrace jak mezi evropskými voliči, tak také mezi ostatními unijními státy, a tento argument platí zejména na případě Irska když identifikuje především dva důvody (Costello 2021, s. 1-2):

a) veřejnost v členských státech EU viděla, jak se odchod v podobě Brexitu ukázal jako velmi „obtížný a chaotický“, což přimělo voliče preferující odchod z EU znovu přemýšlet

b) efekt „*rally around the flag*“ jenž se zakládá stojí na tvrzení, že v případě, jsou-li národní zájmy ohroženy v mezinárodní krizi, podpora exekutivy, tedy EU, má tendenci narůstat.

Na základě výše zmíněné analýzy lze pozorovat posun zejména u Sinn Féin, která se po Brexitu přiblížila k pro evropštější pozici, a tedy i k ostatním hlavním irským stranám a potvrzuje efekt „*rally around the flag*“. Ve světle hrozby, kterou pro Irsko Brexit představoval, většina stran (včetně Sinn Féin) viděla svou roli v hájení irských zájmů a podpoře hlavních představitelů, kteří jednali jménem Irska. Tento efekt se však neprojevil na všech zkoumaných stranách. Solidarity-People Before Profit se ke skupině proevropských stran nepřipojila. Vysvětlením je dle Costella fakt, že se jedná o stranu, která nezdůrazňuje národní zájmy a národní identitu, čímž se méně pravděpodobně cítí nucena podpořit vládu nebo jakýkoli jiný orgán jednající jménem země v mezinárodní krizi. S-PBP spadá mezi radikálně levicové strany, které obvykle upřednostňují zájmy mezinárodní dělnické třídy, před zájmy národními (Costello 2021, s. 14–15).

Volby 2020

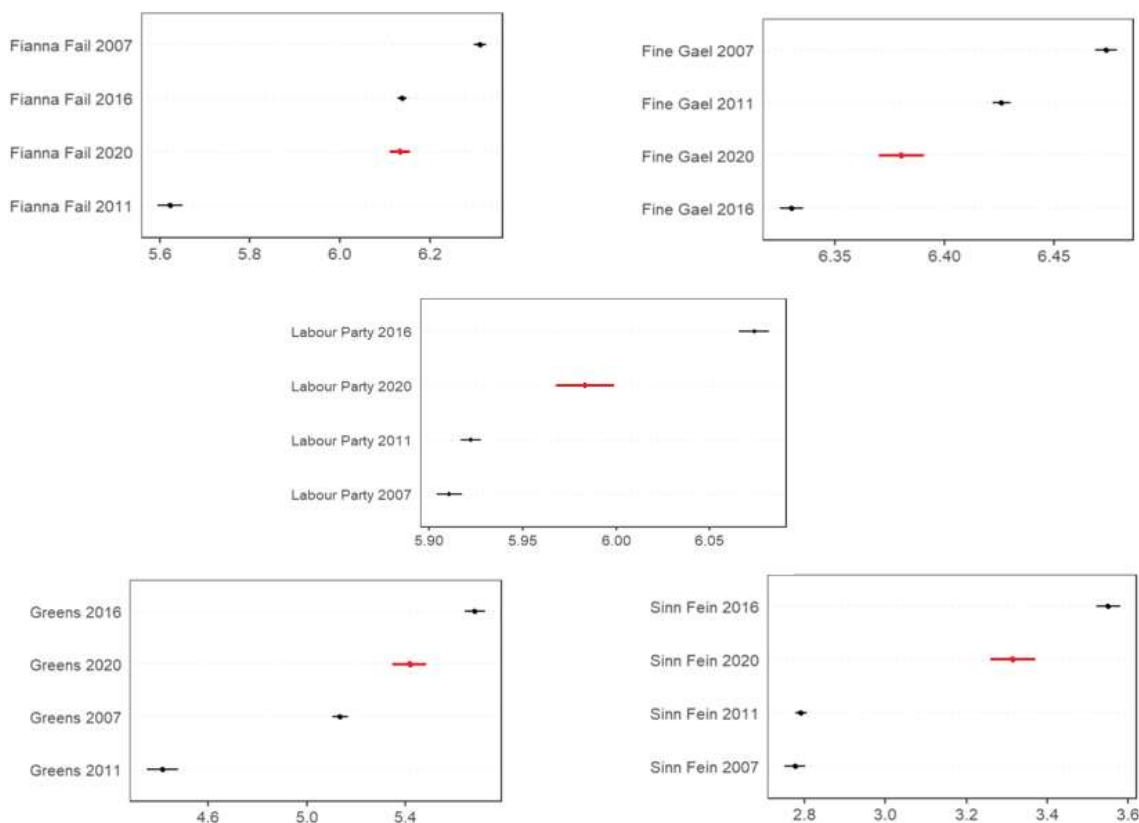
Tato diplomová práce si klade za cíl analyzovat vývoj pozic irských politických stran směrem k EU v období let 2000–2020. V předešlých kapitolách byly pozice irských politických stran zkoumány skrze CMP a CHES pouze do roku 2016. V rámci této kapitole se pokusím pomocí metody *Wordscores* a balíčku *Qanteda* v RStudiu předpovědět, jakou pozici směrem k EU by vybrané²⁴ irské politické strany zaujaly v roce 2020. Vzhledem k tomu, že data z expertních průzkumů nezahrnují data z posledních voleb, bylo nutné tato

²⁴ Pro predikci byly vybrány pouze strany FG, FF, GP, SF a LP z důvodu, že tyto strany v datasetech CMP obsahovaly nakódované věty z delšího časového období. U novějších politických stran, jakými jsou S-PBP, I4C, RI a DS analýza predikce neukázala relevantní výsledky.

data, která jsou potřebná pro analýzu predikce doplnit způsobem, jež je detailněji popsán v kapitole 2.4 Wordscore a TF-IDF.

Jak ukazuje model na Grafu 13, posun u všech stran by měl nastat směrem k nižšímu skóre. Největší posun oproti předešlému roku lze vidět u strany LP, která by v roce 2020 měla dosáhnout na pozici se skóre 5,97. Naopak nemenší posun oproti roku 2016 lze vidět u FF, 6,13. V roce 2020 by pak nejvíce euroskeptickou měla zůstat SF s pozicí 3,31 a naproti tomu nejvíce proevropskou pozici by i nadále měla mít FG s 6,38. Je zajímavé srovnat grafy predikce s grafy mapující vývoj pozic na základě dat CHES (Viz Grafy 11 a 12).

Graf 13: Predikce pozic irských politických stran směrem k EU pro rok 2020

Zdroj: autorka na základě dat z CMP a CHES

Zatímco grafy mapující vývoj naznačují, že křivka a pozice stran se téměř u všech stran v čase mírně zvyšuje, vyjma FG, grafy modelu jasně ukazují, že tento trend by dále neměl pokračovat a posun stran by měl probíhat k euroskeptičtějšímu postavení. Výjimku tvoří FG, která propad zaznamenala letech 2007 až 2016, avšak v roce 2020 by posun měl proběhnout opačným směrem. Výsledky predikce pozice na základě podkladových dat z volebních programů lze ve srovnání s CHES interpretovat tak, že experti možná hodnotí

strany euro optimističtější, než ve skutečnosti jsou a než jaké pozici odpovídají jejich volební programy.

Vláda Fine Gael sestavená po volbách 2016 byla po většinu svého trvání otřesena skandály, navíc, jelikož se jednalo o menšinovou vládu podporovanou FF, byla velmi citlivá na jakoukoli i minimální početní změnu (Field 2020, s. 617). Vzhledem k tomu, že právě několik poslanců z vlády odstoupilo, požádal *Taoiseach* Leo Varadkar²⁵ prezidenta o rozpuštění *Dáilu* dne 14. ledna 2020. Další volby se tedy konaly 8. února a téhož roku (Field 2020, s. 618).

Tentokrát byly volby závodem ne dvou ale tří stran. Vedle dvou hlavních, Fianna Fáil a Fine Gael, se do popředí dostala Sinn Féin, která obdržela zcela nejvíce preferenčních hlasů a 37 křesel. FF získala pouze o jedno křeslo navíc a Fine Gael se stala třetí nejsilnější stranou s 35 křesly. Tyto volby byly zcela bezprecedentní v tom smyslu, že vůbec poprvé dostala „půltá strana“ v podobě Sinn Féin nejvíce hlasů. Již během kampaně lídři obou stran FF a FG prohlásili, že o koaliční vládu se Sinn Féin nemají zájem (Carroll 2020a). Naproti tomu Sinn Féin měla zájem o vytvoření široké levicové koalice, tvořeno Green Party, Labour Party, Social Democrats, Solidarity–PBP a Independents 4 Change, nicméně tato možnost se nesešla u jednotlivých stran s podporou (Carroll 2020b). Po dlouhých vyjednáváních zejména FF a FG se strany nakonec dohodly na koalici v podobě Fine Gael, Fianna Fáil a Green Party a zároveň na rotujícím premiérství (Field 2020). Původní záměr vytvořit koalici s Labour byla LP odmítnuta s prohlášením, že preferuje zůstat v opozici (Fiach 2020).

Vzhledem k tomu, jak bylo popsáno výše, že Brexit byl pro Irsko velkým bodem zlomu, nabízí se otázka, do jaké míry právě Brexit ovlivnil jak kampaň, tak celkové vnímání EU irskými politickými stranami před volbami 2020. Tomuto tématu se rozsáhle věnuje kapitola Mary C. Murphy s názvem *Brexit and the Election: The Issue That Wasn't* v knize mapující celkově irské volby 2020 *How Ireland voted 2020*. Jak napovídá právě název kapitoly, Murphy tvrdí, že problém Brexitu se ve volbách neprojevil a vysvětlení proč tomu tak bylo existuje hned několik. Především pak souvisí s tradičně vysokou úrovní veřejné podpory EU v Irsku, jež pramení z širokého stranického konsenzu a (zejména) z ekonomických výhod, které členství v EU Irsku nepochybně přináší. Opoziční, chceme-li euroskeptičtější názory vůči EU v Irsku se pak z velké části omezují na období, když je tato

²⁵ Varadkar nahradil ve funkci premiéra ale také předsedy strany FG Enda Kennyho v červnu 2017, poté, co se Kenny rozhodl odstoupit a podal vyjádření, že se dalších voleb nebude účastnit (O'Regan a O'Halloran 2017)

otázka veřejně aktuální, konkrétně během konání referend o evropských smlouvách. Mimo tato období je však euroskepticismus zcela marginální silou v irské politice. Toto tvrzení je dle Murphyové potvrzeno právě výsledky voleb v roce 2020 (Gallagher et al. 2021, s. 93–94).

V rámci volební kampaně v roce 2020 nebylo téma Brexitu politickými stranami příliš reflektováno, politické strany se soustředily především na otázky týkající se domácí politiky. Malou výjimku tvořila Fine Gael, která využila prostor pro vyzdvihnutí toho, jak se strana zasadila při vyjednávání o Brexitu. Nicméně, to vyvolalo bleskovou reakci Fianna Fáil, která spočívala v obvinění Fine Gael ze snahy využít Brexit pro zisk hlasů, přičemž úspěch Irska při vyjednávání dle FF spočíval především v podpoře všech politických stran a mezistranického konsenzu, jenž umožnil Fine Gael usilovat při vyjednávání o úspěšnou strategickou národní reakci na Brexit. Celkově FF využila Brexit ve své kampani ve srovnání s FG daleko méně, stejně jako Sinn Féin, která soustředil svou kampaň na otázky nesouvisející s Brexitem. Pokud strana Brexit do kampaně zapojila, bylo to pouze ve věci, jež posilovala názor strany na Irské sjednocení. Ani ostatní menší strany do kampaně Brexit přílišně nezahrnovaly, v případě Green Party byly zmínky spojeny s respektováním a vymáháním environmentálních závazků UK a v případě Labour Party se zmínky týkaly vytvoření pohotovostního fondu na podporu ekonomických sektorů postižených Brexitem (Gallagher et al. 2021, s. 97–98). Postoje stran pak zrcadlil celkový nezájem irských voličů o tuto problematiku.

Pro dokreslení vývoje vztahu irských politických stran bych se ráda krátce věnovala průzkumu veřejného mínění. Analýza Eurobarometru z roku 2016 potvrdila, že Brexit v Irsku nevytvořil podhoubí euroskepticismu. Konkrétně, průzkumy Eurobarometru ukazují, že procento irských občanů, kteří se cítili připoutaní k EU, se zvýšilo z 51 % v listopadu 2015 na 57 % o rok později; a dále se zvýšil na 67 % do května 2019 (Costello 2021, s. 1). Navíc, průzkum z roku 2019 uvádí, že pro 58 % respondentů Brexit vedl ke zlepšení jejich názoru na EU. Bez ohledu na rozhodnutí VB vystoupit z EU, většina voličů v Irsku považuje pokračující irské členství v EU za samozřejmost (Gallagher et al. 2021, s. 98). Průzkumům veřejného vnímání EU v Irsku se podrobněji věnuje například text K. Simpson jež Iry popisuje jako Evropany s prointegračním postojem, kteří i navzdory ekonomické krizi a Brexitu zůstali nadšenými podporovateli evropského projektu (Simpson 2019)

Závěr

Irsko je zajímavým případem pro studium v oblasti politických věd, mj. proto, že jedinečnost stranického systému v Irsku spočívá v řadě charakteristických vlastností, jakými jsou například přítomnost silných stran v politickém centru, jako jsou Fine Gael a Fianna Fáil, absence velkých liberálních stran, či velké množství nezávislých aktérů. Charakteristickým znakem též můžeme označit jako nízká podpora tradičních levicových stran Green Party (strana zelená), či Labour Party, doplněné o tzv. „půlté“ strany, jako jsou Pokrokoví demokraté, či opět Strana zelených, jejichž popularita je „kolísavá“ (Šlosarčík 2015, s. 47).

Tato diplomová práce si kladla za cíl analyzovat trochu opomíjené téma – Irsko a jeho vztahu k EU. Cílem práce bylo analyzovat vývoj pozic irských politických stran s ohledem na otázky související s evropskou integrací, přičemž cílem bylo zjistit a popsat významné trendy a případné rozdíly míry euroskepticismu mezi stranami. Práce je založena na longitudinální analýze dat shromážděných z expertních šetření, jakými jsou *Chapel Hill Expert Survey*, resp. *Manifesto Project*, a jejich částí, které souvisí s touto problematikou, přičemž hlavním cílem práce je přinést odpovědi na následující výzkumné otázky:

RQ1: *Jakým způsobem se vyvíjí pozice irských politických stran směrem k EU?*

RQ2: *U kterých politických stran můžeme pozorovat v průběhu let největší posun?*

RQ3: *Co tento posun nejlépe vysvětluje?*

Obecně, před finanční krizí v r. 2008 byla evropská integrace v Irsku vnímána jako přínos pro irské hospodářství ve třech důležitých směrech. Zaprvé, členství poskytlo Irsku přístup na volný trh a rozšířilo příležitosti pro irské firmy, které jim domácí trh nemohl poskytnout. Zadruhé, ukotvením Irska na jednotném trhu po roce 1987 pomohla evropská integrace proměnit Irsko v zemi, do které proudily přímé zahraniční investice (*foreign direct investment, FDI*), které v 90. a 20. století exponenciálně narůstaly (Laffan a O' Mahony, Citation2008). Za třetí, obrovský nárůst dotací EU Irsku po zavedení „Delorsova plánu“ z roku 1988 pomohl vybudovat životně důležitou infrastrukturu a nastartovat ekonomický přerod Irska na tzv. „Keltského tygra“. Pro mnoho Irů představovalo členství v EU neposkvrněné ekonomické dobro, i když vždy existoval určitý odpor různých skupin jak na levé, tak i na pravé straně politického spektra (viz Simpson, Citation2019).

Finanční krize tuto pozitivní perspektivu převrátila a vážně narušila důvěru a postavení Irska v Evropě. Téměř zhroucení irského bankovního systému v roce 2008 a

následné rozhodnutí vlády požádat o finanční pomoc EU v listopadu 2010 bylo v Irsku vnímáno jako hluboce ponižující a finančně nákladné (a v případě bankovní záruky rozzlobil mnoho irských partnerů v EU). I když měla krize velký vliv na Irsko jako takové, zejména v podobě roztržitého stranického systému, či prudkého nárůstu podpory populistické nacionální levice, a některých dalších nezávislých aktérů prosazujících euroskepticismus, irský stranický systém přesto prokázal velkou míru kontinuity. Navzdory závažnosti finanční krize a tomu, co bylo v roce 2011 nazváno „volby po zemětřesení“ (viz Gallagher a březen, 2011), byl dopad na vnímání EU irskou veřejností podobně minimální (viz Simpson, 2019). Na rozdíl od dvou referend o EU z let 2001 a 2008, jež krizi předcházely, a také ze strachu z důsledků odmítnutí další smlouvy EU, irští voliči v referendu v roce 2012 podpořili fiskální pakt. Veřejný protest proti úsporným opatřením (a/nebo EU) byl velmi omezený. Irský politický systém se ve skutečnosti přizpůsobil případným kritickým připomínkám veřejnosti směrem k EU a ve výsledku jak v rámci irského politického systému, tak také napříč společností obecně přetrvává silný prounijní konsensus, což je rovněž nepochybně posíleno vleklým dramatem souvisejícím s po-Brexit vyjednáváním mezi EU a Velkou Británií.

Jak jsem zmínila, že evropská integrace měla zcela zásadní vliv na ekonomickou situaci v Irsku a její transformaci od nejhudšího unijního státu po tzv. „Keltského tygra“ tak co se týče vlivu evropské integrace na domácí politickou scénu, tento vliv nebyl tak velký. Témata EU se v programech politických stran nestaly dominantní, právě naopak. Bylo to téma spíše okrajové – doplňující. V irském případě můžeme hovořit tedy o nízké míře europeizace politických stran, což však neznamená, že i přes tuto nízkou míru se politické strany v Irsku nesnažily to téma využít „jako důraz své politické a diplomatické obratnosti“ přičemž také v unijních institucích hrálo Irsko roli „člena nevybočujícího z davu“ (Šlosarčík 2015, 68).²⁶

Ve snaze zodpovědět první výzkumnou otázku, tedy ***RQ1: Jakým způsobem se vyvíjí pozice irských politických stran směrem k EU?*** platí, že od roku 2002 přes konání hned několika referend, finanční krizi, krizi eurozóny, Brexit a volby konané v roce 2020 lze říct, že pozice irských politických stran směrem k EU se nijak zásadně u stran neproměnila. Toto potvrzují jednak data expertního šetření CHES, ale rovněž analýza zmínek. Vnímání EU politickými stranami v Irsku je značně konzistentní a značně pozitivní. Co stojí určitě

²⁶ (viz FG ve po Brexitu ve volbách 2020).

v tomto kontextu za zmínku, je skutečnost, že se značně proměnil pohled veřejnosti k EU což dokazují referenda z Nice a Lisabonu, které, i přes pozitivní vnímání stran, veřejnost odmítla, protože Irové v referendech nevolili podle toho, jakou volili stranu a jaký má ta strana postoj. V tomto kontextu je nutné také poznamenat, že se zásadně nezměnila skupina odpůrců ratifikace, což však byla skupina podstatně menší.

Nejen na základě dat ale také na základě analýzy jednotlivých události, kterou jsem nastínila lze tvrdit, že nejvíce a konstantně proevropské jsou zejména Fine Gael, Fianna Fáil a Labour Party. Na základě dat je Fine Gael nejvíce euro optimistická irská politická strana. Eurooptimismus této strany tkví v ideologickém nastavení, spíše než v pragmatickém přístupu FF. Stranické elity Fine Gael vidí Evropu jako základní aspekt stranické identity a politiku EU jako hlavní aspekt působení FG v rámci irské politiky (Reidy 2009). Fianna Fáil vůči evropské integraci zaujímal oproti Fine Gael pragmatictější přístup a EU vnímala spíše jako ekonomický než politický projekt bez výraznějšího sociálního přesahu. Zaměřovala se na ekonomický aspekt evropské integrace, což souznělo také s domácí politikou této strany, a později se prezentovala jakožto strana s největší expertízou na evropskou integraci, což jí umožnilo nejlépe na evropské úrovni vyjednávat a hájit Irské zájmy, zejména v podobě ekonomických transferů atp. (Šlosarčík 2015, s. 52).

Obecně můžeme konstatovat že všechny tři strany, FG, FF a LP mají k EU konstantní proevropský a nedocházelo zde téměř k žádnému výraznějšímu posunu, možná stojí za zmínku mírný propad FF po ekonomické krizi, kdy se ve volebních výsledcích propadla a vládu místo ní utvořila FG. K těmto stranám můžeme ve stávajícím politickém systému rovněž přiřadit i Green Party.

Přičemž se dostávám k odpovědi na druhou výzkumnou otázku **RQ2: U kterých politických stran můžeme pozorovat v průběhu let největší posun?** Odpovědi na tuto otázku je, že největší posun lze pozorovat u Green Party a Sinn Féin. Vývoj u první ze zmíněných byl takový, že mezi 80. léty a začátkem 21. století se její pozice „pohnula od euroskepticismu k neutralitě, a nakonec k silné podpoře“ (Bolleyer a Panke 2009, s. 550). Na datech lze vidět zejména posun této strany v roce 2011, kdy se dostala do vlády s FG, a to mělo přímý vliv na posun k eurooptimismu. Poté, co se vláda rozpadla je zaznamenán opět propad, ale od té doby se opětovně posunuje nahoru. GP artikuluje, a to od začátku, že členství v EU je pro Irsko velmi prospěšné a nezbytné a přináší řadu benefitů.

Postoj Sinn Féin k EHS, posléze k EU se vyvinul z naprosté opozice v 70. a 80. letech k tomu, co můžeme nazvat jako „kritické zapojení se“, které pozorujeme od 90. let minulého

století (Costello 2021) (Maillot 2009). Kritické zapojení se/kritická angažovanost znamená, že se strana staví proti mnoha aspektům EU a snaží se reformovat EU zevnitř. Z teoretického úvodu práce tak postoje této strany vede ke kategorizaci Sinn Féin jako tzv. měkké euroskeptické strany (*soft eurosceptic party*) (viz také např. Hobolt a De Vries 2016, str. 511), ačkoli dříve byla strana často považována za tvrdě euroskeptickou (např. Giland 2008, str. 131). Strana kritizuje to, co popisuje jako neoliberální hospodářskou politiku EU; považuje evropskou integraci za hrozbu pro národní suverenitu, a zejména pro irskou neutralitu; a tvrdí, že EU je nedostatečně demokratická (Frampton 2005, s. 238). Na počátku zde analyzovaného období byla euroskeptická rétorika ze strany Sinn Féin velmi patrná. Například manifest strany k volbám do Evropského parlamentu v roce 2014 hlásí, že „je čas zastavit neúspěšné politiky bruselského konsensu (...), je čas ukončit bruselskou moc, ovládnout Komisi a vrátit se pravomoci členských států“ (Sinn Féin in Costello 2021). Na rozdíl od People Before Profit se Sinn Féin od začátku stavěla proti Brexitu, a to především z toho důvodu, že by to mohlo vést k tvrdé hranici mezi Severním Irskem a Irskou republikou (McCann a Hainsworth 2017, str. 328). Nicméně strana se z pozice euroskeptické strany konstantě posunuje k více a více proevropské pozici.

Nakonec v kontextu třetí výzkumné otázky, tedy, že **RQ3: Co tento posun nejlépe vysvětluje?** můžeme nastínit, že výsledky datové analýzy podporují teoretický argument, že nárůst opozičních nebo euroskeptičtějších hlasů lze pozorovat pouze v době, kdy je nějaká evropská otázka řešena, tedy v případě Irska v době konání referend. Také tato diplomová práce potvrzuje další dvě skutečnosti a sice, že: (a) přetrvává stabilita a kontinuita ve vývoji pozic irských politických stran směrem k EU, (b) přetrvává konsenzus pozitivního vnímání EU z proudu hlavních politických stran, a to zejména pak v krizových obdobích.

Zatímco můžeme napříč Evropou pozorovat nárůst pravicových populistických uskupení, zejména po uprchlické krizi v r. 2015, které v sobě nesou euroskeptické ideologie, tak v Irsku tato uskupení nemají úspěch. Nově založené euroskeptické strany jako např. Irish Freedom Party, která vyzývá Irsko, aby následovalo příkladu Spojeného království a opustilo EU, nebo National Party, či Anti-Corruption Ireland, nezískaly v Irsku větší podpory, získaly pouze marginální podpory a nepřehouply se nad hranici 1000 odevzdaných prvních preferenčních hlasů (Gallagher et al. 2021, s. 105).

Z tohoto pohledu se zdá, že Irsko, díky nastavení svého politického systému, který se opírá o volební systém STV a dominanci spíše centristických stran uvnitř tohoto systému, zůstává vůči euroskepticismu imunní, avšak obzvláště zajímavé bude budoucí vývoj postojů

irských aktérů k EU s příchodem dalších krizí, kterým bude EU, či samotné Irsko dost pravděpodobně čelit.

Summary

The thesis aims to analyze the development of the Irish political parties' positions regarding issues related to European integration while trying to interpret significant trends and possible differences between the parties. The thesis is a longitudinal analysis building on data collected from the Comparative Manifesto Project, Chapel Hill Expert Survey. The author has supplemented this data with her 2020 election dataset and presents it in detail in the methodology section. The data analysis was carried out in R using Wordscores and TF-IDF, designed to answer three research questions for the content analysis of party manifestos: Which political parties can we observe the most significant shift over the years? What best explains this shift?

In an attempt to answer the first research question, i.e., RQ1: In what way is the position of Irish political parties developing towards the EU? It is true that since 2002, through the holding of several referenda, the financial crisis, the eurozone crisis, Brexit, and the elections held in 2020, the position of the Irish political parties towards the EU has not fundamentally changed among the parties. This is confirmed both by the data of the CHES expert survey and also by the analysis of mentions. The perception of the EU by the political parties in Ireland is relatively consistent and quite positive. What is certainly worth noting in this context is the fact that the public's view of the EU has changed considerably, as evidenced by the Nice and Lisbon referendums, which, despite the positive perception of the parties, were rejected by the public because the Irish did not vote in the referendums according to which party they voted for and what is the party's position. In this context, it is also necessary to note that the group of opponents of ratification did not fundamentally change, but the group was significantly smaller.

Based on the data and the analysis of the individual events that I have outlined, it can be claimed that Fine Gael, Fianna Fáil, and the Labor Party are the most and consistently pro-European. Based on the data, Fine Gael is the most Euro-optimistic Irish political party. The Euro-optimism of this party lies in the ideological setting rather than in the pragmatic approach of the FF. Fine Gael party elites see Europe as a core aspect of party identity and EU politics as a major aspect of FG action within Irish politics (Reidy 2009). Compared to Fine Gael, Fianna Fáil took a more pragmatic approach to European integration and perceived the EU as an economic rather than a political project without significant social overlap. It focused on the economic aspect of European integration, which also resonated with the domestic policy of this party. It later presented itself as the party with the greatest

expertise in European integration, enabling it to best negotiate and defend Irish interests at the European level, especially in economic transfers, etc. (Šlosarčík 2015, p. 52).

In general, we can state that all three parties, FG, FF, and LP, have a constant pro-European attitude towards the EU, and there was almost no significant shift; perhaps it is worth mentioning the slight decline of FF after the economic crisis when it fell in the election results, and the government was formed instead by FG. We can also assign the Green Party to these parties in the current political system.

Which brings me to the answer to the second research question RQ2: In which political parties can we observe the greatest shift over the years? The answer to this question is that the biggest shift can be seen with the Green Party and Sinn Féin. The evolution of the former was such that between the 1980s and the early 2000s, its position "moved from Euroscepticism to neutrality, and finally to strong support" (Bolloyer and Panke 2009, p. 550). The data shows, in particular, the shift of this party in 2011, when it entered the government with the FG, which directly affected the shift towards Euro-optimism. After the collapse of the government, a drop is recorded again, but since then, it has moved up again. GP has articulated, from the outset, that EU membership is very beneficial and necessary for Ireland and brings several benefits.

Sinn Féin's attitude to the EEC, then to the EU, has evolved from outright opposition in the 1970s and 1980s to what we can call 'critical engagement' seen since the 1990s (Costello 2021) (Maillot 2009). Critical engagement means that the party opposes many aspects of the EU and seeks to reform the EU from within. From the work's theoretical introduction, this party's attitude leads to the categorization of Sinn Féin as a so-called soft Eurosceptic party (see also e.g., Hobolt and De Vries 2016, p. 511). However, previously the party was often considered hard Eurosceptic (e.g., Giland 2008, p. 131). The party criticizes what it describes as the EU's neoliberal economic policies; considers European integration a threat to national sovereignty, and especially to Irish neutrality; and claims that the EU is insufficiently democratic (Frampton 2005, p. 238). At the beginning of the period analyzed here, Eurosceptic rhetoric from Sinn Féin was very evident.

Finally, in the context of the third research question, that is, RQ3: What best explains this shift? we can outline that the results of the data analysis support the theoretical argument that an increase in opposition or Eurosceptic votes can only be observed when a European issue is being addressed, i.e., in the case of Ireland, when referendums are held. Also, this thesis confirms two other facts, namely that (a) there is stability and continuity in the

evolution of Irish political parties' positions towards the EU, and (b) there is a persistent consensus of positive perceptions of the EU from the mainstream political parties, especially in times of crisis.

Použitá literatura

ADAMS, Gerry, 1996. *Before the dawn: an autobiography*. London: Heinemann [u.a.]. ISBN 978-0-434-00341-9.

ANTONIO, Vindi, Syahril EFENDI a Herman MAWENGGANG, 2022. Sentiment analysis for covid-19 in Indonesia on Twitter with TF-IDF featured extraction and stochastic gradient descent. *International Journal of Nonlinear Analysis and Applications* [online]. **13**(1) [vid. 2023-04-30]. Dostupné z: doi:10.22075/ijnaa.2021.5735

BAKER, John, 2008. Election of the Green Party Cathaoirleach, 2007. *Irish Political Studies* [online]. **23**(3), 431–440. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907180802246750

BARRETT, Gavin, 2017. The use of referendums in Ireland: an analysis. *The Journal of Legislative Studies* [online]. **23**(1), 71–92. ISSN 1357-2334, 1743-9337. Dostupné z: doi:10.1080/13572334.2017.1282744

BENOIT, Kenneth, 2009. Irish Political Parties and Policy Stances on European Integration. *Irish Political Studies* [online]. **24**(4), 447–466. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907180903274743

BENOIT, Kenneth a Michael LAVER, 2005. Mapping the Irish Policy Space: Voter and Party Spaces in Preferential Elections. *THE ECONOMIC AND SOCIAL REVIEW*.

BENOIT, Kenneth a Michael LAVER, 2009. *Party policy in modern democracies*. Transferred to digital print. London: Routledge. Routledge research in comparative politics, 19. ISBN 978-0-415-49979-8.

BENOIT, Kenneth, Michael LAVER a Slava MIKHAYLOV, 2009. Treating Words as Data with Error: Uncertainty in Text Statements of Policy Positions. *American Journal of Political Science* [online]. **53**(2), 495–513. ISSN 00925853, 15405907. Dostupné z: doi:10.1111/j.1540-5907.2009.00383.x

BLONDEL, J., 1968. Party Systems and Patterns of Government in Western Democracies. *Canadian Journal of Political Science* [online]. **1**(2), 180–203. ISSN 0008-4239, 1744-9324. Dostupné z: doi:10.1017/S0008423900036507

BOLLEYER, Nicole, 2010. The Irish Green Party: From Protest to Mainstream Party? *Irish Political Studies* [online]. **25**(4), 603–623. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2010.518701

BOLLEYER, Nicole a Liam WEEKS, 2017. From cartel party to traditional membership organisation: the organisational evolution of Fianna Fáil. *Irish Political Studies* [online]. **32**(1), 96–117. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2016.1272586

BRACK, Nathalie a Nicholas STARTIN, 2015. Introduction: Euroscepticism, from the margins to the mainstream. *International Political Science Review* [online]. **36**(3), 239–249. ISSN 0192-5121, 1460-373X. Dostupné z: doi:10.1177/0192512115577231

BROWN, Tony, 2010. „*Saying no*”: an analysis of the Irish opposition to the Lisbon Treaty. Dublin: Institute of International and European Affairs. ISBN 978-1-907079-13-9.

BRUSENBAUCH MEISLOVA, Monika, 2019. Centenary celebrations meet a farewell party: British-Czech bilateral relations in the times of Brexit. *The British Journal of Politics and International Relations* [online]. **21**(4), 689–708. ISSN 1369-1481, 1467-856X. Dostupné z: doi:10.1177/1369148119868153

BULSARA, Hament a Bill KISSANE, 2009. Arend Lijphart and the Transformation of Irish Democracy. *West European Politics* [online]. **32**(1), 172–195. ISSN 0140-2382, 1743-9655. Dostupné z: doi:10.1080/01402380802509933

CARROLL, Rory, 2020. Sinn Féin to try to form ruling coalition after Irish election success. *The Guardian* [online]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2020/feb/09/sinn-fein-to-try-to-form-ruling-coalition-after-irish-election-success>

CARTY, R. Kenneth, 2017. A natural governing party: Fianna Fáil in comparative perspective. *Irish Political Studies* [online]. **32**(1), 30–48. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2016.1271331

CLARK, Alistair, 2010. Breaking the Mould or Fiddling at the Edges? Ireland's Minor Parties in Comparative and Systemic Perspective. *Irish Political Studies* [online]. **25**(4), 661–680. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2010.518710

COAKLEY, John, 2010a. The Rise and Fall of Minor Parties in Ireland. *Irish Political Studies* [online]. **25**(4), 503–538. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2010.518695

COAKLEY, John, 2010b. The Rise and Fall of Minor Parties in Ireland. *Irish Political Studies* [online]. **25**(4), 503–538. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2010.518695

COAKLEY, John a Michael GALLAGHER, ed., 2018. *Politics in the Republic of Ireland*. Sixth Edition. London ; New York: Routledge, Taylor & Francis Group. ISBN 978-1-138-11944-4.

COLLIER, DAVID, 1993. The Comparative Method. In: *Political Science: The State of the Discipline II*. American Political Science Association.

COLLINS, Stephen, 2005. *Breaking the mould: how the PDs changed Irish politics*. Dublin: Gill & Macmillan. ISBN 978-0-7171-3937-8.

COSTELLO, Rory, 2021. Rally around the EU flag: Irish party positions on the EU in the wake of Brexit. *Journal of Contemporary European Studies* [online]. **29**(4), 502–518. ISSN 1478-2804, 1478-2790. Dostupné z: doi:10.1080/14782804.2020.1825352

COSTELLO, Tony, 2014. The Fiscal Stability Treaty Referendum 2012. *Irish Political Studies* [online]. **29**(3), 457–470. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2014.923842

DORNEY, John, 2012. The Irish Civil War - A Brief Overview. *The Irish Story* [online]. Dostupné z: <https://www.theirishstory.com/2012/07/02/the-irish-civil-war-a-brief-overview/#.ZEPohS0o9QK>

DOWNE-WAMBOLDT, Barbara, 1992. Content analysis: Method, applications, and issues. *Health Care for Women International* [online]. **13**(3), 313–321. ISSN 0739-9332, 1096-4665. Dostupné z: doi:10.1080/07399339209516006

ELECTRONIC IRISH STATUTE BOOK, 2020. Constitution of Ireland. *electronic Irish Statute Book* [online]. Dostupné z: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en/html#part15>

EURACTIV, 2013. Irsko v polovině prosince přestane využívat záchranný balíček EU. *euractiv.cz* [online]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/irsko-v-polovine-prosince-prestane-vyuzivat-zachranny-balicek-eu-011189/>

FARRELL, David M. a Jane SUITER, 2016. The election in context. In: Michael GALLAGHER a Michael MARSH *How Ireland Voted 2016: The Election That Nobody Won*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, s. 277–292.

FIACH, Kelly, 2020. Fine Gael and Fianna Fáil inch towards government formation. *The Irish Times* [online]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/news/ireland/irish-news/fine-gael-and-fianna-fail-inch-towards-government-formation-1.4220179>

FIALA, Petr, Vít HLOUŠEK, Markéta PITROVÁ, Pavel PŠEJA a Petr SUCHÝ, 2006. Evropeizace politických stran a zájmových skupin: základní problémy a směry analýzy. *Politologický časopis*. **13**(1), 3–26.

FIELD, Luke, 2020. Irish General Election 2020: two-and-a-half party system no more? *Irish Political Studies* [online]. **35**(4), 615–636. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2020.1762284

FINE GAEL, 2023. Fine Gael. *finegael.ie* [online]. Dostupné z: <https://www.finegael.ie/the-party/our-values/>

FITZGIBBON, John, Benjamin LERUTH a Nick STARTIN, ed., 2016. *Euroscepticism as a Transnational and Pan-European Phenomenon* [online]. 0 vyd. B.m.: Routledge [vid. 2023-04-30]. ISBN 978-1-317-42251-8. Dostupné z: doi:10.4324/9781315688893

FREEDOM HOUSE, 2022. Ireland. *Freedom House* [online]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/ireland/freedom-world/2023>

GALLAGHER, Michael, 1985. *Political parties in the Republic of Ireland*. Manchester: Manchester University Press. ISBN 978-0-7190-1742-1.

GALLAGHER, Michael, 2011. Parties and Referendums in Ireland 1937–2011. *Irish Political Studies* [online]. **26**(4), 535–544. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2011.619747

GALLAGHER, Michael a Michael MARSH, 2004. Party Membership in Ireland: The Members of Fine Gael. *Party Politics* [online]. **10**(4), 407–425. ISSN 1354-0688, 1460-3683. Dostupné z: doi:10.1177/1354068804043906

GALLAGHER, Michael a Michael MARSH, ed., 2011. *How Ireland voted 2011: the full story of Ireland's earthquake election*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. ISBN 978-0-230-34882-0.

GALLAGHER, Michael a Michael MARSH, ed., 2016. *How Ireland Voted 2016* [online]. Cham: Springer International Publishing [vid. 2023-04-29]. ISBN 978-3-319-40888-0. Dostupné z: doi:10.1007/978-3-319-40889-7

GALLAGHER, Michael, Michael MARSH a Theresa REIDY, ed., 2021. *How Ireland Voted 2020: The End of an Era* [online]. Cham: Springer International Publishing [vid. 2023-04-29]. ISBN 978-3-030-66404-6. Dostupné z: doi:10.1007/978-3-030-66405-3

GALLIGAN, Yvonne a Fiona BUCKLEY, 2018. Women in politics. In: John COAKLEY a Michael GALLAGHER *Politics in the Republic of Ireland*. s. 216–240.

GILLAND, Karin, 2002. Ireland's (First) Referendum on the Treaty of Nice. *JCMS: Journal of Common Market Studies* [online]. **40**(3), 527–535. ISSN 00219886. Dostupné z: doi:10.1111/1468-5965.00368

GREEN PARTY, 2023. Green Party (Missions and principles). *greenparty.ie* [online]. Dostupné z: <https://www.greenparty.ie/about/mission-principles>

GREGOR, Miloš a Alena MACKOVÁ, 2015. Euroscepticism the Czech way: An analysis of Václav Klaus' speeches. *European Journal of Communication* [online]. **30**(4), 404–417. ISSN 0267-3231, 1460-3705. Dostupné z: doi:10.1177/0267323115582148

GRIMMER, Justin a Brandon M. STEWART, 2013. Text as Data: The Promise and Pitfalls of Automatic Content Analysis Methods for Political Texts. *Political Analysis* [online]. **21**(3), 267–297. ISSN 1047-1987, 1476-4989. Dostupné z: doi:10.1093/pan/mps028

HAVLÍK, Vlastimil, 2011. A breaking-up of a pro-European consensus: Attitudes of Czech political parties towards the European integration (1998–2010). *Communist and Post-Communist Studies* [online]. **44**(2), 129–147. ISSN 0967-067X, 1873-6920. Dostupné z: doi:10.1016/j.postcomstud.2011.04.003

HAVRLANT, Lukáš a Vladik KREINOVICH, 2017. A simple probabilistic explanation of term frequency-inverse document frequency (tf-idf) heuristic (and variations motivated by this explanation). *International Journal of General Systems* [online]. **46**(1), 27–36. ISSN 0308-1079, 1563-5104. Dostupné z: doi:10.1080/03081079.2017.1291635

HAYWARD, Katy a Mary C. MURPHY, 2010. *The Europeanization of party politics in Ireland, North and South*. Oxon [England]: Routledge. ISBN 978-1-315-86807-3.

HIX, Simon, 2020. Remaking democracy: Ireland as a role-model the 2019 Peter Mair lecture. *Irish Political Studies* [online]. **35**(4), 585–601. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2020.1721085

HOLMES, Michael a Kathryn SIMPSON, ed., 2021. Irish political parties and the EU: Euro-nationalism, not Euroscepticism. In: Michael HOLMES a Kathryn SIMPSON, ed. *Ireland and the European Union* [online]. B.m.: Manchester University Press [vid. 2023-04-24]. ISBN 978-1-5261-5960-1. Dostupné z: doi:10.7765/9781526159601.00013

HOOGHE, Liesbet, Gary MARKS a Carole J. WILSON, 2002. Does Left/Right Structure Party Positions on European Integration? *Comparative Political Studies* [online]. **35**(8), 965–989. ISSN 0010-4140, 1552-3829. Dostupné z: doi:10.1177/001041402236310

JOLLY, Seth, Ryan BAKKER, Liesbet HOOGHE, Gary MARKS, Jonathan POLK, Jan ROVNY, Marco STEENBERGEN a Milada Anna VACHUDOVA, 2022. Chapel Hill Expert Survey trend file, 1999–2019. *Electoral Studies* [online]. **75**, 102420. ISSN 02613794. Dostupné z: doi:10.1016/j.electstud.2021.102420

KANIOK, Petr a Vlastimil HAVLÍK, 2016. Populism and Euroscepticism in the Czech Republic: Meeting Friends or Passing By? *Romanian Journal of European Affairs*. **16**(2), 20–35.

KARLAS, Jan, 2019. Komparativní případová studie. In: *Metodologie výzkumu politiky*. Praha: SLON.

KENNY, Enda, 2017. Address by the Taoiseach on Ireland at the heart of a changing European Union. *Fine Gael* [online]. Dostupné z: <https://www.finegael.ie/address-taoiseach-ireland-heart-changing-european-union/>

KLEMMENSEN, Robert, Sara Binzer HOBOLT a Martin Ejnar HANSEN, 2007. Estimating policy positions using political texts: An evaluation of the Wordscores approach. *Electoral Studies* [online]. **26**(4), 746–755. ISSN 02613794. Dostupné z: doi:10.1016/j.electstud.2007.07.006

KOPECKÝ, Petr a Cas MUDDE, 2002. The Two Sides of Euroscepticism: Party Positions on European Integration in East Central Europe. *European Union Politics* [online]. **3**(3), 297–326. ISSN 1465-1165, 1741-2757. Dostupné z: doi:10.1177/1465116502003003002

KOPEČEK, Lubomír, 2004. Euroskeptici, europeanisté, euroentuziasté, eurofobové–jak s nimi pracovat? *Politologický časopis-Czech Journal of Political Science*. **11**(3), 240–262.

KRIPPENDORFF, Klaus, 2019. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* [online]. 2455 Teller Road, Thousand Oaks California 91320: SAGE Publications, Inc. [vid. 2023-05-03]. ISBN 978-1-5063-9566-1. Dostupné z: doi:10.4135/9781071878781

LADRECH, Robert, 2002. Europeanization and Political Parties: Towards a Framework for Analysis. *Party Politics* [online]. **8**(4), 389–403. ISSN 1354-0688, 1460-3683. Dostupné z: doi:10.1177/1354068802008004002

LAFFAN, Brigid a Jane O'MAHONY, 2008. *Ireland and the European Union*. Basingstoke [England] ; New York: Palgrave Macmillan. The European Union series. ISBN 978-1-4039-4927-1.

LASSWELL, Harold D., Daniel LERNER a Sola POOL, 1952. *The Comparative Study of Symbols: An Introduction*. Stanford: Stanford University Press.

LAVER, Michael, Kenneth BENOIT a John GARRY, 2003. Extracting Policy Positions from Political Texts Using Words as Data. *The American Political Science Review*. **97**(2), 311–331.

LAVÉ, Michael, Kenneth BENOIT a Nicolas SAUGER, 2006. Policy competition in the 2002 French legislative and presidential elections. *European Journal of Political Research* [online]. **45**(4), 667–697. ISSN 0304-4130, 1475-6765. Dostupné z: doi:10.1111/j.1475-6765.2006.00313.x

LAVÉ, Michael a John GARRY, 2000. Estimating Policy Positions from Political Texts. *American Journal of Political Science* [online]. **44**(3), 619. ISSN 00925853. Dostupné z: doi:10.2307/2669268

LEHMANN, Pola, Tobias BURST, Theres MATTHIESS, Sven REGEL, Andrea VOLKENS, Bernhard WESSELS a Lisa ZEHNTER, 2022. *The Manifesto Project Dataset-Codebook. Manifesto Project (MRG / CMP / MARPOR). Version 2022a*. Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB).

LERUTH, Benjamin, Nicholas STARTIN a Simon McDougall USHERWOOD, ed., 2018. *The Routledge handbook of Euroscepticism*. London ; New York: Routledge, Taylor & Francis Group. ISBN 978-1-138-78474-1.

LIJPHART, Arend, 1971. Comparative Politics and the Comparative Method. *American Political Science Review* [online]. **65**(3), 682–693. ISSN 0003-0554, 1537-5943. Dostupné z: doi:10.2307/1955513

LOWE, Will, 2008. Understanding Wordscores. *Political Analysis* [online]. **16**(4), 356–371. ISSN 1047-1987, 1476-4989. Dostupné z: doi:10.1093/pan/mpn004

LYNCH, Patrik, 1996. Svobodný Irský stát a Irská republika, 1921-1966. In: T. W. MOODY a F. X. MARTIN *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

MACGUILL, Dan, 2016. Labour just had the worst election in its 104-year history. *The Journal* [online]. Dostupné z: <https://www.thejournal.ie/labour-ireland-worst-election-ge16-2016-2629803-Mar2016/>

MAIR, Peter, 1979a. The Autonomy of the Political: The Development of the Irish Party System. *Comparative Politics* [online]. **11**(4), 445. ISSN 00104159. Dostupné z: doi:10.2307/421870

MAIR, Peter, 1979b. The Autonomy of the Political: The Development of the Irish Party System. *Comparative Politics* [online]. **11**(4), 445. ISSN 00104159. Dostupné z: doi:10.2307/421870

MAIR, Peter, 1987. *The changing Irish party system: organisation, ideology and electoral competition*. London: Pinter. European party systems series. ISBN 978-0-86187-370-8.

MAIR, Peter, 2000. The limited impact of Europe on national party systems. *West European Politics* [online]. **23**(4), 27–51. ISSN 0140-2382, 1743-9655. Dostupné z: doi:10.1080/01402380008425399

MARKS, Gary, Carole J. WILSON a Leonard RAY, 2002. National Political Parties and European Integration. *American Journal of Political Science* [online]. **46**(3), 585. ISSN 00925853. Dostupné z: doi:10.2307/3088401

MAYRING, Philipp, 2021. *Qualitative content analysis: a step-by-step guide*. Thousand Oaks: SAGE Publications. ISBN 978-1-5297-0197-5.

MCDAID, Shaun a Kacper REKAWEK, 2010. From Mainstream to Minor and Back: The Irish Labour Party, 1987–1992. *Irish Political Studies* [online]. **25**(4), 625–642. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2010.518702

MCDONALD, Henry, 2008. Irish voters reject EU treaty. *The Guardian* [online]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2008/jun/13/ireland>

MCGEE, Harry, 2012. Greens neutral on referendum vote. *The Irish Times* [online]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/news/greens-neutral-on-referendum-vote-1.715570>

MCGRAW, Sean, 2017. Fianna Fáil: the art of adaptive survival. *Irish Political Studies* [online]. **32**(1), 72–95. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2016.1271330

MEE, Alexander, Elmina HOMAPOUR, Francisco CHICLANA a Ofer ENGEL, 2021. Sentiment analysis using TF–IDF weighting of UK MPs’ tweets on Brexit. *Knowledge-Based Systems* [online]. **228**, 107238. ISSN 09507051. Dostupné z: doi:10.1016/j.knosys.2021.107238

MELICHAR, Hynek, 2005. Dlouhý Velký pátek: konsocialismus a mírový proces v Severním Irsku, 1973–1998.

MPD, 2022. Working with the Manifesto Project Dataset (Main Dataset). *Manifesto Project* [online]. Berlin: Social Science Research Center Berlin. Dostupné z: <https://manifesto-project.wzb.eu/tutorials/main-dataset>

MÜLLER, Stefan a Aidan REGAN, 2021. Are Irish voters moving to the left? *Irish Political Studies* [online]. **36**(4), 535–555. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2021.1973737

MURPHY, Mary C., 2019. The Brexit crisis, Ireland and British–Irish relations: Europeanisation and/or de-Europeanisation? *Irish Political Studies* [online]. **34**(4), 530–550. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2019.1669564

MURPHY, Mary C. a Katy HAYWARD, 2009. Party Politics and the EU in Ireland, North and South. *Irish Political Studies* [online]. **24**(4), 417–427. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907180903274693

MURPHY, Mary C. a John O’BRENNAN, 2019. Ireland and crisis governance: continuity and change in the shadow of the financial crisis and Brexit. *Irish Political Studies* [online]. **34**(4), 471–489. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2019.1687621

NAXERA, Vladimír, 2022. Towards the Principles of Populist Communication? The Topic of Corruption in the Election Manifestos of Czech Political Parties. *Czech Sociological Review* [online]. **58**(2), 181–204. ISSN 00380288, 2336128X. Dostupné z: doi:10.13060/csr.2022.015

O'MAHONY, Jane, 2009. Ireland's EU Referendum Experience. *Irish Political Studies* [online]. **24**(4), 429–446. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907180903274727

O'MALLEY, Eoin a Sean MCGRAW, 2017. Fianna Fáil: the glue of ambiguity. *Irish Political Studies* [online]. **32**(1), 1–29. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2016.1271329

O'REGAN, Michael a Marie O'HALLORAN, 2017. Enda Kenny steps down as Taoiseach. *The Irish Times* [online]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/news/politics/enda-kenny-steps-down-as-taoiseach-1.3118149>

ORELLANA, Salomon a Halil BISGIN, 2023. Using Natural Language Processing to Analyze Political Party Manifestos from New Zealand. *Information* [online]. **14**(3), 152. ISSN 2078-2489. Dostupné z: doi:10.3390/info14030152

PENG, Tao, Lu LIU a Wanli ZUO, 2014. PU text classification enhanced by term frequency-inverse document frequency-improved weighting: PU TEXT CLASSIFICATION ENHANCED BY TF-IDF-IMPROVED WEIGHTING. *Concurrency and Computation: Practice and Experience* [online]. **26**(3), 728–741. ISSN 15320626. Dostupné z: doi:10.1002/cpe.3040

POLITPRO, 2023. Ireland: Parties at a glance. *politpro.eu* [online]. Dostupné z: <https://politpro.eu/en/ireland/parties>

PUIRSÉIL, Niamh, 2017. Fianna Fáil and the evolution of an ambiguous ideology. *Irish Political Studies* [online]. **32**(1), 49–71. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2016.1269755

QUINLAN, Stephen, 2009. The Lisbon Treaty Referendum 2008. *Irish Political Studies* [online]. **24**(1), 107–121. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907180802674381

QUINLAN, Stephen a Martin OKOLIKJ, 2017. The decline of a dominant political monolith: understanding Fianna Fáil's vote 1987–2016. *Irish Political Studies* [online]. **32**(1), 164–190. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2016.1272585

RADAELLI, Claudio M., 2002. Whither Europeanization? Concept Stretching and Substantive Change. *SSRN Electronic Journal* [online]. [vid. 2023-05-01]. ISSN 1556-5068. Dostupné z: doi:10.2139/ssrn.302761

REIDY, Theresa, 2009. Blissful Union? Fine Gael and the European Union. *Irish Political Studies* [online]. **24**(4), 511–525. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907180903274792

RIISHØJ, Søren, 2007. Europeanization and Euroscepticism: Experiences from Poland and the Czech Republic. *Nationalities Papers* [online]. **35**(3), 503–535. ISSN 0090-5992, 1465-3923. Dostupné z: doi:10.1080/00905990701368746

ROHRSCHEIDER, Robert a Stephen WHITEFIELD, 2007. Representation in New Democracies: Party Stances on European Integration in Post-Communist Eastern Europe. *The Journal of Politics* [online]. **69**(4), 1133–1146. ISSN 0022-3816, 1468-2508. Dostupné z: doi:10.1111/j.1468-2508.2007.00613.x

ŘÍCHOVÁ, Blanka, 2020. *Dějiny Walesu*. Vydání první. Praha: NLN. ISBN 978-80-7422-699-1.

SCHIMMELFENNIG, Frank a Ulrich SEDELMEIER, ed., 2005. *The Europeanization of Central and Eastern Europe*. Ithaca, NY: Cornell University Press. Cornell studies in political economy. ISBN 978-0-8014-4334-3.

SIAROFF, Alan, 2003. Two-and-a-Half-Party Systems and the Comparative Role of the 'Half'. *Party Politics* [online]. **9**(3), 267–290. ISSN 1354-0688, 1460-3683. Dostupné z: doi:10.1177/1354068803009003001

SIMPSON, Kathryn, 2019. European Union crises and Irish public opinion: continuity and change in patterns of support. *Irish Political Studies* [online]. **34**(4), 507–529. ISSN 0790-7184, 1743-9078. Dostupné z: doi:10.1080/07907184.2019.1647171

SINN FÉIN, 2023. Sinn Féin. *sinnfein.ie* [online]. Dostupné z: <https://www.sinnfein.ie/>

STAFFORD, Peter, 2011. THE 2011 GENERAL ELECTION IN IRELAND: THE POLITICAL IMPACT OF THE IRISH RECESSION. *Representation* [online]. **47**(3), 343–356. ISSN 0034-4893, 1749-4001. Dostupné z: doi:10.1080/00344893.2011.596450

SUITER, Jane a David M. FARRELL, 2011. The Parties' Manifestos. In: Michael GALLAGHER a Michael MARSH, ed. *How Ireland Voted 2011* [online]. London: Palgrave Macmillan UK, s. 29–46 [vid. 2023-04-28]. ISBN 978-0-230-34882-0. Dostupné z: doi:10.1057/9780230354005_2

ŠLOSARČÍK, Ivo, 2007. *Politický systém Irska*. Vyd. 1. Praha: Slon. ISBN 978-80-86429-61-8.

ŠLOSARČÍK, Ivo, 2015. *Irsko a krize: Politika a ekonomika Irské republiky v letech 2008-2014 a jejich evropské souvislosti*. Prague: Charles University in Prague, Karolinum Press. ISBN 978-80-246-3192-9.

TAGGART, Paul, 1998. A Touchstone of Dissent: Euroscepticism in Contemporary Western European Party Systems. *European Journal of Political Research* [online]. **33**(3), 363–388. ISSN 0304-4130, 1475-6765. Dostupné z: doi:10.1111/1475-6765.00387

TAGGART, Paul a Aleks SZCZERBIAK, 2000. Opposing Europe: Party Systems and Opposition to the Union, the Euro and Europeanisation. *Working Paper*. (36).

TAGGART, Paul a Aleks SZCZERBIAK, 2002. *The party politics of Euroscepticism in EU member and candidate states*. Sussex European Institute.

TAGGART, Paul a Aleks SZCZERBIAK, 2004. Contemporary Euroscepticism in the party systems of the European Union candidate states of Central and Eastern Europe. *European*

Journal of Political Research [online]. **43**(1), 1–27. ISSN 0304-4130, 1475-6765. Dostupné z: doi:10.1111/j.1475-6765.2004.00143.x

TITHE AN OIREACHTAIS, 2023. Tithe an Oireachtais (Houses of the Oireachtas [online]. Dostupné z: <https://www.oireachtas.ie/en/members/>

UACHTARÁN NA HÉIREANN, 2023. Uachtarán na hÉireann (President of Ireland) [online]. Dostupné z: <https://president.ie/en/the-president/mary-mcaleese>

USHERWOOD, Simon a Nick STARTIN, 2013. Euroscepticism as a Persistent Phenomenon*: Euroscepticism as a persistent phenomenon. *JCMS: Journal of Common Market Studies* [online]. **51**(1), 1–16. ISSN 00219886. Dostupné z: doi:10.1111/j.1468-5965.2012.02297.x

VARKOČKOVÁ, Martina, 2019. Obsahová analýza. In: Vít BENEŠ a Petr DRULÁK, ed. *Metodologie výzkumu politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), s. 255–276.

V-DEM INSTITUTE, 2023. *Democracy Report 2023: Defiance in the Face of Autocratization* [online]. Dostupné z: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.v-dem.net/documents/30/V-dem_democracyreport2023_highres.pdf

WEEKS, Liam, 2016. Why are there Independents in Ireland? *Government and Opposition* [online]. **51**(4), 580–604. ISSN 0017-257X, 1477-7053. Dostupné z: doi:10.1017/gov.2014.47

WEEKS, Liam, 2018. Parties and the party system. In: John COAKLEY a Michael GALLAGHER *Politics in the Republic of Ireland*. London ; New York: Routledge, Taylor & Francis Group, s. 111–136.